

Parkanon ja Kihniön

Kotiseutulehti

Joulu 2017

Parkanon ja Kihniön Kotiseutulehti

Joulu 2017 • Numero 46

Julkaisija: Parkano-Seura ry ja Kihniö-Seura ry

Painos 1000 kpl

Taitto ja paino: Mainospalvelu Säkä

Lehtitoimikunta:

Maarit Lehto

Marita Koskinen

Laura Jokisalo

Sirpa Korttesluoma

Paula Latvajärvi

Leena Pihlajamaa

Piirroksat: Niina Martikainen

(ellei toisin mainita)

Kannen kuva: Heikki Mäkelä

Valokuva peräisin Parkano-Seuralle
lahjoitetusta Mäkelän arkistosta.

Sisältö

Parkano-Seuran tervehdys	1
Parkanon kaupungin tervehdys	2
Kihniön kunnan tervehdys	3
Parkanon seurakunnan tervehdys	4
Kihniön vapaaseurakunnan tervehdys	5
Pentti Kallio: Kirkontorni	6
Maarit Lehto: Parkano-Seura täytti 40 vuotta . . .	7
Seppo Sillanpää: Kantakortin kertomaa	10
Heikki Lammi: Parkano 150 vuotta sitten.	15
Elise Aaltonen: Hei maailma, valokuva Melina Hirviniemi	16
Sirpa Korttesluoma: Eva Toimi	17
Maarit Lehto: Yleinen sauna Parkanossa.	19
Ulla Havunen: Ratikylästä Ruotsiin.	20
Maarit Lehto: Kaunis opaspuku viimeisteltiin . . .	21
Leena Pihlajamaa: Elämää ja työtä Ruotsissa. . .	22
Kauko Kivelä: Mainarin sormus	24
Maarit Lehto: Meijerinmäellä Päivölässä nuoret viihtyivät 1990-luvulla	26
Mauri Pihlajamaa: Kihniön kirkko 100 vuotta. . .	28
Jussi Iivonen: Lapsuuden muistikuvia Kankarilta .	29
Hannu Tiainen: Joulusatu.	30
Maarit Lehto: Esko Sirola, Vuosisadan yrittäjä. . .	31
Marita Koskinen: Australiasta tuli kotimaa Mäkiiviinikan Alpolle	32
Pentti Kallio: Kesäkeitto	33
F.E. Sillanpää: Kiitoskirje Emma Saariselle.	34
Haapaniemet: Suomi on Isänmaa, Kanada kotimaa.	35
Katherine Hannukainen: Martta Knuuttila muistelee	36
Marjo Heikkilä: Mäki kylä 250 vuotta	38
Maarit Lehto: Pääsiäispäivän jumalanpalvelus televisiossa.	41
Maarit Lehto: ITE-taide kukoistaa kesäisin Parkanossa.	42
Sirpa Korttesluoma: Eräs koulutie	44
Sirpa Korttesluoma: Koiranomistajan harmejat . .	45
Hannu Tiainen: Vanhuksen joulu.	45
Maarit Lehto: Sinivalkoista keppijumppaa	46

Parkano-Seuran tervehdys

Kotiseutu, uskonto ja Isänmaa

Vietimme Parkano-Seuran 40-vuotisjuhlaa sunnuntaina syyskuun 17. päivä teemalla Kotiseutu, uskonto ja Isänmaa. Aloitimme messulla Parkanon kirkossa, jossa saarnan piti Parkano-Seuran johtokunnan jäsen rovasti Erkki Hirvi, liturgina oli kirkkoherra Liisa Myyryläinen, avustavana pappina vs. kappalainen Pauli Selkee, kanttorina Keijo Vättö, tekstin luku Parkano-Seuran sihteeri Toini Viinamäki ja musiikkiavustajana eläkeliiton Parkanon yhdistyksen lauluryhmä "Kaukopartio" johtajanaan Kauko Kosola. Messu radioitiin radio SUN:iin. Messun jälkeen laskimme seppeleen jatkosodan muistomerille sihteeri Toini Viinamäen kanssa. Muistomerkiltä siirryimme seurakuntatalolle varsinaiseen juhlaamme.

Toivotin juhlaa tervetulleeksi. Professori Pirjo Markkola piti juhlapuheen. Esitin Parkano-Seuran historiikin kunkin puheenjohtajan ajalta. Puheenjohtajina ovat olleet: Hannu Raitio (1977-1982), Tapani Käenmäki (1982-1987), Pekka Vuotari (1987-2007), Martti Humala (2007-2012) ja Kauko Karhuluoma (2013-).

Historiikin lopuksi esitin Parkano-Seuran tekemän videon pettuleivän teosta. Kerroin myös Aamulehdessä 5.6.2017 Eeva Nikkilä-Kiipulan artikkelista "Nälänhätä iski 150 vuotta sitten". Vuosina 1866-69 menetettiin kuolleina ja syntymättä jääneinä noin 150 000 ihmistä, joka tarkoittaa 1,8 miljoonan väestöstä lähes 9 prosenttia. Tästä ajasta ei ole kuin 150 vuotta.

Maanviljelystekniikka on kehittynyt suurin harppauksin, mutta jos Luoja ei anna kasvua, ihminen on aika voimaton. Varmaan 150 vuotta sitten rukoiltiin paljon, kun hätä oli suuri, samoin sodan aikana.

Seurakuntatalon seinällä olevassa taulussa sankarivainajien nimet muistuttavat meitä siitä kalliista uhrista, jonka he hengellään ovat maksaneet, että saamme juhlaa 6.1.2017, kun Suomi täyttää 100 vuotta. Parkanon kunta ja seurakunta täyttävät tänä vuonna 150 vuotta. Kotiseutu, uskonto ja Isänmaa saavat entistäkin tärkeämmän merkityksen. Rukous ja suomalaisten sinnikäs yrittäminen vaikeinakin aikoina ovat olleet siunaus Suomelle.

Ohjelmassa oli myös "Parkanon Paroonin tervehdys juhlaa varten", käsikirjoitus Aune Schouwvliager, paroonia esitti emeritus ylijohtaja Hannu Raitio.

Yllätysesiiintyjä Eero Pylsy ja vaimonsa Katariina esittivät ensiesityksenä laulun Suomeni maa. Katariina Pylsy esitti myös runon. Musiikkia esittivät Teemu Martikainen, piano ja Kaukopartio lauluesi-

tyksen. Juhlassa jaettiin Kotiseutuliiiton myöntämät ansiomerkit. Kultaisen ansiomerkin saivat Heikki Pentti ja Hannu Raitio. Hopeisen ansiomerkin saivat Annikki Lehtinen, Helvi Mäkitalo ja Sylvi Raitio. Pronssisen ansiomerkin saivat Martti Humala, Leena Perälä ja Juhani Salminen. Ansiomerkit luovutti Pasi Kuusiluoma Suomen Kotiseutuliiitosta.

Parkano-Seura ry:n johtokunta eli puheenjohtaja Kauko Karhuluoma, sihteeri Toini Viinamäki, rahastonhoitaja Sirpa Liukonen, varapuheenjohtaja Marita Koskinen, jäsenet Hannu Raitio, Erkki Hirvi, Maarit Lehto, Tapio Kivelä ja Leena Marjolahti, sekä varajäsenet Liisa Kuuhimo ja Anja Mäkinen kiittävät kaikkia juhlassamme mukana olleita ja stipendirahastoomme lahjoittajia. Juhlan päätteeksi lauloimme Pirkanmaan maakuntalaulun Anneli Hirven säestyksellä.

Tästä on hienoa jatkaa kohti seuraavia tavoitteita. Parkano-Seura ry on istuttanut myös kirkon välittömään läheisyyteen Suomi 100 Tulevaisuuden kuusen.

Siunattua Joulua ja onnellista vuotta 2018

Kauko Karhuluoma
Parkano-Seura ry

Parkanon kaupungin tervehdys

Hyvät Kuulijat!

Retorisen ilmaisuni mukavuusalueelta peräisin olevalla puhuttelulla rohkenen tervehtiä teitä hyvät kotiseutulehtemme lukijat ja sen vaikutuspiirissä elävät kansalaiset. Reilun kahden sukupolven ikäinen kotikaupunkimme valmistautuu päättämään 150-vuotisjuhlavuottaan. Menneeseen merkkivuoteen asemoituu monipuolinen juhla- ja kirkkialue, joka koostuu konserteista, tapahtumista, näyttelyistä ja monista juhlavuotamme kunnioittavista tilaisuuksista. Päävastuun tapahtumajärjestelyistä kuluvan vuoden aikana on kantanut julkisyhteisömme, mutta erittäin suuren kiitoksen ansaitsevat rakkaat verkostoyhteisömme monipuoliset toimijat, jotka omalla taidokkaalla ja persoonallisella osaamisellaan ovat tehneet yhteisestä juhlavuodestamme vertaansa vailla olevan kokemuksen. Yhdessä on ollut hyvä tehdä, elää ja kokea merkkivuotemme monipuolinen tapahtumakirjo.

Kotikaupunkimme historiallisen dokumentaation päivitys ansaitsee oman kappaleen tervehdyksessäni. Kaupunkimme monitaitoinen tiedottaja ja freelance toimittaja Hanna Tuuri on laatinut viimeisen kolmen vuosikymmenen ajalta taidokkaan kirjallisen julkaisun lähihistoriaa sanoin ja kuvin. Tämä Itsenäisyyspäivän aikaan ajoittuvan teoksen julkistami-

nen tuo monipuolista, mielenkiintoista ja kokemusperäistä tietoa luettavaksemme ja tallennettavaksi jälkipolville kotiseutuumme lähimenneisyydestä.

Juhlavuotemme verkostoystävien arvostuksesta kertoo myös Parkanon villasukkien luovutus kuu-kausittain arjen puurtajille, positiivisille toimijoille ja persoonille merkkivuotemme aikana. Nämä meistä kaikista esiin nostetut vertaisemme ansaitsevat ylevät kiitoksemme.

Juhlavuoteemme keskittynyt monologini päättyy kaikille osoitettuun yhteiseen kiitokseen osallisuudesta siihen yhteisöllisyyteen, jonka voimin olemme olemassa ja elämme arvokasta elämää maapallomme pohjoisessa kolkassa omaa kulttuuriamme ja toinen toistamme arvostaen.

Yli 40-vuotinen virkaurani Parkanon kaupungin palveluksessa päättyy juhlavuoden askareiden rauettua. Kiitän sydämeni pohjasta kaikkia kanssani vuosikymmenien varrella yhteisten päämääriemme hyväksi työskennelleitä tahoja ja toimijoita ketään lähimmäistä unohtamatta.

Rauhaisaa joulun aikaa ja menestyksestä uutta vuotta.

Ystävällisesti Teidän

Harri Hiitti
Sivistysjohtaja

Kihniön kunnan tervehdys

Suomen Kuntaliiton tutkimuksen mukaan Suomen talouskasvu oli viime vuonna odotettua vahvempaa, sillä Tilastokeskus tarkisti bruttokansantuotteen määrän kasvuksi 1,9 prosenttia vuonna 2016. Kuluvan vuoden talouskasvusta on tullut ulos jo monia ennakkollisia tulostietoja. Niiden mukaan talouskasvu on vahvistunut yhä viime vuoden lukemista. Talouden kasvulukujen kiihtyminen perustuu pitkälti siihen, että Suomen vienti on lähtenyt kauan odotettuun kasvuun maailmantalouden imussa ja kasvun odotetaan jatkuvan lähivuosina – hyvänäin.

Kihniön kunnan talous vuoden 2016 osalta toteutui budjetoitua parempana, vuosikate muodostui positiiviseksi, mutta siitä huolimatta joudumme elämään taseen alijäämän kanssa tulevinakin vuosina. Kuluvan vuoden talouden kehitys näyttäisi kulkevan samaan suuntaan viime vuoden kanssa.

Kuntasektorilla eletään muutosten aikaa ja varaudutaan maakuntahallintomuutokseen –sote-palvelujen siirtymiseen maakunnan hoidettavaksi. Maan hallitus kuitenkin päätti siirtää toteutusta vuodelle eli vuoteen 2020. Kihniön kunnan osalta muutos ei enää ole hallinnollisesti niin tuntuva, koska sote-palvelut on ulkoistettu Parkanon kaupungin järjestettäväksi kevästä 2015 alkaen.

Tänä vuonna vietämme Suomen 100-vuotisjuhlavuotta. Juhlavuotta on kunnassamme vietetty eri tapahtumien muodossa. Ne ovatkin keränneet paljon osallistujia ja muutenkin toiminta on ollut varsin vilkasta kuluvana vuonna.

Ulkoilutapahtuma helmikuussa, Käskyvuoren näkötornin valmistuminen, Kesäteatteri, Kihniöpäivä, Aitonevan Kurajuhla sekä Mäkikylän kyläjuhla ja niiden takana vaikuttavat yhdistykset ja tahot ansaitsevat suuret kiitokset kunnan positiivisen imagon luomisessa, unohtamatta niitä monia muita hienoja tapahtumia, joita kunnassamme on kuluneen vuoden aikana järjestetty. Kiitos niistä kaikista!

Varsinainen merkkitapausta ja ylpeyden aihe oli myös uuden tehostetun palveluasumisen yksikön Suutarinpihlajan valmistuminen ja avautuminen asukkaille alkukesästä.

Aloittaessani tammikuussa talous- ja hallintojohtajan virassa ympyrä sulkeutui osaltani Kihniön kunnan palveluksessa. Aloitin vuonna 1981 kirjaston töissä, opiskelin 2008 hallintotieteiden maisteriksi ja lähdin pohjanmaalle ja Virroille keräämään työkokemusta haasteellisista johtamisen ja hallinnon tehtävistä. Matka oli hyödyllinen, näköaloja avaava ja antoisa.

Kihniön luonto soveltuu erinomaisen hyvin liikkuville ihmisille, vapaa-ajanviettoon ja harrastuksiin. Syksy on erityisen hienoa aikaa, kun saa koirien kanssa liikkua metsässä, joskus tulee saalistakin. Nökipannukahvi ja nuotiolla paistettu makkara kuulaassa syysaamussa – elämän parhautta!

Lämmin kiitos kuluneesta vuodesta eri yhteistyötaholle!

Rauhallista joulunaikaa ja toivoa tulevaisuudelle teille kaikille!

Kristiina Mäkelä
talous- ja hallintojohtaja
Kihniön kunta

Parkanon seurakunnan tervehdys

Pyhä Jumala.

*Anna joulun valon koskettaa
sielumme ikävää.*

*Kiitos siitä, että toivo on syttynyt
maailman pimeälle taivaalle
ja saamme Pojassasi sen mitä kaipaamme:
armon ja vapahduksen.*

*Tuo hänet sydämeemme
joulun ilosanomassa,
anna kaikkien kansojen yhtyä
uuteen riemuun.*

Kaikukoon sinulle ylistys korkeuksissa!

Kun kirjoitan tätä, maassa on lunta 15 cm. Kun luet tätä, onko se pysynyt? Tuliko joulusta valkoinen, vai haravoitko takapihaa siistiksi joulua varten - ensimmäisen kerran elämässäsi? Muistan Kissakiveltä yhden joulun, jolloin maassa ei ollut lunta. Pakkasta oli, mutta se ei riittänyt tuomaan joulumieltä. Joulumeni pilalle.

Joulu menee pilalle, jos joutuu töihin. Näin ajattelin nuorena sairaanhoitajana, kun talsin sairaalaa kohti jouluaattona. Yhtenä jouluna tein rumasti, että pääsin kotiin jouluksi. Se hävettää vieläkin. Kuiten-

kin on niin, että ne joulut, jotka olin töissä, jäivät mieleen. Ne potilaat, jotka joutuivat jäämään sairaalaan jouluksi, olivat todella sairaita. Monelle heistä se oli viimeinen joulut. Voimia ei ollut juhlimiseen. Silti osastolla vallitsi käsin kosketeltava ja harras joulutunnelma. Joulu ei mennytkään pilalle.

Nyt takana on 40 joulua työelämässä. Osa työvuorossa, osa kotona. Mieli on muuttunut niin, että joulu kotona tuntuu tyhjältä. Lasten ollessa pieniä sain toki olla aina aattoillan kotona. Siihen ympärille tarvitsen kuitenkin seurakuntaa tuomaan juhlan. Joulurauhan julistus, aattohartaus ja jouluaamun kirkko ovat ne hetket, jolloin joulun sanoma todella koskettaa ammattilaisenkin sydäntä. Ei haittaa, vaikka takana olisi kymmenen joulujuhlaa.

Ennen kaikkea on varmaa, ettei Jeesuksen syntymän merkitys riipu meidän tunteistamme. Se antaa elämälle merkityksen, ja suunnan, tuntuupa miltä tahansa. Olimmepa kotona tai työssä, hän tulee elämäämme. Parhaan joululahjan saat, kun avaat sydämesi ja sanot: Tule, Herra Jeesus.

*Parkanon seurakunta toivottaa parkanolaisille
rauhallista joulua ja siunausta vuodelle 2018!*

Liisa Myyryläinen
Parkanon kirkkoherra

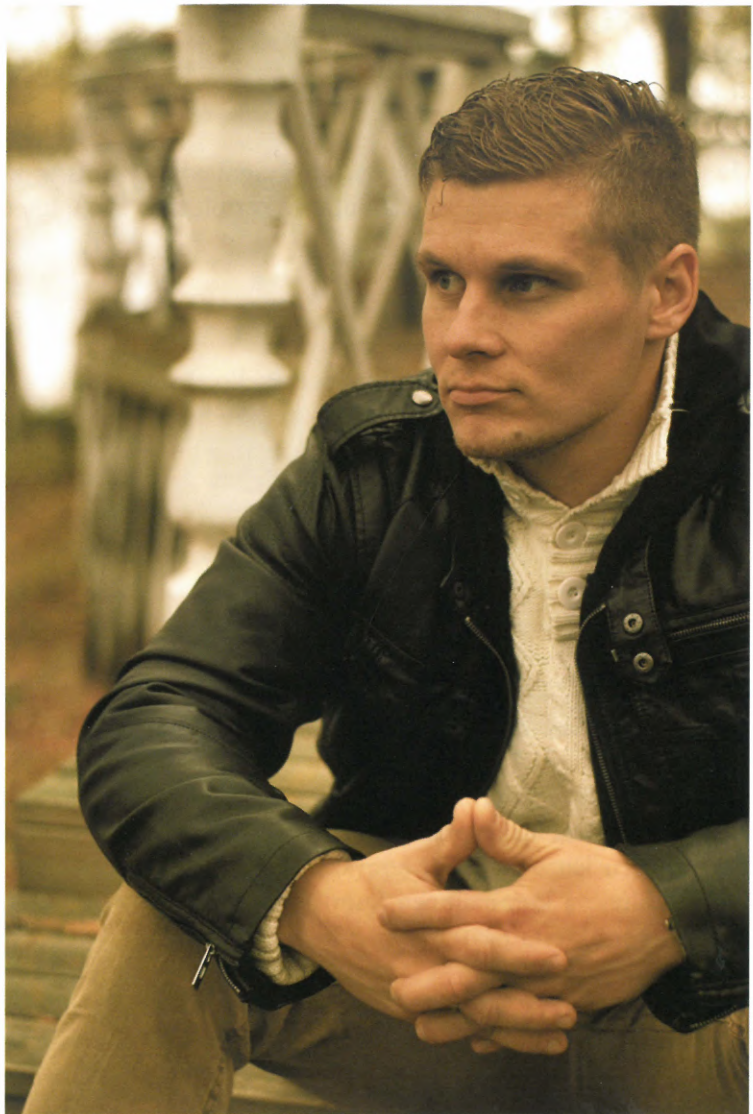
Kihniön vapaaseurakunnan tervehdys

Unohtumaton joulu

Lumi narskui kenkien alla. Maa oli peit-
tynyt kauniiseen valkoiseen pukuun.
Jouluiset tuoksut tulvivat keittiöstä,
perinteiset joululaulut virittivät tunnel-
maa. Arjen kiireet olivat jäämässä taak-
se. Mielikin alkoi ymmärtää, että nyt saa
pysähtyä.

Kaikki oli niinkuin yhdeksäntoista
jouluu ennen tätä. Joulun perinteet, ko-
risteltu kuusi, joulusauna, ruokailu, jou-
luevankeliumi, joululaulut, lahjojen jako.
Tämä joulun tunnelma ja juhla yhdessä
perheenä, isän, äidin ja kolmen pikku-
veljen kanssa. Kaikki oli niinkuin aina ennenkin,
mutta silti mikään ei ollut niinkuin ennen. Minulla
ei ollut kiire mihinkään, olin läsnä. Nautin jokaisesta
hetkestä perheen kanssa. Katsellessani vanhempiani
ja velipoikia, tunsin rakastavani ja välittäväni heistä
enemmän kuin koskaan aiemmin. Joululaulut joita
lauloimme koskettivat nyt sydäntäni. Jouluevanke-
liumi, joka oli pikkupoikana ollut viimeinen este
ennen lahjojen avaamista, sykähdytti sisintäni aivan
uudella tavalla. Niin, jotakin minulle oli tapahtunut,
jotain mikä saattoi minut katselemaan koko elämää
uudesta näkökulmasta. Joulu oli aina ennen ollut
minun ulkopuolellani, perinteikäs ja kaunis juhla,
jota kyllä arvostin. Mutta se viipyi vain hetken jou-
lun pyhinä aistieni ulottuvilla.

Nyt kaikki oli toisin. Joulu oli sisimmässäni. Se oli
tullut jäädäkseen, ei vain joulun pyhiksi. Muutamia
päiviä ennen jouluaattoä olin saanut sydämessäni
kohdata joulun sanoman, olin kohdannut Jeesuksen.
Hänessä joulusta ja joulun sanomasta oli tullut mi-
nulle totta, henkilökohtaista.

Joulu on kauniita perinteitä, se on juhlaa, yhteyttä
ja pysähtymistä. Mutta ennen kaikkea joulu on per-
soona, Jeesus Kristus, Jumalan lahja sinulle!

Sinulle joka vietät jouluasi yksin, sinulle joka sai-
rastat, sinulle joka etsit elämän tarkoitusta, sinulle
joka häärii joulukiireiden keskellä, sinulle jolta ei
puutu mitään. Juuri sinulle Hän tahtoo osoittaa rak-
kautaan ja avata tien ikuisen jouluun.

Siunattua joulunaikaa toivottaen

Manuel Rautalahti
Kihniön Vapaaseurakunta

Kirkontorni

Pentti Kallio

– Mummu, mikä toi tuolla mäellä on, kysyi pieni poika kirkkoreen pohjalta. Vieressä istuva mummu kertoi, että se on kirkon tapuli.

– Mikä se tapuli on, kysyi poika.

– No, se on torni, josta soitetaan kirkon kelloja.

– Minkälaisia kelloja, jatkoi poika kyselyään.

Mummulan pakarin seinällä tikitti seinäkello, joka välillä kuin henkeään vetäen, se kello löi käheät äänet. Silloin kello näytti tasatuntia, oli poika oppinut. Mutta kirkon kello, minkälainen se sitten on?

– Pyhäaamuna, kun alkaa kirkonmenot kirkossa, silloin soitetaan tuolta tornista sellaisia suuria kirkonkelloja, jotka kuuluvat kauas, mummu vastasi. Poika ei enää kuullut mummun vastausta, sillä kuume oli väsyttänyt utelun nukahtamiseen.

Reen jalasten alta kuului kirsuntaa, johon kuumepotilas heräsi. Naapurin isäntä ja mummu olivat nousseet jyrkässä ylämäessä reestä kävelemään, kun hevonen veti aina välillä santikkoon koornastavaa rekeä ylös mäkeä.

Nyt se kirkontorni näkyi mäen päällä isompana. Se oli korkea ja sen katto suippeni teräväksi. Jokin kevät-auringossa kiiltelevä kummallinen kuin mummun lehden kuolinilmoituksesta näyttämä risti näkyi sen tornin päässä.

Silloin minä sen päätin. Minä teen samanlaisen, kun palataan kotia, ajattelin. Äidin vai enon koulupiirustuksia katsellessaan poika oli nähnyt kauniita kaupunkirakennuksia, joissa myös oli ollut samanlainen torni, muisti poika.

Eilen illalla mummu oli koittanut kädellään pojan otsaa, kun poika oli valittanut kurkkukipuaan ja vilua. Kuumetta, sanoi mummu ja lähti heti kysymään naapurin isännältä hevoskyytiä aamulla lääkäriin kirkolle.

Poika oli kertonut maanneensa kauan tienvarren ojaassa lumessa katsellessaan naapuriin, olisiko siellä tytön isä vielä kotona. Mieli teki palata takaisin leikkimään, mutta pelotti palata. Isä oli ajanut pojan pois eikä poika tiennyt miksi se ajoi pois. En tehnyt mitään pahaa. Sitten oli vaatteensa lumessa kastellut poika alkanut palella ja piti palata kotiin mummulaan.

Lääkärin määräämät lääkkeet mukana poika, mummu ja isäntä palasivat illalla kotiin. Hevonen haisi tallille, huomasi poika.

Itkujen mukana poika söi mummun antamat lääkkeet. Ne maistuivat pahalta. Sitten poika parani ja muisti heti kirkontornin. Oli se ollut mielessä koko ajan.

Mummu näytti postikortin, jossa eno kirjoitti tulevan pian jostakin sodasta käymään kotona. Sekin tuntui pojasta mukavalta. Eno toisi niitä sotilaan merkkejä. Ja äidiltä jostakin Petsamosta oli myös tullut kirje, jossa äiti oli ollut huolestunut pojan terveydestä, oli mummuertonut.

Poika oli haettu mummulaan ensin kasvamaan, kun vanhemmat olivat muuttaneet jonnekin kauas Petsamoon.

Mutta se kirkontorni, päätti poika ja haki puuladosta pyöreän hellapuukalikan. Nyt teen sen kirkontornin, samanlaisen kun sieltä reestä näin ja alkoi veistää taatan pienellä leimakirveellä palikkaa muistinsa näköiseksi.

Haki puukon ja veisti lisää sillä palikkaa. Tylsä puukko eikä voimakaan oikein riittäneet saamaan palikkaa sellaiseksi kuin muistissa kuva näkyi.

Meni päiviä, meni viikkojakin, torni valmistui vähin erin, mutta ei vielä kukaan muistuttanut muistin kuvaa. Ristikin puuttui.

Poika piirsi kynällä viiltoihin ikkunoita, mutta ei nekään näyttäneet samalta kuin muisti.

Sitten eno tulikin käymään sieltä sodasta ja toi merkkejä. Kirkontorni unohtui ja mummu oli laittanut sen tekeleen hellanpesään.

Mutta vieläkin muistan kuin eilispäivän sen näkemäni kirkontornin ja palikan, josta sitä yritin tehdä. Kyllä se palikka oli alkanut jo kovasti muistuttaa sitä oikeaa tornia, muistelen lähes 80 vuoden takaa.

Parkano-Seura täytti 40 vuotta

Maarit Lehto

Parkano-Seura juhli syyskuussa lämminhenkisessä juhlassa 40-vuotista taivaltaan. Juhla pidettiin seurakuntatalolla.

Juhlapuhuja, professori Pirjo Markkola totesi, että paikallisella identiteetillä ja paikallisella kulttuuriperinnöllä on kysyntää maailmassa, jossa jatkuvasti puhutaan globalisoitumisesta, kansainvälisyydestä ja ylirajaisuudesta.

Markkolan mukaan paikkakunta voi olla tärkeämpi kuin kansakunta.

– Kuntarakenteen haasteet paljastavat, että kotikunta on muuta kuin hallintoa ja palveluita – se on tunteita ja yhteisöllisyyttä, Pirjo Markkola sanoi.

Seuran historiaa valotti Kauko Karhuluoma. Musiikkiesityksistä vastasivat Teemu Martikainen pianolla sekä lauluryhmä Kaukopartio.

Juhlapuhuja Pirjo Markkola sai mukaansa Parkano-Seuran standardin ja Parkano-villasukat seuran sihteeriltä Toini Viinamäeltä ja puheenjohtaja Kauko Karhuluomalta.

Kotiseutuliiton myöntämän kultaisen ansiomerkin ottivat vastaan Hannu Raitio (vas.) ja Heikki Pentti, hopeisen Sylvi Raitio, Helvi Mäkitalo ja Annikki Lehtinen sekä pronssisen Juhani Salminen, Leena Perälä ja Martti Humala.

Hämeenkyröläiset Katariina ja Eero Pylsy esittivät yllätyksenä kantaesityksenä Eero Pylsyn Suomen juhluvuoden kunniaksi säveltämän ja sanoittaman Suomeni maa -laulun. Lisäksi Katariina Pylsy esitti Eino Leinon Hymnin tulelle.

Parkanolaissyntyinen Eero Pylsy (aik. Leppänen) suunnitteli Parkano-Seuran vaakunan vuonna 1990.

Kotiseutuliiton edustaja Pasi Kuusiluoma luovutti liiton myöntämät ansiomerkit. Kulmaisella ansiomerkillä kotiseututyöstä huomioitiin Heikki Pentti ja Hannu Raitio, hopeisella Annikki Lehtinen, Helvi Mäkitalo ja Sylvi Raitio sekä pronssisella Martti Humala, Leena Perälä ja Juhani Salminen.

Eero ja Katariina Pylsy toivat juhlaan yllätysnumeron.

Paroonikin poikkesi Parkano-Seuran juhlassa

Parkanon Parooni (Hannu Raitio) toi tervehdyksen juhlaväelle ja muisteli menneitä. Käsikirjoituksen oli laatinut Aune Mäkynen-Schouwvlieger.

Parkanon Parooni poikkesi juhlistamassa Parkano-Seuran 40-vuotisjuhlaa. Käsikirjoituksen laati Aune Mäkynen-Schouwvlieger, joka on myös kirjoittanut kirjan paroonista. Aatelista metsänhoitajaa esitti kotiseutuyhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja ja nykyinen johtokunnan jäsen Hannu Raitio. Oheinen teksti on hie-man lyhennetty juhlassa koetusta esityksestä.

Gustaf Wrede tuli metsänhoitajaksi Parkanon hoitoalueeseen 1893, ja se tarkoitti 47 600 hehtaarin verran valtion metsien valvontaa Sydänmaan, Parkanon ja Ikaalisten kruununpuistojen alueilla.

Parooni kertoi piipahtaneensa viime aikoina vierailuilla lapsuuskodissa Rabbelnissa, Takamaan kartanossa Anjalankoskella, joka nykyään muka on Kouvola. Matka Parkanoon taittui junalla.

– Tulomatalla siinä rautahevosessa istuessa vierähti aika oikein somasti, ja kun kanssamatkustajat kuulivat että Parkanoon olen matkalla, niin rupesivat heti ker-

tomaan kaikenlaisia juttuja Parkanon paroonista. Voi julmaa, mitä kaikkea jouduin kuulemaan, mutta eipä tullut aika pitkäksi.

Kerran oli kuulemma pyydetty paroonia todistajaksi eräässä lapsenruokojutussa. Tuomari oli tiedustellut, oliko parooni asiasta aivan varma ja oliko nähnyt tapauksen, jolloin parooni olisi sanonut, ettei ollut nähnyt, mutta kylläkin kuullut touhuamista öiseen aikaan.

Tuomari oli tiukannut, ettei kuulo tässä auttanut, vaan olisi pitänyt nähdä. Parooni oli siitä lähtenyt pois ovelle päin, mutta oli rutjake pieraissut mennessään. Tuomari oli julmistuneena huutanut paroonille, että tulkaas takaisin, mitä te teitte? Siihen parooni kuuluu vastanneen, ettei kuulo tässä mitään meinaa, täytyy nähdä. ”Parooni on parooni”,

oli tuomari tuuminut.

Parooni kertoi, että hän tuli paikkakunnalle jo juhlaa edeltävänä päivänä. Ehti hiukan silmäillä ympärilleen.

– Kanan talo oli paikoillansa, vaikka kovin on tie talon nurkassa kiinni. Siinä talossa ensimmäinen yö Parkanossa vietettiin, kun Hyrynsalmelta keväällä 1893 tänne muutettiin. Oli siinä ongelmanpoikastakin, kun paroonittarelle, omaa sukua Munsterhjelm, ei tahtonut löytyä kunnan sänkyä, semmoista, jossa ei vielä kukaan olisi aikaisemmin unta kerinyt. Eipä sellaista sänkyä etsimäläkään löytynyt, vaikka iso talo olikin ja niin meidän oli yövyttävä lattialla.

– Oli se niin hieno rouva, se täytyy tunnustaa. Hyrynsalmella minun piti rakentaa ihan oma sisäänkäynti taloon friherrinnalle yläkerran ikkunan kautta. Sitä reittiä ei rahvas päässyt käyttämään. Aina kun Parkanosta käsin kävin Tampereella, toin hänelle tuliaisiksi etelän hedelmiä, joita ei Parkanon silloisissa putiikeissa ollut

tarjolla. Kauniina pysyi ja taiteellinen oli, käsillään loihti kauniit pitsit ja liinat ja alusvaatteet ja maalasi komeat taulut kuin maankuulu taiteilijaveljensä Hjalmar Muns-terhjelm ikään.

Juhliin saapuneella paroonilla oli ollut vaikeuksia löytää yösija. Ei ollut enää Soimajärven lääkärintaloa, ei Korkomäkeä eikä Koskenkohinaa. Suojeluskunta Päivölästä puhumattakaan.

– Mihinkähän se uljas Päivölä oikein on täältä fööräty? Olisiko puut loppuneet Parkanosta sotatalvina, että on pitänyt polttopuiksi palastella? Kumminkin täällä näkyy kasvavan metsiä edelleen runsaanpuoleisesti.

– Siinä sitten pyöriskelin illan kulmas ja uteliaisuuksissani tarkastelin lähinnä kaupungin keskustaa. Tuli vastaan hieno ympyriäinen tie, jossa komeita pirssejä pyöriskeli, ja keskellä rinkiä vartioi joku patsasherra istualtansa. Oliskohan Öykärin Jaako siinä hattu päässä komeilemassa?

– Kyllä Jaako toki patsaan arvoinen olisi, semmoinen omatoiminen mies kun oli, eikä koskaan turhia hienostellut. Edistyksellinenkin Jaako oli joissakin asioissa. Hänellä oli Parkanon ensimmäinen keskuslämmitys mökissänsä. Myrsky-hevosensa hoiteli monipuolisesti ja ympäristöystävällisesti pirtin lämmityksen pelkällä olemuksellansa. Mitä siihen patsaaseen tulee, niin olihan täällä siihen aikaan niitä kylähulluja enemmänkin. Niinpä niin, ainakin kolme tietääkseni.

– No ei se muistomerkki tietysti Jaakon ole, kyllä se joku viskaali täytyy olla, Parkanosta. Liekö ensimmäiselle kaupunginjohtajalle pystytetty? Vaikuttaa olleen oikein hieno herra hattuinensa.

– Yhtäkkiä huomasin tienviisarin siinä hienon Viinikankosken takana ja siinä luki oikeasti Paroonin taival. Tuntui mahottoman houkuttelevalta. Ja kun ei trillingit olleet pettäneet vielä asemalta kävellessä, niin kai sitä vielä jaksaa eteenkin päin astuskella, arvelin mielessäni ja lähdin astelemaan hienojen asumuksien reunustamaa katuja. Kunnes pikku hiljaa alkoi tuntua seutu tuttuakin tutummalta.

– Tie kapeni, polku otti ystävällisesti vastaan vanhan retkeilijän ja voimia riitti. Syksyiset tuoksut ja haju-putulvehtivat hajunystyröihin. Ja kas, polku laskeutuu hitaasti notkoon ja pitkospuita myöten on hyvä jatkaa. Siellä täällä räpähtää ja saa varoa, etteivät käpälät kastu. Hyvä olisi ne pitkospuut kopistella kuntoon satunnaisen kulkijoiden varalta. Niittyvillan jo hiukan elähtäneitä valkoisia tupsuja huojuu siellä täällä. Suoheinät ja sarat polun varrella ovat jo tähän aikaan vuodesta kulanvivahteisia. Metsän äänet ovat hiljenneet. Tunnen olevani kotona ja retkeilijän voimat vahvistuvat matkan myötä.

– Äkkiä polku katkeaa ja vastassa oleva entinen nuotiopaikka ja Saaresjärvi kutsuvat levähtämään. Tähän haluan tehdä pesäni. Sytytän nuotion veden ääreen, puuta löytyy katoksesta. Syön hieman vanhentuneet eväät ja päätän jäädä tänne yöksi, yksinkertaiseen yötupaan, joka on vähän kuin pikku kirkko. Mikä luonnon rauha ja hiljaisuus.

– Eikä unta tarvinnut illalla kauan maanitella. Metsän tuttu humina ja aaltojen hieno liplattelu tuuditti uneen ja antoi matkamiehelle täydellisen levon ja suojan. Voi mahoton, kuinka se teki hyvää sydämelle ja sielulle.

– Aamulla heräsin uutena ihmisenä ja hauska oli palata samaa polkua takaisin. Ja silmäni näkivät Parkanon eri tavalla kuin ehtoolla, eri näkökulmasta. Oikein sydän sykähteli, kuinka komeana seisoo Parkanon kirkko edelleen Kuttikalliollansa tapuleinensa, hyvin on pidetty kunnossa ja hyvässä maalissa on. Risti kullassa kimalteli, kun aamulla sinne astelin mainosti nukutun yön jälkeen. Ja paljon oli väkeä kirkossa, siellä perällä minä istuskelin keppeineni ja monet muistot siinä mieleen palautu.

– Usein pyhisin tähän komeaan pyhättöön tultiin Eleonoran ja Margaretan kanssa kolmistaan hevosella Korkomäestä. Talvisin reki toi jäätä pitkin Kirkkojärven yli. Seuroihinkin kokoonnuttiin sanan kuuloon ja minä olin monesti hevostaksina seurapuhujille ja joskus kuulijoillekin. Vanhemmaksi tultuani näin nuo hengelliset asiat yhä tärkeämpinä, vaikka kyllä niitä lapsuudenkodissa pidettiin hyvin esillä, mutta nuorena on usein niin kova meno, ettei niihin asioihin ole ehtivänä paneutua.

– Ajattelin samalla sitä rakasta Mathilda-sisartani, joka tässä kirkossa on jumalanpalveluksessa saarnankin pitänyt. Niistä vangeistahan se niin tykkäsi ja yritti pitää huolta. Mathilda tunnettiin maailmalla ”vankien ystävä-nä”, joka toi väärille raiteille eksyneiden huoltoon uutta hengellistä näkökulmaa.

– Se oli vähän semmoinen hyväntekijä ja haaveilija, niinkuin me kaikki kolme sieltä häntäpäätäst olimme, Henrik, Lilla Tilda ja minä. Henrik kävi Venäjällä Siperiassa saarnamatkoilla ja Raamattuja jakamassa Siperiaan karkotetuille, joiden joukossa oli paljon suomalaisia elinkautisvankeja. Yhdessä Henrik ja Mathilda perustivat sinne kotiseudulle Toivola-nimisen huoltokodin, vankilasta vapautuville.

Talousvaikeuksiin se kodinpito sitten hiipui, eivätkä vangit mahtaneet olla kaikkein työteliäämpää joukkoa. Myöhemmin kun Venäjällä puhkesi vallankumous, Mathilda löysi uuden työtehtävän sieltä paenneiden emigranttien ja ortodoksimunkkien avustamisessa.

– Ei me kolme rahan päälle mitään ymmärretty, mutta aina vedettiin yhtä köyttä. Muut sisarukset olivatkin semmoisia jämpimpiä ja arvonsa tuntevampia, joilleka me kolme joskus salaa vähän naureskeltiin. Varsinkin Helena ja Johanna siskot yrittivät meitä pitää kurissa ja Herran nuhteessa, ihan hyvässä tarkoituksessa, varsinkin kun meiltä äitimme niin varhain täältä oli pois kutsuttu.

Lähtiessään parooni onnitteli myös 150-vuotiaasta kaupunkia ja 100-vuotiaasta Suomea.

– Jaa niin, meinasin vallan unohtaa tärkeimmän asian: Yksi toivomus nimittäin vielä olisi taholtani. Sitten kun juhlinnassa tullaan jo pikkutunneille, tykkäisin vielä kerran koittaa. Olisiko nykyisessä Parkanossa miestä, tai useampaa, joka uskaltaisi paroonin kanssa painisille?

Kantakortin kertomaa

Seppo Sillanpää

Luokkakuvaa vuodelta 1926. Yrjö istuu maassa oikealla.
Arvo Sillanpää on toisessa rivissä äärimmäisenä vasemmalla.

Isäni Yrjö Sillanpää (1914 – 1979) vastoin monien muiden isä ei vaiennut sotajutuista eikä niiden kertomiseen tarvittu viinaa. Hänelle riitti tavata muita sodankäyneitä tuttavien ja naapureita niin tarinoita riitti. Kirkonkylälle pyöräillessä piti lähes jokaisen vastaan tulijan kanssa turista hetki ja polttaa ainakin yksi tupakka. Isäni oli armoston jutunkertoja, joka keräsi kylillä liikuttaessa nopeasti ympärilleen nauravan joukon. Hän ei kertonut ainoastaan sotajuttuja vaan paljon nähneenä moninaisia juttuja retkiltään Pohjois-Suomessa poikamiehenä ennen sotaa ja sodan jälkeen. En tiedä, miten tosia nuo kaikki jutut

Valan tehneenä syksyllä 1935.

olivat ja olivatko itse koettu, mutta tiesin hänen joskus liioittelevan tai vähättelevän joitakin asioita.

Monet jutut ovat tietenkin jo unohtuneet enkä aina ollut niistä kovin kiinnostunutkaan, koska itseäni useimmiten harmitti pyörämatkojen hidas edistyminen. Olisi pitänyt kysyä paljon enemmän ja nyt se on myöhäistä.

Tämä on tuttu tilanne monissa per-

heissä. Tilasin hänen sotilaskantakorttinsa, joita postin mukana tuli useampia, koska hän oli elänyt useamman sotilaspiirin alueella ja paperit seurasivat aina perässä. Halusin selvittää tarkemmin, mihin rakoihin hänen kertomuksiaan voitiin sijoittaa. Juttujen perusteella tiesin kyllä etukäteen suurin piirtein, minkälaisissa paikoissa hän nuorena oli ollut.

Kävi ilmi, että Parkanossa syntynyt Lehtijärven torpan poika Parkanon Vahojärvellä oli käynyt kansakoulua neljä luokkaa, mikä tuohon aikaan oli oppivelvollisuus. Pienelle pojalle kansakoulumatka oli pitkä, seitsemän kilometriä. Opettaja Einari Salosta hän piti puolueellisena, jolta talollisten pojat saivat hyviä numeroita, mutta köyhien torppien pojat eivät. Parhaiten hän muisti oppilaisista Esteri Kuoppasalmesta, joka aina piti hänen puoliaan. Luokkakuvaa viimeiseltä kouluvuodelta on vielä tallella. Pojan isä oli kuollut nuorena umpisuolen tulehdukseen jo 1926 ja äiti Edla oli suurilapsisen perheen yksinhuoltaja. Yrjö isäni vanhimpana lapsena joutui heti koulun jälkeen 12-vuotiaana Käenmäen taloon rengiksi. Toimeentulo oli hyvin niukkaa. Vailla miehen mallia isäni ei ollut, koska samassa taloudessa eli vielä suuresti kunnioitettu äidin isä, aina vuoteen 1943 saakka.

Asevelvollisuus

Kutsuntaan hän oli joutunut Parkanossa syksyllä 1934 ja palvelukseen hänet oli määrätty 3.5.1935 Keski-Suomen rykmenttiin toiseen komppaniaan, joka sijaitsi Kouvo-

Itsenäisyyspäivä Viipurissa 1935.

lassa. Varusmies aika oli tuolloin 440 päivää. Kantakortissa on tiedot, että nuorukainen oli 182 cm pitkä, painoin 71 kg, silmät siniset ja saappaan koko 44. Isällä oli tapana kertoilla juttuja armeijasta ja kaikenkarvaisista kavereista, joilla ei aina ollut kaikki ruuvit kohdallaan. Siellä oli pari tyyppiä, jotka eivät koskaan oppineet tahtimarssia ja se aiheutti koko joukkueelle ylimääräistä santsuutusta. Onneksi toinen oli loistava ampuja, jolle kapiaiset eivät pärjänneet vaikka hän ampui armeijan kuluneella 7,62 cal. pystykorvalla. Eräs oli keksijä, joka hienoilla keksinnöillään sai ensi töikseen koko kasarmialueen pari kertaa täysin pimeäksi. Sähkökatkoja tapahtui siihen aikaan muutenkin ja väepeli tarkastikin heti sellaisen sattuessa, oliko alokas Virtanen jälleen keksintönsä parissa.

Henkilökunnassa oli myös omalaatuisia kapiaisia kuten hyvin suulas komppanian väepeli, joka runoili pitkiä juttuja lähes jokaisella käskynjaolla ennen ruokailua. Hän rakasti omaa ääntään, puhuen hyvin huolitellusti. Hänen lempilauseensa oli, joka oli varmaan toistettu useammalle ikäluokalle: ”Miehiksi minä teitä luulin, mutta lapsiahan te vielä olette. Yrittäkää, ettei teidän tarvitse pojallenne sanoa. Poikani ole sinä vahva, isäsi oli heikko mies. Hyvät pal-kitaan, huonoja ojennetaan, älkää siihen uskonon tyydyttäkää, että tullette lomiam saamaan. Loma on palkkio hyvästä palveluksesta ja siihen te ette pysty.” Edelleen oli kouluttajina joitakin Saksassa koulutuksen saaneita jääkäreitä, joiden pik-kumainen rumba ja jatkuvat

yömarssit eivät isältäni saaneet mitään ymmärrystä.

Siihen aikaan sotilaat kirjoittelivat vapaa-ajallaan sotilasmuistioita. Isäni muistio on vielä tallella ja sieltä olen lukenut, että jokin tyttölapsi alkoi kirjoitella isäni kirjaan ja piirrellä sinne kauniita kuvia.

Isäni selvisi alokasajasta hyvin ja niinpä hänet komennettiin syyskuussa aliupseerikouluun, joka kesti hieman vajaat kolme kuukautta. Oltuaan rykmentin parhaita hänet komennettiin jo kuukautta myöhemmin Viipuriin eläinlääkintäkurssille, joka kesti helmikuun loppuun saakka. Toinenkin tyttölapsi alkoi kirjoitella samaan sotilasmuistioon, koska siellä kuvailtiin kuutamoiltoja Monrepos'n puistossa

ja sen kaarisiltoja. Viipurin ajoista löytyy pari hienoa valokuvaa, yksi niistä Viipurin linnan läheisyydessä itsenäisyyspäivänä 1935.

Tällä kurssilla hän oli Keski-Suomen rykmentistä komennetuista paras ja sai toimia sen jälkeen joukko-osastossaan Kouvolassa ryhmän johtajana ja eläinlääkintäaliupseerina. Tänä aikana hän kertoi päässeensä hyvin helpolla, koska saattoi esimerkiksi suurten sotaharjoitusten tai pitkien marssien aikana juoksuttaa ratsain sairastuvan hevosia eikä tarvinnut itse osallistua uuvuttaville marseille. Se herätti joskus komppaniassa närää, kun hän ratsasti laukkaa uuvuksissa olevien marssiosastojen ohi tai oli sotaharjoitusten aikaan uittamassa hevosia. Lisäksi isäni sai liikkua usein lähikunnissa eläinlääkärin mukana. Talleilta hänellä riitti mukavia juttuja.

Aikaa oli myös päivisin hauskuuttaa kapiasten piikojia tai tyttäriä. Erään kahvikeikan jälkeen hän oli saanut

Eläinlääkintäkoulu Viipurissa 1936.

Juhannuksena.

aikamoisia vaikeuksia itselleen ja kaverilleen, mutta oli selvinnyt ilman rangaistusta, selviten tuon runollisen vääpelin puhuttelulla ja parilla ylimääräisellä päivystyksellä. Juuri ennen kotiutusta sotilasmuistioon kirjoitteli haikeita juttuja Heli, joka suri eroa ja pitkää välimatkaa Kouvolan ja Parkanon välillä.

Lomat eivät olleet aivan jokapäiväisiä. Juuri ennen aliupseerikoulun alkamista hän sai kymmenen vuorokauden loman ja samalla papereiden mukaan jotakin avustusta annettiin omaisille, mutta summan suuruutta kantakortissa ei mainittu vaan siinä on kysymysmerkki. Huomion arvoista on se, että tuohon aikaan jo avustettiin köyhien omaisia. Isäni kertoi lomalle tullessa hänen vanhan vaarinsa Josefin tulleen vastaan kotitalon lähellä. Hänellä oli tarjota vanhukselle heti vahvaa 96 prosentista pirtua tuliaisryppyksi. Vanhus oli heilauttanut siitä aika kulauksen ilmeenkään värähtämättä ja todennut sen ennen vanhaan olleen väkevämpää.

Aliupseerikoulun jälkeen hänet oli ennen Viipuriin komennusta siirretty ensimmäiseen komppaniaan. Toinen loma oli huhtikuussa pituudeltaan viikon mittainen. Varusmiespalvelusta vähennettiin lopusta valtion säästösyistä kymmenellä päivällä, joten kotiutus aikaistui loman ansiosta, joka tapahtui alikersanttina 5.7.1936. Natsat tulivat maaliskuussa. Kersantiksi ylentämisen aika ei kantakortista käy ilmi, mutta ylikersantiksi hänet ylennettiin 22.11.1944 ja vääpeliksi siviilissä muutamia vuosia sodan jälkeen. Varusmiespalveluksen kaikista arvostelukohdista on kantakortissa arvosana: Hyvä.

Rajavartiokouluun

Vapautumisen jälkeen kotiosoitteena oli Parkano ja sitten noin vuoden kuluttua Petsamo. Isäni oli hakenut Lapin rajavartiokouluun. Isän veli Arvo Sillanpää oli tehnyt hyvänä kynämiehenä hakemukset ja hieman liioi-

tellut isäni urheilutuloksia, pannen esim. 3000 metrin juoksun ennätykseksi 8.50. Kokelaat kutsuttiin jonkinlaiseen kokeeseen ja ensimmäiseksi piti maantiellä kovassa helteessä juosta kilpaa paljain jaloin juuri 3000 metriä. Hän kertoi onneksi voittaneensa sen juoksun, mutta aika ei ollut lähelläkään ennätystä. Joku jääkärikapteeni oli moitiskellut asiasta, mutta oli tyytynyt selitykseen, että ennätys oli juostu radalla, piikkarit jallassa eikä paljain jaloin eikä epäinhimillisissä olosuhteissa maantiellä.

Rajavartiokoulun oppilaana oleminen Sallassa ajoittui 15.7.1937–

15.11.1937, jonka jälkeen piti värvätyynä ottaa pesti vähintään vuodeksi. Isä ei pitänyt tästä koulutuksesta. Se oli pikkutarkkaa simputusta, joka alkoi joka päivä aamulenkillä ja sen päälle piti uida syksyisessä kylmässä vedessä kauan kunnes järveen tuli jäät. Usein yötä myöden painuttiin korpeen, kun olisi pitänyt nukkua. Myöhem-

Juhannuksena Raja-Joosepin mökillä. Raja-Jooseppina tunnettu Jooseppi Sallila oli kotoisin Parkanosta. Rakennukset ovat yhä paikoillaan Inarin kunnassa.

Alokkat marssilla Kouvolassa kesällä 1935.

min hän vielä kertoi, että nämä kaksi pahinta simputtaja jääkäriä olivat sodan aikana todellisia pelkureita, jotka menettivät heti hermonsä ja olivat pakenemassa, kun vähäinenkin ammunta alkoi. Talvisodan ja taisteluiden jo alettua toinen näistä jääkäreistä aina vannotti, että hänellä oli laukussaan niin arvokkaita paperit, että kannatti joukkueesta tappaa pari miestä niiden vuoksi, etteivät ne joudu vihollisen haltuun. Kerran, kun ukko nukkui niin he olivat katsoneet, mitä siellä laukussa oli ja tote-sivat papereiden olleen onnettoman vanhoja paikkansa pitämättömiä karttoja, joilla ei ollut mitään virkaa.

Rajavartijana partioitiin rajoilla ja oltiin paljon tekemisissä kolttien ja poronhoidon sekä kalastuksen kanssa. Raja-Jooseppi alueena ja omistajana tuli tutuksi. Isästäni ja Raja-Joosepista on yksi valokuva hänen pienen pirttinsä ovelta. Heitä molempia yhdisti parkanolaisuus.

Vuoden pestin jälkeen isäni erosi Lapin rajavartiolaistoksen palveluksesta 30.11.1938 ja siirtyi Kolosjoelle Nikkelikaivoksen palvelukseen. Sitä isännöi kanadalainen yhtiö. Palkkakin oli huomattavasti parempi. Petsamon nikkeliensiintymä oli aikanaan Euroopan suurin ja sotatoteollisuus tarvitsi sitä runsaasti raaka-aineena. Etupäässä se menikin kaikki Saksaan, mutta kaivoksen työläiset olivat suomalaisia. Suomessa oli hyvin vähän koulutettuja kaivosmiehiä ja

heistä alkoi olla todella pulaa sodan aikana. Alueelle oltiin rakentamassa kaivoskaupunkia ja Liinahamarin satamaa, jotka laajenivat kaiken aikaa. Täällä hän työskenteli ainakin geologien kanssa, kun aluetta kartoitettiin ja arvioitiin malmivaroja. Hän toimi myös varastomiehenä ja loppuaikoina työnjohtajana.

Kolme sotaa

Liikekannallepanon jälkeen isäni saapui Lapin rajavartiostoon 6.10.1939. Hänet määrättiin KVI/IK/erikoisosasto B:n kivääriryhmän johtajaksi. Tehtävänä oli nyt ja talvisodan aikana Petsamon rintaman partiointi. Täällä ei ollut mitään yhtenäisiä rintamia vaan kyse oli partiotoinnasta.

Talvisodan alkamispäivästä 30.11.1939 isäni puhui usein. Hän oli hiihtämässä aseisiin, kun vastaan tuli tuttu rajavartija kuorman kanssa, jossa oli monta tuttua poikaa kaatuneina. Ryssän konekivääri kuului nakuttavan läheisyydessä tunturin juuresta. He tervehtivät ja kaveri tarjosi hänelle pirturyppyä. Isäni kertoi, että se oli hänen elämässään ensimmäinen kerta, ettei pirturyppy maistunut.

Toinenkin tapaus häntä oli hieman järkyttänyt, koska hän otti sen silloin tällöin esille. Naapurin joukkue oli yöllä nukkumassa ja vartiomies istui nuokkuen nuotion ääressä. He yllättivät koko joukkueen eikä kukaan pääsyt karkuun. Ruumiita tarkastellessa he huomasivat, että mukana oli ollut myös kaksi naista, ilmeisesti sairaanhoitajina.

Toisesta tapauksesta hän kertoi mielellään, kun oli päivällä evakuoitu kaatuneen venäläisen upseerin kelon ja Naganin, mutta hävinneensä ne jo samana yönä korttipelissä. Tappiota hän hieman harmitteli, koska ne olisivat hänen mielestään olleet todellisia muistoja eivätkä arvottomat mitalit, joita hän ei arvostanut olleenkaan. Tästä sodasta hän selvisi terveenä. Erään partioetken aikana varpaat jäätyivät niin pahasti, että hetken oli jo pelkona niiden amputointi. Näin ei onneksi tapahtunut.

Yrjö tapasi tulevan vaimonsa Kolosjoella Petsamossa kesällä 1943.

Talvisodasta kotiutettiin 13.5.1940, joten palveluajaksi tuli 7 kk 7 pv. Työt jatkuivat kaivoksella ja metsätöissä.

Jatkosotaan isäni ilmoittautui 11.6.1941 ja toimi jälleen eläinlääkintäaliupseerina. Hän loukkaantui 27.4.1942 Ivalossa, kun haavoittunut hevonen oli potkaissut hampaat ja leukaluun poikki. Hoito tapahtui kahdessa eri sairaalassa ja toipumislomilla. Viimeksi sotasairaala 57:stä isä oli päässyt takaisin osastoonsa 8.8.1942.

Kantakortissa on lyhyt maininta, että hän oli saanut tekoampaat. Jatko olikin lyhytaikainen sillä puolustusvoimat halusi helpottaa Petsamon Nikkelin työvoimapulaa ja komensi ennen sotia siellä työssä olleet takaisin kaivokselle. Niinpä isänikin aloitti siellä työnsä uudelleen. Tätä ennen hän sai kahden viikon loman ja aloitti työt 19.12.1942 aina välirauhaan saakka 5.9.1944.

Tänne Petsamon Kolosjoelle kaivoskaupunkiin tuli myös talvella 1943 Virroilta 18-vuotias Inkeri Periviita aluksi erälle insinöörille piaiaksi, mutta aika pian hän siirtyi erääseen ravintolaan töihin. Näissä olosuhteissa isä tapasi tulevan vaimonsa ja minun äitini. Naimisiin he menivät sodan aikana keväällä 1944.

Aikaa näissä uusissa kaivostöissä vierähti kaikkiaan 1 vuosi ja 8 kuukautta. Tältä ajalta Mannerheim oli myöntänyt isälleni vapauden ristin, jota hän ei ehtinyt sodan lopussa saamaan eikä tulla siitä edes tietoiseksi. Se ja 86

muuta mitalia löytyivät vasta 2015 helsinkiläisen kerrostalon ullakolta Nikkelikaivoksen papereiden joukosta ja toimitettiin omaisille.

Kaivoskomennuksen jälkeen tuli komennus sotaan saksalaisia vastaan, alkaen 6.9.1944 joukko-osastossa Er P 5. Täällä hänet komennettiin aluksi konekiväärikomppaniaan, mutta myöhemmin loka-kuussa eläinlääkintään. Lopullisesti hänet kotiutettiin 25.11.1944. Kantakortissa on maininta, ettei valita mistään eikä pyydä mitään. Yhteenvetona tätä valtion palvelemista varusmiesaika ja sodanaikainen kaivosaika mukaan lukien on 7 vuotta ja 2 kuukautta.

Myöhemmin Tampereen läntisen sotilaspiirin kantakortissa on maininta pysyvästä osoitteesta, mikä oli 15.3.1948 Rovaniemi Viirinkangas. Näihin aikoihin sinne nousi meille uusi omakotitalo. Puutavara ja tiilet tulivat Parkanosta, kun kaikesta oli huutava pula. Isä muisti kertoa salakuljettaneensa Ruotsista sodan jälkeen kahvia, kun sekin oli kortilla ja siitä sai Suomessa hyvän hinnan. Hän ei ollut saanut rautatiekuljetusta pelamaan rakennustavaroiden suhteen ja niinpä hän lähti itse käymään Parkanossa. Asemalla hän tapasi asemapäällikön ja antoi hänelle kilon ruotsalaista kahvia.

Meille hän totesi rakennustavaroiden olleen nopeammin Rovaniemellä kuin hän itse jäljessä. Minun on myöhemmin ollut hyvä seurata rakennusprojektin ja myös omaa

edistymistäni sillä äitini kirjoitti niistä kotiinsa Virroille. Kirjeet löytyivät myöhemmin 2000-luvulla talon ullakolta.

Rovaniemen talo myytiin, kun kaupunki oli jälleenrakennettu ja niinpä kantakortissa onkin merkintä 25.6.1951 Parkano Poikkeusharju. Seuraavana vuonna sinne nousi järven rantaan uusi omakotitalo ja alkoi kylmän tilan raivaaminen. Se olisikin jälleen uusi tarina.

Yrjö Sillanpää kuvattuna Rovaniemellä niihin aikoihin, kun sinne rakennettiin omaa taloa 1940-luvun loppupuolella.

Parkano 150 vuotta sitten

Heikki Lammi

Saattaa olla mielenkiintoista selvittää, millaisia olivat olot näillä tienoilla 150 vuotta sitten, siis vuonna 1867. Näihin aikoihin on silloinen Jämijärven kappalainen Wilhelm Carlsson kirjoittanut teoksen Entinen Ikalinen, josta saakin hyviä ajankuvauksia. Hän mainitsee esipuheessaan, joka ajan kielellä oli Etulause, että apulähde hänellä oli Provasti Juseliuksen antama tietorikas kertoelma Parkanosta. Tilastolliset tiedot Parkanon pitäjstä ovat sopivasti vuodelta 1866. Kieliasu on vanhan mallista.

Sivu 165: W. 1813 (kertoo Juselius), oli taloja 27, Uutistiloja (Nyppykiä) 4, ”Perintö=jääkäriä” 42, eli yhteensä 73 jonkummoisen talon nimellä, sekä 32 torpparia. Perintöjääkärien tuli ensimmäisen määräyksen jälkeen maansa weroksi antaman kuus wiikkoa wuodessa harjoittaa itseänsä sota=temppuihin tai palkata siihen miehen siaansa, ja mennä sotaan tarwittaissa; mutta sittemmin määrättiin heidät sama viikkoluku tekemään työtä kruunulle: joko lasku=ojain kaiwamista newoihin tahi maanteitten rakennuksesta y.m. Sillä werolla jaettiin heille kullekin ¼ manttaalina maa. – Suurin osa Parkanon monista newoista ja keitaista, monet kankaat ja harjut, paljo myös hywää ja wiljeltävääkin maata owat wielä jakamattomina kruunun walllassa, joita kolme Metsänhoitajaa (forstmestaria) ja usioita wartioita on asetettu hoitamaan. Suurimmat männyt owat jo kuitenkin kadonneet saloilta ja kankailta, osaksi poltettuina kulo=walkeilla, osaksi wiime wuosikymmenillä hakattu saha=pölkyiksi. On näet Parkanossa wäähä pohjaseen päin kirkolta Kairokosken saha, toinen isompi Aureskoskella lähellä Parkanon rajaa Kurun seurakunnassa ja wielä kolmas samallinen Poltinkoskella myöskin ihan lähellä Parkanoa, Ikalisten emäseurakunnan sisällä. Ne kyllä Parkanon wanhoja hongistoja owat harwentaneet, koska wuosittain tuhansittain plankku= ja lauta=kuormia, sen metsän antimia, kulkee Poriin, jonka kaupungin mahtawuus suuren puutawaran uloswiennin kautta juuri on Parkanon ja yleensä entisen Ikalisten metsistä kotosin. Nuo plankku=kuormat kulkewat suwisin enimmästi sitä maantietä, joka Parkanon, Jämijärwen ja Kankaanpään seurakuntien läwitse menee Poomarkkuun ja Poriin.

Tiheään rakennettua kylää ei Parkanolla ole ainoatakaan. Etelä=osan kylistä on Parkanolla Alaskylässä parhaat peltomaat, hiuwe-sekaista savimaata (tarkoitaneet hivenaineita), jotka hywin wiljeltyinä kaswawat runsaasti wiljaa, mutta huonosti muokattuina antawat pian katowuoden. Lapinnewan ja Niininewan kylät, samannimisten kruunulta ojitettuina keitaiden saloilla, owat hywin hallanarkoja ja liiaksi werotettujaki. Niistä kylistä onki paraikaa 6 taloa autiona, ja kahdesti kruunulta tarjotut asuttawiksi, waan turhaan. Wuorijärwen, Raiwalan ja Sydänmaan awarilla kylillä on runsaasti newa=niituja; mutta hietakankaat peltomaana ja nekin

hallan pesiä. Sentähden eläwätkin enimmästi karjan-tuotteilla. Ajattelemattomasti owat liian harwentaneet metsänsä plankulla ja terwalla. Kytömaata olisi heillä ollut ja on wieläkin hywää, waan owat huonolla tawalla sitä walmistaneet, nimittäin kuiwina kesinä wain sytyttäneet newansa palamaan ja niitä poroksi poltettua piirtäneet wäähän ojawakoa ympärille, oikeista ojista ja sarkomisesta huolimatta. Tällä muotoa owat jo saaneet paljo suota ja kiwikko=kankaita ja päälliseksi päästäneet kulowalkeat metsiänsä, josta ne owat peräti huonontuneet.

Ajan kuvauksia nälkävuosista löytyy myös Martta Sevion kirjasta seurakuntamme vaiheista.(s. 124:) Torppareilla oli katowuosina ruisleivän korvikkeena jalkamyllyssä jauhetuista ohrajuhoista jauhattua leipää, jossa oli niin paljon kaunoja, että ’sillä vei valkeen naapuriin’. Katowuosina syötiin wielä pettuakin. Keväällä kantaneet

lehmät ehtyivät syksyllä, sillä pian loppuivat nevoilta ’takkavittoilla’ kannetut heinät. Perunat vei usein halla, mutta joskus saatiin herkuksi ’naurishautaa’. Jauhoppuuro ja suolattu kala leivän kera oli tavallisin ruoka. Lisäksi haettiin metsänriistaa, joskus teurastettiin vasikka. Kun vaatteina oli kotona kudotusta hurstista, sarsista tai tamppikankaasta tehdyt vaatteet, jalassa ’karvikkaat’, kotona parkitusta nahasta tehdyt kengät tai ’tallukkaat’, voi sanoa, että elintaso ei ollut korkea.

Talolliset saivat rahatuloja myymällä tervaa ja potaskaa, joita vietiin hevosella Turkuun, lisäksi myytiin palvilihaa, talia ja voita. Niistä saatiin hyvä hinta, koska sanottiin, ettei talossa ollut sinä vuonna rahanpuutetta, kun syksyllä saatiin ’turkukuorma’ kokoon. Matkaan tosin saattoi kulua kaksikin wiikkoa. Tietoja Martta Sevio oli saanut isoisältään, Emanuelilta, joka nuoruusvuosinaan asui kotitalossani Kurun Lammilla, ja teki sieltä kaikkiaan 13 Turun matkaa.

Sitten kun alkoi tuo plankkukausi, tulivat Porin matkat. Lankkurahoilla ostettiin suolaa, rautaa, viljaa, soke-ria, kahvia ja viinaa. Joskus nämä ”porintuliaisat” mais-teltiin miehissä matkalla niin, että kotiin ei ollut mitään tuotavaa.

Tullaan sitten niihin katowuosiin. Vuonna 1865 oli kylmä kevät, vuonna 1866 oli sateinen kesä, vesi nousi järvissä korkealle, ei voitu niittää edes rantaruohoa. Talvi tuli aikaisin, ja kevät 1867 oli niin kylmä, että wielä toukokuun 9. päivänä oli 4 astetta pakkasta keskipäivällä. Ja vasta kesäkuussa jäät lähtivät. Syysviljat hävitti kylmyys, ja suvilaihot turmeli elokuussa ankara halla.

Jo joulukuun alussa oli niin hirmuisia kinoksia, ettei päässyt kulkemaan hevosella eikä jalkaisin. Pakkanen kiristyi tammikuussa -31 asteeseen. Oli syötävä olki-, jäkälä- ja pettujauhoilla sekoitettua leipää. Pian oli puute muustakin ruoasta. Laumoittain kulki kerjäläisiä. Alaskylässä kuljetettiin alastonta lasta. Se tuotiin rievuissa asumukseen ja jätettiin vaatteitta sänkyyn. Kukaan ei

voinut jättää sille vaatteita. Pappi Juseliuksen lehtikirjoituksen johdosta saatiin avustuksia muualtakin. Niistä on todisteina kiitokset, joita on lähetetty jopa kenraalikuvernöörille ja keisari Aleksanteri II:lle.

Arvokkaan lisän Parkanon edistymiseen antoi myös siellä toiminut sivistyneistö. Kirkonmiesten ohella eniten vaikuttivat valtion metsänhoitajat, koska heitä siirtyi sinne jo 1860-luvulla, jolloin kansallinen innostus erikoisesti velvoitti työhön rahvaan hyväksi. Näistä mainitaan 1860-luvulla toiminut metsänhoitaja Albert Brander, joka oli ensimmäinen kuntakokouksen esimies. Sitten oli Evald Moring, joka omisti Kaupin tilan Yliskylässä, jonka hän kehitti herraskartanoksi. Rappusilla seisten hän pitkällä tupsukoristeisella piipullaan viittoillen antoi ankaria määräyksiä voudilleen ja rengeilleen. Hän toi pohjois-Parkanoon ensi kerran kahvia ja pannun sekä opetti siellä kahvinkeittoa. Innokkaasti hän otti osaa seurakunnan rakennus- ja raha-asioitten hoitoon. Lähellä kirkkoa Leikkosen talossa eli metsänhoitaja Adam Pulkkinen viljellen itse maitaan. Hän toimi ensimmäisenä kunnallislautakunnan esimiehenä ja varsinkin katovuosien aikana teki vaimoineen innokkaasti huoltotyötä.

Musiikinharrastus oli vilkasta myös metsänhoitaja Casimir Branderin kodissa Rauhalassa. Siellä se oli peräisin rouva Evy Branderin lapsuuskodista, missä hänen setänsä Ehrström oli säveltänyt tunnetut runot "Lähteellä" ja "Joutsen", joiden runojen kuuluisa tekijäkin J.L. Rune-

berg, oli läheinen perheelle. Metsänhoitaja Brander oli 20 vuotta kuntakokouksen puheenjohtaja, toimi kansakoulun johtokunnassa ja perusti mm. raittiusseuran. Hänen työtään jatkoi poikansa Rafael Brander. Sitten vielä 1890-luvun alussa saatiin Parkanoon tunnettu "parooni", Gustaf Wrede. Hänen toimiinsa en tässä puutu, niistä on olemassa mainio Schouwvliengerin kirja.

Palaanpa vielä Rafael Branderiin. Hänestä on juttuja kirjassa Metsäherrat: kaskuja ja anekdootteja (vuodelta 1970). Luetaanpa yksi: Metsänhoitaja Rafael Brander, joka oli aluemetsänhoitajana Parkanossa, kertoi metsänhoidon alkutaipaleesta sikäläisissä valtion metsissä, että metsävarkaita saattoi olla parikymmentäkin miestä hevosten kanssa yhtäikaa puunkaadossa ja -ajossa. Tämän vuoksi lääninhallituksen lähettämä metsänvalvoja oli helisemässä heidän kanssaan. Jos hän uskalsi kieltää laitoman metsänkäytön, saattoi tapahtua, että hänen takin hihoistaan pujotettiin seiväs hartioitten väliin ja käskettiin mennä mamman luo. Tiheässä metsässä tämä valvoja sitten sai pujotella kätet levällään ja sivuittain kulkien kotoa kohti. – Lopulta määrättiin kokonainen sotnia kasakoita valvomaan näitä Parkanon pahantapaisia.

(Sana "sotnia" tarkoittaa kasakkajoukkojen eskadroonaa, mikä on ratsuväen perusyksikkö, yli 100 ratsua.) Rafael Brander muisti jo lapsena nähneensä Parkanon kirkonkylässä kasakoita, kun nämä matkalla pohjoiseen lauloivat arolaulujaan ja tekivät merkillisiä temppujaan.

Hei maailma

*Käveltiin nurmikolla leijan kanssa, ei ollut kenkiä
järvi liplatteli tyyneästi*

*Oltiin kuultu tarinat kuiskauksista hennoista neitojen,
voimakkaista huudoista herrojen,
ne kertoivat tarinaa tulevaisuudesta nuorten toivojen*

*Saatiin oikeudet itkeä täällä ja nauraa,
istahtaa haalareissa mutalammikkoon,
hymyillä mustikkametsällä hampaat sinisinä*

*Meillä on mahdollisuudet kurkottaa päältä pilvien, alta maan,
läpi kallion, meren taa
Syyssateessa tanssahtaa, talvella valkeaa taikaa,
kevällä korvat koivujen, kesällä järvet tuhannet*

*Ei meitä oo tehty etanoista, ei kukkasista
Meidät on veistetty veneen tapista, löylykauhasta, joulupukin parrasta,
jääkiekon kullasta, joutsenen laulusta, havunneulasista, puhuttelevasta
hiljaisuudesta*

*Hei maailma,
meillä on täällä kaikki hyvin*

terkuin, Elise Aaltonen

Eva Toimi

Terveyssisar kutsumusammattissa

Sirpa Kortesuoma

Eva Toimi oli jo nuoresta halunnut sairaanhoitajaksi. Ennen terveyssisar-järjestelmää. Kihniössä oli jo sairaanhoitajia työssä. Ensimmäisenä terveyssisarena toimi Elma Luoma, joka lähti lähetystyöhön Afrikkaan. Hän kehotti Evaa opiskelemaan terveyssisareksi.

Keskikoulun jälkeen Evan oli vaikea valita lukion ja sairaanhoitaja-terveyssisarkoulun välillä. Hän haki Ouluun kouluun vuonna 1944, tieto pääsystä ilmoitettiin vasta 1945. Opiskelu alkoi 1.3.1945. Eva kuului ensimmäiseen vuosikurssiin, jonka opinnot tähtäsivät suoraan terveyssisareksi. Koulutus kesti kolme vuotta. Johtavana periaatteena oli jo tuolloin ennaltaehkäisevä terveydenhuolto ja neuvonta ja siihen kuului myös erikoistumisjakso. Koulu oli sisäoppilaitos. Opetus tapahtui Oulun lääninsairaalassa, jonka alueella myös oppilaskoti sijaitsi. Asuminen ja ylöspito maksettiin sairaalassa tehdyllä työllä. Opinnoissa teoria ja käytännön työ vuorottelivat ja tukivat toisiaan.

Valtaosa oppisisällöistä suoritettiin Oulussa. Naistentauteihin ja synnytyksiin liittyvät harjoittelujaksot suoritettiin Helsingissä. Turun kulkutautisairaala ja Oulun piiriemielisairaala toimivat oman alansa harjoittelupaikkoina. Silmätautien harjoittelu suoritettiin Oulun Diakonissalaitoksella.

Matkat Ouluun taittuivat junalla, jotka olivat täynnä sotilaita ja muuta väkeä. Potilaina oli pääasiassa siviilejä, vaikka Oulun lääninsairaala oli toiminut sotilassairaalanaakin. Sodasta muistuttivat pommitusten jäljiltä olevat rauniot. Torakoita ja luteita vastaan taisteltiin.

Uusi kurssi aiheutti nurinaa sairaanhoitajaoppilaisissa, jotka eivät pitäneet terveyssisaria oikeina sairaanhoitajina.

Terveyssisarena Kihniössä

Työura terveyssisarena alkoi 28. helmikuuta 1948. Tällöin Kihniö oli ollut nelisen kuukautta ilman terveyssisarta. Lääkäri ja kättilö olivat palvelleet koko ajan kuntalaisia. Eva muistelee työnsä alkua:

– Tulin Kihniöön töihin valmistumisen jälkeen ja pian sanottiin, ettei kukaan oo profeetta omalla maallaan. Täällä oli myös odottamassa edeltäjältäni kirje, jossa hän valitti kunnan viroissa olleen muutamia niin isoja ihmisiä, ettei heidän kanssaan tullut toimeen. Taisipa olla sukulaisia, ajattelin silloin.

Laki kunnallisista äitiys- ja lastenneuvolapalveluista, kunnallisista kättilöistä ja terveyssisarista sekä neuvoloi-

Eva Toimi kuvattuna loppuvuonna 2014. Kuva Laura Jokisalo.

den maksuttomista palveluista säädettiin vuonna 1944. Niiden mukaan kunnassa pitää olla jokaista alkavaa 4000 henkilöä kohden yksi terveyssisar. Niinpä Kihniökin sai toisen terveyssisaren, kun väkiluku nousi yli 4000, se taisi olla parhaimmillaan 4200–4300 ihmistä.

Eva ja uusi terveyssisar jakoivat kunnan epävirallisesti kahteen osaan. Evalle tuli Linnankylä, Nerkoo ja Niskos ja muut sen suunnan alueet. Osa alueista oli yhteisiä.

Terveyssisarten esimies oli lääkäri, aluksi sijaislääkäri Albin Koivisto ja sitten Yhdysvalloista opiskelemasta palannut vakituinen lääkäri P. Hautera. Työn aloittaessaan Eva paneutui ensiksi neuvolan toimintaan, koska kortisto ei ollut ajan tasalla ja lapsia oli syntynyt paljon.

Neuvola sijaitsi Rintamäen talossa, jossa käytössä oli kaksi huonetta odotus- ja vastaanottohuone. Felix ja Nelmi Talonen asuivat saman talon toisessa päässä. Vähitellen neuvolatoiminta lähti käyntiin, vaikka pääpaino olikin aluksi kotikäynneillä. Evan ensimmäinen neuvolaasiakas oli vanha pappa, joka tuli poikansa saattamana.

– Papan vaiva tuli hoidettua ja kaikki olimme tyytyväisiä. Toimenpide, mikä papalle tehtiin, oli steriliteettiä vaativaa, eikä silloin mitään autoklaavia ollut, Talosen Nelmin hellalla kaarimaljassa välineet keitettiin. Se oli sen ajan desinfiointia. Puhtaus oli silloinkin työssä tärkeää. Meille tulikin sanonnaksi että, lapsivuodekuume voitettiin käsienvpesulla, muistelee Eva.

Veikansa ennen kuin äidit osasivat tai pääsivät tuomaan lapsiaan neuvolaan. Kulkemisvaikeudet olivat yh-

Nuoret lätkkesteillä, Eva kuvassa vasemmalla. Kuva Eva Toimen albumista.

tenä osasyynä etäisimmistä kylistä. Lapsille oli omat vastaanottoaikansa ja muulle väelle omansa. Terveysissaren työ oli nimenomaan lasten kohdalla ennaltaehkäisevää. Pääpaino oli lastenhoidossa, vaikka sairaanhoidolliset tehtävät veivät paljon aikaa. Neuvolatoiminta ja kotikäynnit olivat asiakkaalle ilmaisia.

Suo Oy:llä pidettiin kerran kuukaudessa sivuvastaanottoa ja samoin eri kylien taloissa.

Terveystalon aikaan

Terveystalo rakennettiin ruotsalaisen kummikunnan Arbrån avustuksella ns. sokeri-kruunuilla.

– Terveystaloa rakennettiin sairaalan kanssa samaan aikaan. Sanoimmekin joskus leikkillisesti, että terveystaloa rakennettiin sairaalan jämästä. Molemmat valmistuivat 1948. Vastaanottotiloissa oli eteisaula, kolme työhuonetta ja sosiaalinen tila.

Kättilön ja terveysissaren asunnot tulivat samaan taloon. Heidän luontoisetuihinsa kuului kalustettu asunto. Talossa oli puulämmitys, kantovesi, ulkovessa ja sauna kellarikerroksessa. Eva asui terveystalolla naimisiinmenoonsa saakka.

Sairaalan valmistuttua synnytykset siirtyivät sen synnytysosastolle. Aiemmin lapset syntyivät pääasiassa kotona. Sairaalassa oli omat kättilönsä. Vauvojen ja äitien kotiin pääsyn jälkeen kättilö hoiti äitiä ja lasta parin viikon ajan, jonka jälkeen vauvat siirtyivät kättilöltä terveysisarelle.

Keuhkotauti ja muut kulkutaudit

Tuberkuloosilaki astui voimaan 1948. Sen mukaan jokaisella kunnalla piti olla vahvistettu määrä sairaansijoja tautia varten perustetuissa parantoloissa. Laissa määrättiin vuodesta 1948 alkaen kaikki vastasyntyneet lapset rokotettavaksi ja samalla veloitettiin jokainen 15 vuotta täyttänyt määräaikoina järjestettäviin joukkotarkastuksiin. Hoito parantoloissa ja lääkkeet kotisairaanhoitoa varten olivat ilmaisia.

Tuberkuloositoimisto sijaitsi Kankaanpäässä. Sinne lähetettiin yskösnäytteet tutkittavaksi. Määräaikoina tuberkuloosilääkäri kävi kentällä esimerkiksi kouluilla kuvaamassa potilaiden keuhkoja. Terveysissar järjesti sopivat olosuhteet ja huolehti lääkärin muonituksesta ja majoituksesta, yleensä kodissaan.

Tuberkuloositohtori Koskuri oli legenda, hyvin temperamenttinen. Välillä avustaja joutui rauhoitteluun kumpakin, kun tutkittava ei millään uskonut, että hänellä olisi keuhkotauti ja siitäkös tohtori tulistui.

– Mutta oikeasti hän oli kunnioitettu, hyvin oikeudenmukainen ja potilaita ymmärtävä. Ei ollut helppoa lähteä hoitoon kauas perheen keskeltä, koska hoito parantolassa saattoi kestää kauankin, joskus jopa vuosia. Onneksi lääkkeet kehittyivät helpottamaan hoitoa ja sairastavuus väheni 50-luvulla.

Uutena ennaltaehkäisykeinona tuberkuloosin varhaiseksi löytämiseksi järjestettiin pienoisoröntgenkuvauksia, joihin veloitettiin kaikki aikuiset. Monet ihmiset muistavat vielä pitkät jonot, jossa yläpää paljaana odotettiin kuvausvuoroa.

Terveysissar järjesti kirjurin kuvaajalle, sekä ruoan ja majoituksen kuvaajalle, kirjurille ja autonkuljettajalle. Koulut toimivat kuvauspaikkoina ja kuvaajat kulkivat koululta koululle.

– Tavallisia tauteja olivat tuhkarokko, vesirokko ja vihurirokko. Myös muutama tulirokkotapaus tuli vastaan. Kurkkumätää ei esiintynyt, se oli ilmeisesti jo voitettu rokotuksella. Silloin tällöin esiintyi hinkuyskäepidemioita. Ne olivat hengenvaarallisia varsinkin vauvoille. Sitten 50-luvun taitteessa tuli Suomeen suuri polioepidemia.

Rokotukset ja kouluterveydenhuolto

Rokotusten hyödyistä valistaminen oli tärkeä osa työtä. Niitä vastustettiin, kuten kaikkea uutta. Vähitellen huomattiin rokotusten vaikutus. Ohjelmassa oli kurkkumätä-, hinkuyskä- ja calmetterrokotukset. Isorokkorokotus ei ollut enää pakollinen, mutta eräänä vuonna se määrättiin suoritettavaksi, kun olio epidemian uhka.

Jo sairaalassa Eva kävi calmetoimassa kaikki vauvat. Poliorokote annettiin koko väestölle sokeripalan muodossa 1985, kun oli olemassa polion uhka. Terveysissaren työhön kuuluivat myös koululaisten tarkastukset.

– Kun lähestyin koulua sinisessä työpuvussani, lapset sananmukaisesti hävisivät kaurapeltoon.

Lapset pelkäsivät rokottamista. Koululaisten tarkastuksissa punnittiin, mitattiin, tutkittiin näkö ja kuulo sekä heftalapulla calmetterrokotteen voimassaolo. Tarpeen mukaan rokotettiin. Myös oppilaiden psyykkistä vointia seurattiin.

Kansanterveys- ja työaikalaki

Eva Toimen pitkään työuraan mahtuu suuria ja jännittäviä muutoksia. Yhtenä suurimpana kansanterveys- ja työaikalaki.

Työaikalaki 8 tuntia päivässä toi helpotuksen eikä viikonloppuna tarvinnut aina olla valmiina. Sairaan-

kuljetukset siirtyivät pois terveyssisarten vastuulta. Sairaankuljetukseen tuli oma henkilökuntansa. Viimeisen potilaskuljetuksen Tampereelle Eva teki 1970 Viljo Törman kanssa.

Hautaustoimistot alkoivat huolehtia vainajien arkuun laittamisesta ja kuljetuksesta. Nekin olivat olleet aikaisemmin terveyssisarten vastuulla. Aikoinaan kotona kuollutta varten oli kylässä ns. ruumiinpesijät. Kunnan tiloja vainajan saattamiseksi arkuun ei ollut, joten laittaminen oli vaikeata. Tilanahtaus ruumishuoneella oli ajoittain huutava.

Kansanterveyslain myötä terveyssisaren työstä meni hohto. Oli antoisaa, kun sai auttaa ihmistä silloin kun oli tarve ja tehdä monipuolisesti työtä. Kansanterveyslain myötä pyrittiin erikoistumaan – yhdelle sektorille lapset, toiselle vanhukset, kolmannelle työterveydenhuolto. Työnjako ei kuitenkaan onnistunut toivotulla tavalla. Kansanterveyslakia uudistettiin 1990-luvulla valtionosuusuudistuksilla ja väestövastuulla.

Asuminen ja työmatkat

Eva avioitui opettaja Kaarlo Toimen kanssa. He muuttivat vuonna 1949 Lahdentaustan koululle. Opettajan luontaisetuihin kuului kasvimaa ja jopa navetta. Neljän vuoden jälkeen Toimet siirtyivät Niskoksen koululle, jossa vierähti viitisentoista vuotta. Kaarlo Toimen siirtyessä kirkonkylään opettajaksi ja koulutoimenjohtajaksi, perhe muutti kunnan opettaja-asuntolaksi rakentamaan rivitaloon.

Alkuvuosina Eva polki pyörällä työmatkansa. Se oli Ruotsin Punaisen Ristin lahja Suomen Punaiselle Ristille. Kelillä kuin kelillä piti kulkea, oli sitten vesisade tai kova pakkanen Saxberg, polkupyöräkorjaaja, sanoi sen pyörän olleen Kihniön eniten ajettu polkupyörä. Appivaari Topias Toimi teetti pitkäkartiset koirannahkakintaat lämmikkeeksi miniälle. Talviaikaan matka taittui potkukelkalla auraamattomilla teillä tai hyvällä onnella isäntien myllykuorman jalaksilla.

Kulkemishelpotusta hankittiin ostamalla ensin 125-kuutiainen moottoripyörä ja myöhemmin 350 kuutiainen BMW-pyörä. Moottoripyöräkausi kesti parisen vuotta. Hankaluutena olivat lämpimät varusteet, jotka piti asiakaskäynnillä ensin riisua ja taas pian pukea.

Niskoksen koululla asuessa Toimen perhe hankki auton. Auton ajokortin Eva sai opetusluvalla. Puoliso Kaarlo sai vähillä tappelemisilla opetettua vaimonsa ajamaan autoa. Kulkeminen oli juhlaa, kun oli katto pään päällä.

Perhe ja miehen työ vaikuttivat myös minun työhöni, olosuhteiden mukaan asuminen ja kulkeminen siirtyi koululta toiselle. Pystyin hoitamaan työni, koska koulut olivat oman sektorini alueella. Kunta suhtautui myönteisesti järjestelyihin. Kunnallinen keskikoulu tarjosi lapsille kansakoulun jälkeisen opiskelumahdollisuuden eikä perheen tarvinnut muuttaa pois Kihniöstä.

Summa summarum

Eva Toimen työura kesti 36 vuotta. Hänen työssäoloaikanaan on tullut suuria yhteiskunnallisia muutoksia. Kansanterveyslaki ja peruskoulu koskettivat jokaista suomalaista perhettä.

–Olen saanut elää mukana ja seurata läheltä niiden toteutumista, Eva toteaa.

Työvuosien aikana tuli hyviä ja kestäviä ystävyyssuhteita. Eva viihtyi työssään, hänelle oli alusta alkaen selvää, että halusi tehdä juuri tätä työtä. Voisi sanoa, että hoitosuhde kesti kehdosta hautaan.

Työn mukana tuli muutakin. Erään kerran piti mennä navettaan lypsylle, kun emäntä oli synnyttämässä. Lapsena opetellun taidon takia ei mennyt sormi suuhun.

–Tai olin kandin kanssa hoitamassa kotisynnytystä. Hieroin synnyttävän äidin selkää sekä välillä valmistelin kaiken. Samaan aikaan kandi-poika ryyppäsi tulevan isän kanssa keittiön pöydän ääressä. Lapsi syntyi ja kaikki meni hyvin, Eva muistelee.

Parkanossakin on ollut yleinen sauna

Maarit Lehto

Helsingin ja Tampereen yleisiä saunoja on viime vuosina nostettu esille. Toivasen Ulla kertoi, että on Parkanossakin aikanaan ollut yleinen sauna. Sauna sijaitsi Viinikanjoen rannalla lähellä lions clubin vanhaa punaista tupaa. Tosin sauna oli kauempana Aureentiestä ja lähempänä rantaa.

– Yleinen sauna tuli Helmi ja Eemeli Koskisen talon vierelle, joka oli lähimpänä Aureentietä. Koskinen oli suunnilleen samalla kohtaa kuin punainen tupa, mutta alempana joenrinteessä. Talo oli rakennettu joen suuntaisesti, Ulla Toivanen kertoo. Koskisen vierelle rakensi oman talonsa Yrjö Laurila. Pihapiiriin joenrantaan hän rakensi saunan, jonne pääsi saunottelemaan. Miehillä ja naisilla oli erilliset saunapäivät.

Ulla Toivanen muistaa, että sauna oli yleisessä käytössä vuodesta 1945 aina 1950-luvun alkupuolelle. Hän kävi Laurilan saunassa muutamia kertoja KOP:n Parkanon pankinjohtajan Toini Alasen kanssa.

– Kolmantena meidän kanssamme saunotteli pankinjohtaja Alasen sisarentytär Sinikka Mustalahti. Saunasta muistan sen, että se oli aika pieni.

Yksikerroksisessa rakennuksessa oli sauna, pesuhuone ja pukuhuone. Maksua vastaan saunan pesuhuoneessa sai myös pestä pyykkejään.

Ulla Toivanen kertoo, että Laurilan rakentamassa talossa asuivat myöhemmin lehtori Toini Vainio ja rehtori Ossi Kivihalme perheineen. Rakennus tuhoutui tulipalossa 1970-luvulla.

Ulla Havunen (istumassa keskellä) pitää yhä yhteyttä Ruotsin kesätöiden aikaisiin työkavereihinsa. Kuvassa ryhmä muutama vuosi sitten Tampereella.

Ratikylästä Ruotsiin

Kesät opiskelurahoja
ansaitsemassa

Ulla Havunen

1960-luvun lopulla opiskelin Tampereen yliopistossa ensimmäistä vuotta opintolainan turvin. Siksi opiskelutoverini ehdotus kesätöihin lähdöstä Ruotsiin tuntui houkuttelevalta – voisin rahoittaa opintoni omilla ansioillani.

Olihan kotonakin työtä, kuten maalaistalossa aina on, mutta säännöllisiä palkkapäiviä ei ollut. Vanhempieni epäilyt hälvenivät, kun kuulivat, että työpaikka olisi helluntailaistustainen kehitysvammaisten hoitolaitos lähellä Tukholmaa. Odotin lähtöä jännittyneenä, koska en ollut siihen mennessä käynyt edes Helsingissä, saati ulkomailla.

Uusi työpaikkani Vallbostrandin hoitokoti sijaitsi Vallentunan kunnassa noin 30 kilometrin päässä Tukholmasta. Aukkaat olivat melko hyväkuntoisia, lievästi kehitysvammaisia miehiä, iältään 16–91 vuotta. Heitä kutsuttiin tuttavallisesti pojiksi. Kaikki pystyivät liikkumaan itse ja muutamat osasivat lukea.

Tietysti ajatuksissa pyöri, miten tulisin toimeen heidän kanssaan, koska aikaisempaa kokemusta hoiva-alalta ei ollut. Pelko oli sikäli turha, etten joutunutkaan osastolle vaan keittiölle! Enpä silloin aavistanut, mitä yllätyksiä laitoskeittiö tarjoaisi uudelle työntekijälle.

Ensimmäinen työpäivä on jäänyt elävästi mieleen. Työtovereitani olivat emäntä Gunhild ja keittiöapulainen Kerstin, jonka kesälomasijaiseksi olin tullut. Emäntä ohjeisti jämptisti: ”Ulla katselee aluksi ympärilleen, Kerstin näyttää paikkoja.”

Yritin painaa mieleeni, missä oli kuiva-ainevarasto, missä kylmiö, missä pakastimet jne. Kerstin kysyi, osanko käyttää kippikattilaa, höyryuunia ja astianpesukonetta. En osannut. Asioiden vaikeusastetta lisäsi vielä työtovereiden oudolta kuulostava ”riikinruotsi”. Kaikki oli kuitenkin jännittävää, ja innostus korvasi puuttuvat taidot.

Lapsuuskodin vähäisistä ruoanlaitto- ja leipomataidoista ei ollut kovin paljon apua uudessa työssä. Taisin

olla malliesimerkki siitä, että taitavilla äideillä on tumpeiloita tyttäriä. Oli eri asia keittää perunoita ja kastiketta neljälle kuin 60:lle. Tyvestä piti nousta puuhun nytkin.

Äiti oli lähtiessä antanut hyvät ohjeet: ”Ei saa laiskotella eikä istuskella. Katso, mitä ja miten muut tekevät. Jos ei keksi tehtävää, pitää kysyä. Aina voi siivota tai hakea kukkia maljakkoon.”

Keittiö pyöri tietysti emännän johdolla, mutta apulaisellakin oli omat vastualueensa, jotka yritin opetella ja hoitaa mahdollisimman hyvin. Taskussani oli kynänpätkä ja paperia, että voin kirjoittaa muistiin outoja sanoja ja tärkeitä asioita.

Keittiön seinässä olevaa ruokalistaa lukiessa ei koulu-ruotsista ollut paljon apua. Mitä on revbenspjäll (porsaankylkipaisti) tai isterband (smoolantilainen ihramakkara)? Kalatkin olivat outoja, kuten rödspätta (punakampela) tai koljapanetter (paistettavat koljapihvit). Entä hienolta kuulostavat jälkiruoat citronfromage (sitruunavaahto) tai ris à la Malta (maustettu riisivanukas)?

Työpäivät päättyivät yleensä viiden tienoilla päivälliseen. Suihkun jälkeen alkoi vapaa-aika, jolloin voi esimerkiksi kirjoittaa kotiin. Kirjeet olivatkin tärkeä henkireikä. Äiti ja Aila kirjoittivat kotouutisia tarkemmin, isä raapusti loppuun muutamalla rivillä viljojen ja perunan kasvusta tai urheilijoiden Suomen ennätyksistä.

Meitä suomalaisia kesätyöntekijöitä asui samassa talossa parhaimmillaan kuusi, joten kielitaitoa piti harjoitella ruotsalaisten kanssa. Paras opettajani oli vilkas ja nopeasti puhuva Marianne. Hänen kanssaan lähdettiin usein Tukholmaan. Bussi vei kaupunkiin puolesta tunnissa ja metrolla pääsi joka suuntaan.

Ruotsalaiset ystävät ottivat minutkin mukaansa, kun

lähdettiin iltaisin ajelemaan esimerkiksi Skansenille, Uppsalaan tai viehättävään pikkukaupunkiin Sigtunaan. Viihdyin Ruotsissa, mutta en hetkeäkään ajatellut muuttavani sinne pysyvästi.

Palasin kesätöihin vuosittain koko opiskeluni ajan, lisäksi kolmena jouluna. Yhteenlaskettu työaika oli 1 vuosi 4 kuukautta. Kokemusta karttui. Mietittävää tuli silloin, kun minua pyydettiin emännän lomittajaksi! Vaikka vastuu pelotti, lupauduin yltiöpäisesti. Työtoverit kauhistelivat. Uutta päänsivua antoivat nyt mm. tavaroiden tilaamiset leipomosta, vihannestuksesta jne. Aluksi mentiin periaatteella ”kuten viime kerralla”. Kasvissyöjänä en ollut omimmillani liharuokien valmistuksessa. Kun joku tuli keittiöön, olin lusikka ojossa maistattamassa suola. Työpäivä rytmittyi vuorotellen henkilökunnan ja hoidokkien ruokailuista, joten aikatauluista oli pidettävä kiinni. Joskus meni juoksuksi, kun johtajatar ilmestyi paikalle ja pyysi päiväkahvit puutarhaan, vieläpä täytekekun kera.

Oli kiinnostavaa tutustua lähemmin ruotsalaiseen elämänmenoon. Sain olla mukana Lucia-juhliissa, ju-

hannussalon pystytyksessä, ystävän häissä ja jouluaaton vietossa ystäväperheen kotona. Myös työpaikan arki oli antoisaa. Hoidokkeihin pääsin tutustumaan, kun lupauduin viemään heitä kioskille, toimimaan uimavalvojana altaalla tai tuomarina peleissä. Pyhäkoulu kuului asiaan joka sunnuntai. Ikäviäkin tapauksia sattui. Eräs poika kuoli vakavaan sairauskohtaukseen. Toinen karkasi teille tietymättömille. Illalla poliisit toivat hänet takaisin Tukholman moottoritiltä seikkailemasta. Yksi poika varasti kioskilta kelloja. Näistäkin selvittiin.

Kun kesällä 1973 jätin työpaikkani, sain työtodistuksen, joka auttoi saamaan ensimmäisen opettajan toimeni. Kuulin vasta myöhemmin, että johtajattaren perusteellinen selvitys työstäni, arvio tehtävien suorittamisesta, jopa luonteestani, ratkaisi valinnan. Muistelen

kesätöitäni kiitollisena, ja olen innostanut nuoria lähtemään rohkeasti uusia kokemuksia etsimään.

Konkreettisen muistutuksen kesätöistäni saan edelleen pari kertaa vuodessa, kun tililleni tipahtaa noin 120 euroa eläkettä Ruotsista.

Kaunis opaspuku viimeisteltiin

Maarit Lehto

Leena Perälällä oli Parkano-Seuran 40-vuotisjuhlassa yllään puku, jota moni juhlija kävi ihas-telemassa. Kyseessä ei ole kansallispuku, vaan kansanpuku, ja vielä tarkemmin opaspuku.

Perälä sai käyttöönsä opaspuvun vuonna 2002. Puku on ollut hänen yllään Käenkoskella Vesipääsky-risteilyillä ja metsämu-seo-opastuksilla.

Puvun idea lähti Eija Ojaselta, joka teetti hameen ja hartiahuivin. Pukuun sopiva puserokangaskin löytyi, ja paikallinen säästöpankki sponsoroï sen ompelemisen.

– Pitäähän asussa myös essu olla, ja tänä syksynä menin kysymään Sisko Ala-Oppaalta, että onko hänellä sopivaa kangasta. Hyvän vihreä essukangas löytyi. Sari Tyrkkö ompeli essun, Leena Perälä sanoo. Essun yksityiskoh-tana on Tyrkön käsin ompelema kuvio harakanvarvas-pistoilla.

Ompelija puolestaan ajatteli, että komea asu vaatii komean korun. Kuparisen huivikorun teki paikallinen kulta-seppä Niina Mansikkaviita. Kuvio mukailee Parkanoa.

Opaspukuun vaikuttaneista kuvaan ehtivät Eija Ojanen, Ari Tuomisto, Leena Perälä, Sari Tyrkkö, Sisko Ala-Opas ja Marja-Kaarina Pentti.

Elämää ja työtä Ruotsissa

Leena Pihlajamaa

Salme Vuorenmaa on nuorena aikuisena asunut yli yhdeksän vuotta Ruotsissa. Hän lupautui kertomaan elämästään ja työstään Ruotsissa 1970-luvulla.

Salme ja Matti, taustalla kotikerrostalo.

Matti ja serkukset Kirsi ja Virpi kalassa.

Salme syntyi Kihniössä Salli ja Into Kataran perheeseen. Hän varttui seitsemän sisaruksen joukossa keskimmäisenä. Salme kävi kansa- ja kansalaiskoulun kotipitäjässä. Tämän kirjoittajalla oli ilo tutustua vielä Kataran Salli-äitiin. Tämä kertoi, kuinka joulu- ja kevätjuhliin lapset saivat uudet vaatteet ja joulujuhlaan mentiin taksilla. Koulua arvostettiin, vaikka elämä oli taloudellisesti joskus tiukkaa.

Kihniössä Salme kävi rippikoulun ja kotikirkossa hänet konfirmoitiin. Sen jälkeen alkoi oman elämän etsiminen. Noina aikoina kihniöläisiä nuoria oli runsaasti, eikä kotipitäjä tarjonnut elämisen mahdollisuutta kaikille. Suunta vei monen muun tapaan Tampereelle. Sinne Salme meni kotiapulaiseksi lapsia hoitamaan. Tampereella kului eri perheissä nelisen vuotta.

Työvuodet Ruotsissa

Sisar Sirpa oli muuttanut Ruotsiin töihin. Ajatus alkoi kiehtoa myös Salmea. Hän meni aluksi lapsia hoitamaan veljensä vaimon sisaren perheeseen. Seuraava työpaikka oli Domus-tavaratalon kafeteria-ruokalan keittiö. Ruotsin kieltä ei työmaalla juuri tarvittu, koska töissä oli pal-

jon suomalaisia. Ruotsiin oli muuttanut myös poikaystävä Matti Vuorenmaa. Kesähäät olivat Kihniössä vuoden Ruotsissa oleskelun jälkeen.

Nuoripari muutti asumaan Gustavsbergiin, joka 25 kilometrin päässä Tukholmasta. Paikkakunnan työllistäjänä oli samanniminen posliinitehdas, joka tuotti astioita, taideteollisia koriste-esineitä, kylpyhuone- ja saniteettikalusteita sekä laattoja. Suorittavassa työssä jo tuolloin oli pääasiassa suomalaisia, italialaisia ja jugoslaviaalaisia. Ruotsalaisia työskenteli lähinnä työnjohto- ja hallinto-tehtävissä. Palkkataso oli Ruotsissa parempi kuin Suomessa.

Perheen tytär Virpi syntyi vuonna 1970. Matti oli töissä kylpyhuone- ja saniteettikalusteita valmistavalla osastolla. Salme hoiti tyttärtään vauva-ajan, mutta mieli paloi töihin rahaa tienaamaan. Aluksi hän oli puolipäivätyössä naapurin rouvan kanssa vuorotellen toisen hoitaessa työssä olevan lasta. Salme oli hihnalla työssä kahvikuppeja viimeistelemässä, jolloin kupin korvaan tehtiin reikä ja se viimeisteltiin sileäksi. Lämmöllä Salme muistelee työnjohtajaansa Helge-pappaa, joka oli huolissaan nuoren työntekijän voinnista ja toi tälle appelsiineja. Kun-

nia-asiana oli tehdä työnsä hyvin ja sitä kautta hankkia asemansa. Salmen siirryttyä kokopäivätyöhön hän teki iltavuorua kello 14–22 ja Matti jatkoi entiseen tapaan päivävuorossa kello 7–15 tehtaan muoviosastolla. Virpi vietiin runsaaksi tunniksi lapsiparkkiin.

Koti Hästhagsvägenillä oli tehtaan omistamassa kerrostalossa, jossa asui samassa elämäntilanteessa ja työpaikassa olevia ihmisiä. Suomalaisille tärkeää sauna ei asunnossa ollut. Paikkakunnalla oli yleinen sauna, jota käyttivät vain suomalaiset. Viihtymistä Ruotsissa helppotti, kun veli Tapio ja sisar Sirpa olivat Ruotsissa töissä. Sirpa asui vain puolen tunnin matkan päässä. Bussiyhteydet olivat hyvät ja matkanteko helppoa, vaikka omaa autoa ei aluksi ollutkaan. Myös pari Salmen serkkua asui Gustavsbergissä.

Päivittäinen kanssakäyminen naapurien kanssa oli helppoa, vaikka oli mukana suomalaisia, italialaisia ja jugoslaaveja. Ruotsin kieltä ei paljon tarvittu eikä sen opetusta systemaattisesti järjestetty. Toisaalta useimmat olivat ajatelleetkin, että Ruotsissa työssä olo ei ole lopulista, vaan jossain vaiheessa palataan Suomeen. Noihin aikoihin 70-luvulla kihniöläisiä muutti paljon Göteborgiin. Gustavsbergissä oli töissä ihmisiä Kokkolasta,

Kalajoelta ja Himangalta. Näistä useimmat muuttivat takaisin Suomeen samoihin aikoihin kuin Salme, Matti ja Virpi.

Vapaa-ajan toimintoja

Paikkakunnanalla oli suomalainen yhteisö, jonka piirissä vapaa-aika kului. Gustavsberg on lähellä merta. Rannalle suunnattiin kylmälaukkuun pakattujen eväiden kanssa usein retkelle. Suomi-Seuralla oli Kesäniemi-niminen huvila. Siellä järjestettiin pallopelejä ja muuta mukavaa yhdessä oloa. Seuran puitteissa kilpailtiin kesällä juoksuradalla- ja talvella hiihtoladulla. Vapaamuotoinen ompeluseura keräsi työkaverit yhteen.

Vuoden kohokohta oli kesäloma, jolloin kaikki pakkasivat kapsekkinsä ja suuntasivat Suomeen. Juhannuksen jälkeen ruotsinlaivat olivat täynnä koti-Suomeen rientäviä lomalaisia. Loppukesästä ihmisvirta vei toiseen suuntaan. Salme kertoo siivonneensa kotinsa tosi perusteellisesti, jotta paluu loppukesällä olisi miellyttävä.

Ensimmäisenä jouluna Salme palasi lapsuuden kotiin-sa Kihniöön joulun viettoon. Seuraavat Ruotsin joulut vietettiin yhdessä sisarusten Tapion ja Sirpan perheiden kanssa suomalaiseen tapaan jouluruokineen eikä joulupukkikaan unohtanut Kataran sisarusten joulunviettoa vieraassa maassa.

Virpi varttui Ruotsissa, oppi kieltäkin. Hän kävi esikoulun ihan ruotsalaisella luokalla. Vielä ekaluokkaa Virpi ehti suorittaa yhden lukukauden ennen kuin perhe päätti palata Suomeen. Salmen työnteon laadusta kielii johtaja kommentti: ”Janne on hyvin vihainen, kun sinä lahdet.”

Takaisin Suomeen

Salme ja Matti ajattelivat Tamperetta asuinpaikakseen. Mutta toisin kävi. He päätyivät Siikaisiin, jonne Matin sisar miehensä kans-

Isät ja tyttäret.

Virpin kastejuhla.

sa oli perustanut neulefirman. Siikaisissa syntyi perheen toinen lapsi Vesa. Neulefirmassa Salme pakkasi neuleita ja oli välillä koneellakin. Kun firma lopetti, Salmesta tuli perhepäivähoitaja. Sen jälkeen hän siirtyi kouluun laitoshuoltajaksi ja koulun keittiöön vakinaiseksi sijaiseksi. Viimeinen työpaikka oli palvelukeskus Metsätähden keittiö, jonne saneerauksen ja laajennuksen jälkeen keskitettiin kunnan ruokapalvelut.

Salmen aviomies Matti kuoli 1996 ja hänet haudattiin Kihniön hautausmaahan. Yhteys Kihniöön oli säilynyt tiiviinä läpi vuosien. Niinpä eläkkeelle jäätyään Salme luopui omakotitalostaan ja muutti takaisin synnyinpitäjänsä. Nyt rivitalon puutarha antaa virkistävää kuoppaamista ja siitä on kehkeytynyt oikea kukkakeidas.

Mainarin sormus päätyi parkanolaisneidolle

Kauko Kivelä

Vilho Kivelälle lähtee 30.11.1939 kirje osoitteeseen Poste Restante, Edmonton, ALTA.

“Rakas veljeni, synnyinmaasi on joutunut sotaan...”

Kirjeen kirjoitti hänen nuorempi siskonsa Taimi Kivelä (myöh. Pentti).

Suomi ei velvoittanut siirtolaisena asuvia kansalaisiaan astumaan sotaväkeä. Silti tuleva isäni ryhtyi valmistelemaan pikaista Suomeen lähtöä. Kaksi kuukautta kului järjestelyihin 15 vuotta Kanadaa samonneelta Kivelän esikoiselta (s. 1903).

Talvisotaan oli tarkoitus osallistua:

- 1) Lähtö suksi/pyörä-laskutelineisellä, 1-moottorisella ‘Junkers’-matkakoneella Athabasca-järven jäältä Saskatchewanin rajoilta
- 2) Välilasku (200km) Fort Mac Murrayssa
- 3) Koneen vaihto (200km) Edmontonissa
- 4) Itärannikolle (New York?)
- 5) Suomi-Amerikka -seuran lento Malmille
- 6) Helsingistä Parkanoon

1.2.1940 kohti Suomea Kanadan Albertan koillis-kulmasta, Eldorado GoldFields’ltä lähtiessään Vilho Kivelä oli pakannut “amerikankistuun” omaisuuttaan mahdollisimman tiiviiksi. Kukkakoriksi työstettyyn platinasormukseen, kolmine briljanteiksi hiotuin värittömin (kirkkain) timantein, sai sijoitetuksi dollareita kaikkein tehokkaimmin. Mensch denkt - Gott lenkt, tapasi äitini sanoa...kun kävikin toisin:

Yksimoottorinen Junkers-kone teki välitankkauslas-kun McMurray-kaupunkiin. Viisi minuuttia ennen ilmaan nousua “Mr. Mäki” (Herra Mäki) valitteli huonoa näkyvyyttä siiven kohdalla olevasta ikkunastaan. “Olen-

Salmen palveleva mieli näkyy harrastuksissa, Siikaisissa hän oli mukana Martoissa. Kihniössä eläkeläisrientojen lisäksi diakoniatyö on tullut läheiseksi.

Kokemus muiden joukossa

Ruotsissa Salmen osaksi ei tullut negatiivista kohtelua. Työn hyvä jälki ja omista velvoitteista vastaaminen oli tärkeitä. Ajasta on mukavat muistot. Monista suomalaisperheistä tuli ystäviä, joiden kanssa yhteydenpito jatkui Suomessakin. Jälkikäteen ajateltuna Ruotsin aika lisäsi elämäkokemusta ja uskoa selviytymiseen uusissa olosuhteissa. Työ Pohjanlahden toisella rannalla oli avartavaa.

pa nuo maisemat niin useasti nähnyt, että voin hyvinkin vaihtaa paikkaa kanssasi.”

Nousu epäonnistui. Kone päätyi nokalleen metsään. Mäki ja vieressä istunut skotti-insinööri saivat katkenneen puunrungon ikkunastaan sisään ja menehtyivät heti. Siiven kohdalla istunut Vilho Kiveläkin joutui viikoiksi sairaalaan. Hänen saapuessaan huhtikuussa Suomeen vallitsi jo välirauha.

Timantit ikuistivat liiton Ellin kanssa

Parkanon kirkolla asui (Urho) ja piti valokuvaamo (Sahromaa) itsenäinen 29-vuotias nainen. 1930-luvun kuvien takaa löytyy ovaalinmuotoinen violetti leima:

PARKANON

E. Bäcklund

SÄHKÖVALOKUVAAMO

Platinasormuksen käsin hiotut iso timantti on Ø 4,54 mm (0,4 ct), pikku timantit ovat Ø 1,7 mm (0,02 ct).

“VK”-sormuksen kirjaimet ovat hopeaa, runko on kultaa. Musta kivi on pikivälkettä (radiummalmia). Korun on tehnyt työkaveri, toinen perheetön ‘mainari’.

P.S. Vilhon titteli finliskaksikin oli ‘MineCaptain’ (työnjohtaja).

Myös Vilho Kivelä oli valokuvaaja. Lomilla, Edmon-tonissa, Maiju & Jack Luoman majatalossa asuessaan, hän kehitti filminsä ja valotti pinnakkais(paperi)kopiot. Suurennot hän lie teettänyt kuvaamossa.

Ei siis ihme, että Elli Bäcklund ja Vilho Kivelä koh-tasivat. Kohtaaminen oli niin vaikuttava, että timanttia ei tarvinnutkaan vaihtaa markoiksi. Se sai koristaa mor-siamen kättä vuoden 1940 lopussa Kivelässä tanssituissa häissä, Nyky-Parkanossa Pentintie/Kiveläntie -risteyk-sessä.

On todettava, että kovin alkuainemetallikin kuluu 40 vuoden päivittäisessä käytössä. Timantit, ikuiset, ovat kuitenkin tiukasti pysyneet kiinni. Sen on metalleista ja-loin hoitanut.

Elli Kivelä o.s. Bäcklund -paasi (1980) on Porin Käppärän hautausmaalla, pikkukappelin ohi perille poh-joisreunalle, siellä vähän vasemmalle. Hänen isänsä, Parkanon Vuorijärven koulun opettaja (30v.) Hannes Bäcklund, pikkukappelin kohdalta tovi vasemmalle (län-si).

P.S. HB jatkoi ‘Sähkövalokuvaamo’a 1960-luvulle saakka Ellin lähdettyä miehelään.

Mensch denkt - Gott lenkt:

Jatkosotaan Vilho-isä ehti. Vapaaehtoiset siirtolaissuo-malaiset sijoitettiin ei-eturintamalle. Hän oli Vaasassa kranaatinheitinalikersanttina. Lomista oli sikäli hyötyä, että perheeseen tuli lisäystä.

Sota loppui. Syyskuussa 1945 päätä oli särkenyt pari vuotta. Lokakuussa oli pakko hakeutua sairaalaan, Hel-sinkiin. Pikkusisko syntyi 22.11. Kerran Elli otti Tyttinsä

kainaloon ja vei isän sairaalasängylle: “Tässä sinulle uusi apulainen!” “Eipä taida olla enää minulle”, lausui.

Tiesi(vät). Vilho hiipui pois tammikuun lopulla 1946. Syynä lienee ollut radium. Hän ja norjalainen kumppa-ninsa löysivät 1930 tähän mennessä löydetystä sen toi-sen radium-kaivospaikan: Port Radium (1933) / Echo Bay // Great Bear Lake (itäranta, napapiiri), Luoteister-ritoriot, Kanada. Nykyään seutu on erämaata. Pikivälke on louhittu loppuun.

Radium (Ra 88) säteilee uraaniakin (U 92) voimak-kaammin ja levittää radioaktiivisia hajoamisjäämiä pin-noille. Kalsiumin kaltaisena se kulkeutuu luustoon aihe-uttaen syöpää...

Ei jäänyt minullekaan aikuisikään säilynyttä muistiku-vaa isästä. Näin hänet viimeksi 1 vuoden 3 kuukauden ikäisenä. 1v10kk -vanhana tunnistin vielä isäni hänen sotilaskuvastaan. Siitä saakka tuo kuva on ollut “isä”.

Hilkka-siskoni (Nakkila) kanssa käymme yhdessä Vilho-isän haudalla Parkanossa. Se on kohta tien vie-ren kiviaidan takana. Naishahmo kivessä on Elli-lesken piirtämä. Samalla käymme tervehtimässä viimeistä isän sisaruksista, Heikkiä.

Maria (Mäntylä) Kivelä = Maria Pentti synnytti sekä esikoisensa, Vilho, että kuopuksensa, Heikki, molemmat pitkäperjantaina (1903.....1927).

Porin haudoilla käymme omia aikojamme. Äidin van-hempien (Olga & Hannes) kanssa nukkuu myös koko-kaima veljeni Kauko Kivelä (1942-1944).

Meijerinmäen Päivölässä nuoret viihtyivät 1990-luvulla

Maarit Lehto

Meijerinmäellä oli vilkasta nuorisotoimintaa 1990-luvulla vanhahkossa puutalossa, joka sai nimensä puretun Päivölän mukaan. Nimen antoi Katri Keturi, joka myös järjesti tämän paikan nuorille.

Aikanaan vielä ennen eläkkeelle jäämistään hän hankki kaupungin puolesta nuorten käyttöön uuden biljardi-pöydän.

Kaupunki remontoi Päivölän rakennuksesta ensin keskikerroksen, ja myöhemmin myös kellarikerroksen, josta tuli bändien harjoitustila ja pingishuone. Viimeisenä remontoitiin yläkerta, jossa oli vähän aikaa isompien nuorten musiikkihuone. Myöhemmin tilassa toimi MLL.

Nuoristoimi palkkasi valvojiksi työllisyysrahoilla Pirjo Boströmin (tuolloin Koivusalo) ja Aila Tekokosken, jotka työskentelivät vuorotellen. Välillä työssä oli muitakin valvojia.

Aluksi Aila Tekokoski työskenteli illat, ja Pirjo Boström työskenteli iltapäiväkerhoissa. Myöhemmin kumpikin hoiti molempia tehtäviä. Talossa oli paljon erilaisia harrastekerhoja, kuten leipuri-, postimerkki- ja savityökerhot. Valvoja vastasi myös siivouksesta.

– Nuoret olivat todella sympaattisia. Meillä ei koskaan ollut ongelmia heidän kanssaan. Nuoret osasivat ajatella omilla aivoillaan, Pirjo Boström ja Aila Tekokoski sanovat.

Toki aina porukassa oli niitä, jotka testasivat aikuisten sietokykyä. Nuoret joutuivat kuitenkin tiukkaan puhutteluun, jos rajoja ylitettiin.

Valvojina toimineet Aila Tekokoski ja Pirjo Boström muistelevat Päivölässä käyneitä nuoria hyvillä mielin.

Toista puhuttelua ei tarvittu. Nuoret tiesivät, että taloon tulee porttikielto, jos ei sääntöjä noudateta. Tämä mielessään nuoret valvoivat myös toinen toistaan.

– Kerran joku nuorista potkaisi kengän jalastaan ja se lensikin ikkunaan. Nuoret itse maksoivat ja korjasivat ikkunan ilman, että sitä piti heille edes sanoa.

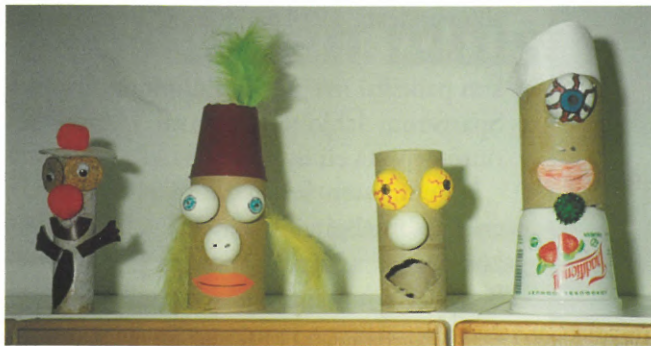
Boström ja Tekokoski kehuvat myös nuorten siisteyttä. Kengät otettiin ulko-ovella jalasta, seiiniin ei piirrelty. Vessatkin olivat siistit.

– Nuoret todella osasivat arvostaa, että heidän käytösään oli yhteinen tila, jossa he saattoivat kokoontua ja harrastaa.

Boström ja Tekokoski sanovat, ettei heistä koskaan tuntunut pahalta mennä töihin illoiksi. Ennen töihin menemistä he hankkivat kahvitarvikkeet kaupasta.

Paikallisia bändejä harjoitteli Päivölän alakerrassa. Tetragonissa musisoivat 1990-luvulla Sami Rajala, Petri Lahtinen, Toni Rajamäki, Jyrki Saranpää ja Jani Rajamäki.

Isot pojat askartelivat vuonna 2002.

MM-kisat 1995 seurattiin porukalla

Ikimuistoisa illanvietto oli vuonna 1995, kun nuoret halusivat kokoontua katsomaan jääkiekon MM-kisoja Päivölään. Kymmenkunta nuorta kokoontui talolle ja teki ottelua varten Suomen lipun.

Legendaarisessa loppuottelussa Suomi voitti Ruotsin.

– Pojat nousivat pelin päätyttyä ylös säkkituoleista ja kuuntelivat Maamme-laulun seisaaltaan, Pirjo Boström sanoo.

Päivölässä pidettiin myös teemailtoja. Vuonna 1997 lauantai-ilta varattiin seitsemäsluokkaisille. Tuolloin vanhemmat nuoret saivat pysyä poissa. Tempaus oli menestys, kun paikalle saapui yli puolet ikäluokasta, eli 70 seiskaluokkalaista.

Paikalla oli nuorisotoimen valvojien lisäksi aikuiset myös 4H-yhdistyksestä ja Parkanon Nuorisoseurasta.

“Ilta sujui nuorten mallin mukaisesti; musiikki soi, poppareita valmistettiin pitkin iltaa, kahvia ja limsaa oli saatavilla ja pelit olivat innokkaasti käytössä. Oma ryhmänsä nuoria lojui säkkituoleilla television ääressä, osa täytti keittiössä ristisanatehtäviä.” (YS 18.11.1997)

Nuoret olivat parasta työssämme

Pirjo Boström ja Aila Tekokoski sanovat, että nuorten kanssa he tulivat aina toimeen. Aikuisten kanssa oli joskus toinen juttu.

– Nuoret olivat ilman muuta parasta työssämme. Välimme ovat säilyneet hyvinä, ja yhä he tulevat aina puheille, kun näemme. Erittäin kiva on heitä tavata.

– Lämmöllä muistelemme kaikkia Päivölässä käyneitä nuoria, jotka aikanaan lähtivät kuka minnekin maailmalle. Saimme heiltä paljon hyviä muistoja yhteiseltä ajanjaksoltamme.

Kulttuuritoimi järjesti Päivölään tarvikkeita, kun toiminnan pyörittäjät kävivät kysymässä esimerkiksi liituja ja keppejä biljardiin, pingispalloja ja lautapelejä.

Päivölässä kerättiin kahvirahaa purkkiin. Niillä hankittiin nuorteniltoihin kahvia, sokeria ja maitoa. Alkuaikoina kahviraha oli yksi markka. Euroon siirryttyä hinta oli 20 senttiä. Ylimääräinen raha käytettiin popcorneihin.

Keväisin ja syksyisin oli ekstrana yövalvojaiset perjantain ja lauantain välisenä yönä. Aika harva jaksoi koko yön valvoa, mutta mahdollisuus siihen oli kello 22–08. Aamuyöllä kello 02–03 aikoihin oli vielä aika moni nuori mukana lätynpaistajaisissa.

– Lättyjä paistettiin neljällä pannulla urakalla. Lisukeena oli kermavaahtoa ja hilloa.

Kaupunki osti Päivölään popcorn-koneen. Toisen koneen hankkimiseen Boström ja Tekokoski keräsivät varat työskentelemällä järjestyksenvalvojina.

Yhtenä yönä Päivölässä kävi varkaita. He veivät mennessään muun muassa mikron, stereot ja cd-levyt.

– Kaupungilla ei ollut rahaa uusiin hankintoihin. Keräsimme niihin rahaa toimimalla koulutettuina järjestyksenvalvojina etenkin Käenkoskella. Niillä rahoilla ostimme uudet stereot, ja kaupungin kulttuuritoimi maksoi vahvistimen.

Parkanon mitali kotiseutulehden toimittamisesta

Parkano-Seura siirtyi kotiseutulehden julkaisijaksi neljä vuotta sitten, kun Parkanon Nuorisoseuran toiminta päättyi. Parkanon kaupunki on palkinnut Parkano-Seuran tekemän kotiseututyön Parkanon mitalilla vuonna 1984.

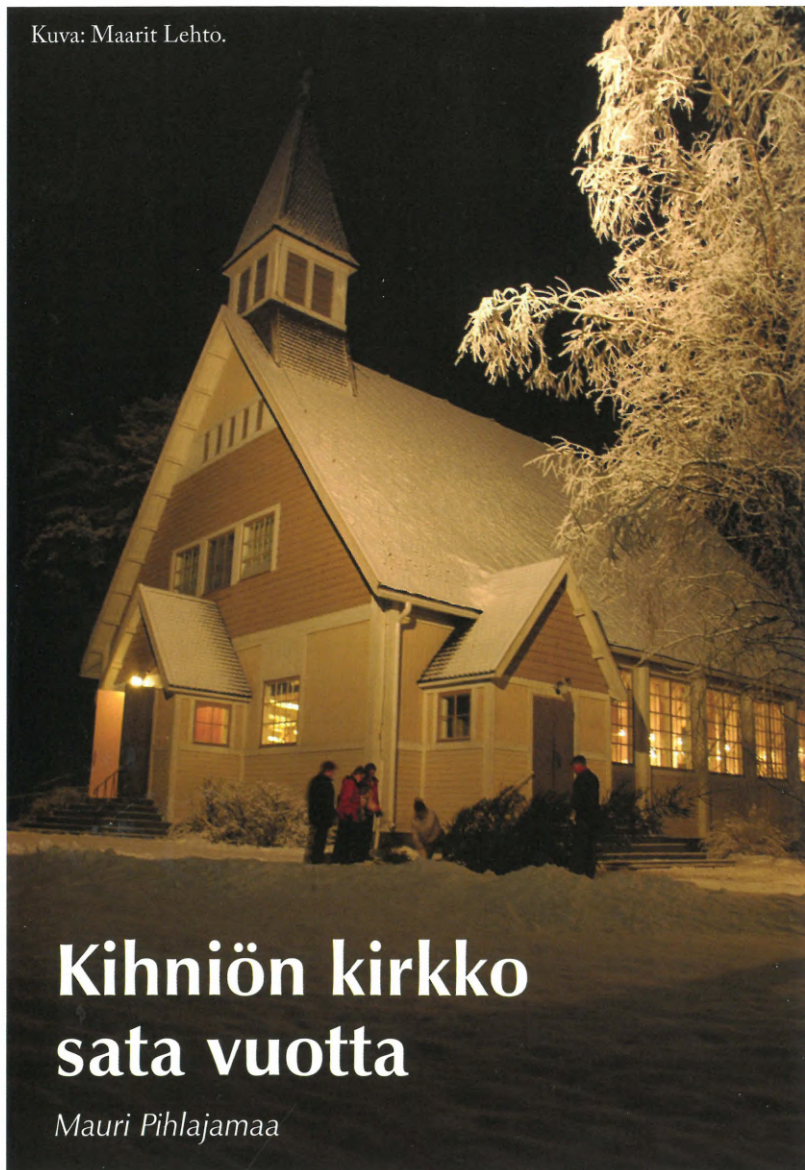
Vuonna 2016 kaupunki huomioi Parkanon mitalilla Maarit Lehdon pitkäaikaisesta kotiseutu- ja kulttuurityöstä, muun muassa kotiseutulehden pitkäaikaisena päätoimittajana.

Kaupungin huomionosoitukset luovutettiin itsenäisyyspäivänä Käenkoskikeskuksessa pidetyssä juhlassa.

Matkoilla ollut Maarit Lehto vastaanotti mitalin myöhemmin työpaikallaan sivustajohtaja Harri Hiitiltä. Kuva: Minna Lautamäki.

Kuva: Maarit Lehto.

Kihniön kirkko sata vuotta

Mauri Pihlajamaa

Sata vuotta sitten on eletty Kihniössä merkittävää vaihetta. Koko maan itsenäistymisen ohella kihniöläisten pitkäaikainen toive oman kirkon saamisesta oli vihdoinkin täyttynyt, ja seuraavana vuonna eli 1918 alkoi itsenäisen Kihniön seurakunnan toiminta.

Kirkon valmistumista edelsi kuitenkin monivaiheinen tapahtumasarja 7-8 vuoden ajalta, josta lyhyessä kirjoituksessa voi todeta vain pääkohdat.

Yli-Ristaniemen talo oli lahjoittanut kirkon paikaksi tontin Maja- eli Pyhäniemestä. Nykyinen sukupolvi muistaa sen parhaiten seurakunnan leirikeskuksena. Tosin juuri kuluvana vuonna seurakunta myi paikan Kihniön kunnalle.

Kirkkoa suunniteltaessa ehdittiin Pyhäniemeen jo kuljettaa kivijalkaa varten kiviä, mutta paikkakysymys saikin uusia käännteitä.

Asiasta oli tehty valitus, jossa pyydettiin Senaattia määräämään kirkon paikka Kihniön kansakoulun läheisyyteen. Samanaikaisesti alettiin kirkon paikaksi puuhata myös Myllymäkeä/Myllykangasta. Ainakin v. 1911 on pidetty kirkkokokous tämän johdosta, ja Myllymäellä näyttää olleen runsaasti kannatusta. Senaatti antoi

alkuvuodesta 1914 päätöksen Pyhäniemeä koskevaan valitukseen. Sen mukaan kirkon paikaksi määrättiin kruununnismies Sparfvenin lahjoittama tontti Harjun perintötorpasta eli nykyinen paikka.

Kihniöläisten keskuudessa oli kuitenkin erilaisia mielipiteitä. 23.9.1914 oli kirkkokokous, jossa mitattiin, miten paljon Myllymäellä ja miten paljon Harjulla oli kannatusta. Äänten enemmistö tuli Harjun taakse, joten ratkaisu oli yhdenmukainen Senaatin määräyksen kanssa, niin että ei syntynyt tarvetta jälleen anoa paikan muuttamista.

Näin siis päästiin vihdoinkin rakennustöihin. Arkkitehtinä piirustusten laatimisessa oli toiminut Ilmari Launis. Tarjouskilpailun perusteella rakentamisen sai suorittaakseen rakennusmestari Salomon V. Aitola. Aivan loppuvaiheessa oli hankittava vielä lupa kamiinalämmityksen laittamiseen, koska alkuperäisissä piirustuksissa oli ollut keskuulämmitys.

Lopulta kirkko oli niin valmis, että 22.7.1917 voitiin toimittaa sen vihkiminen. Samana päivänä vihittiin myös hautausmaa, johon sopivan alueen oli lahjoittanut Kataran talo. Jumalanpalveluksia ei alkuvaiheessa pidetty säännöllisesti, eihän seurakunta vielä ollut itsenäisenkään. Mutta pidetyissä jumalanpalveluksissa on muistiin merkittyjen tietojen mukaan ollut varsin paljon väkeä: 400-600 henkeä näyttää olleen hyvin tavallinen määrä. Mahdotonta on tietysti nyt sanoa, miten täsmälliseen laskentaan

lukumäärät perustuvat. Mutta vaikka kyseessä olisi pelkkä arvio, on väkeä täytynyt olla paljon liikkeellä. Alkuinnostus on siis ollut suuri. Vastaavanlaiseen väkimäärään voidaan meidän aikanamme päästä jossakin jouluaaton tilaisuudessa.

Kirkon myöhemmissä vaiheissa on merkittävä ajanjakso ollut ainakin juuri ennen sotia, 1930-luvun lopulla. Silloin on saatu taiteilija Germund Paerin maalaama alttaritaulu. Myös ensimmäiset urut on hankittu noihin aikoihin. Nyt käytössä olevat urut ovat valmistuneet v. 1984. Syksyllä 2000 uusittiin kirkon valaistus ja sisämaalaus sekä v. 2016 eteläpuolen paanukatto. Lämmitys on nykyään sähköllä, mutta muistona menneistä ajoista on kirkossa säilytetty yksi kamiina.

Pelkkänä rakennuksenakin kirkolla on merkitystä. Se kertoo menneiden sukupolvien työstä ja alttiudesta, tarjoaa mahdollisuuden pysähtymiseen ja hiljentymiseen. Mutta tärkeintä on, että kirkkorakennus kokoaisi kunkin aikakauden ihmisiä kuulemaan Jumalan sanaa. Siinä sanassa on neuvo, rohkaisu ja lohdutus, jotta jokainen oppisi tuntemaan Jeesuksen Vapahtajanaan ja pääsisi iankaikkiseen elämään vievälle tielle.

Lapsuuden muistikuvia Kankarilta

Jussi livonen

Ylöjärven metsäkylässä syyskuussa 2017

On syksy 2017. Istun ikkunan ääressä ja katselen sadetta, joka on jatkunut - siltä tuntuu - koko kesän. Mieleen tulee Kankarin kesä noin 65 vuotta sitten. Katselimme serkkuni Paulan kanssa Laitilan ikkunasta päivästä toiseen, viikosta toiseen tielle, pientareet limaisten kasvien peitossa, löysää kuraa kaikkialla. Eikä se silloin muuksi muuttunut. Mutta kaikkien muiden kesien, kymmenkunnan, säistä mieleen jäi vain aurinko ja sinitaivas.

Kun nyt kirjoitan Kankarista yli 60 vuotta sitten, arvaan monen muistikuvani saavan paikallisilta huomautuksia. Mutta nämä ovat minun muistojani ja niistä kirjoitan.

Ensimmäinen päivä Kankarilla lähes 70 vuotta sitten. Pieni poika jännityksestä mykkyrällä pitkän junamatkan jälkeen Linnankylän asemalla, puhumaton hevoskyyti Ala-Salomäen isännän rattailla, perillä itkeskelyä marjapensaiden katveessa, vähittäinen ujo luopuminen turva paikasta ja viimein nukahtaminen vielä hetken oudossa talossa ja outojen ihmisten läheisyydessä. Pari päivää ja yötä myöhemmin ujous haihtui, talon väki alkoi tulla tutuksi. Paula oli odottamassa serkkuaan seikkailuihin lähimetsään, salaperäiselle lupiiniviidakon reunustamalle pikkutielle, rantaan vievän, lampaiden ihanaksi samettimatoksi kaluamalle niittypolulle ja joen rannan suurille kiville. Isä-Yrjö vei minut kaupan puolelle, jossa oli kaikki tarpeellinen hevosenkengän muotoisenmyyntitiskin kolmella sivustalla. Äiti-Märtha, joka järkevästi tasoitti vähäiset ongelmat ja loi turvasataman pikkupojalle. Talossa oli aina myös ajokoiria. Yhtenä kesänä tuli ruskea Huli-niminen koiranpentu. Meistä tuli heti hyvät ystävät. Huli kävi aamuisin nuolemassa minut hereille ja halusi aina päästä mukaan saunomaan. Se istui hievahtamatta ylälauteella ja nautti elämästään.

Monta kesää pidin Kankarin ihmisiä kuin satuolentoina, kaikki olivat hyviä, pahat olivat jääneet kauas junamatkan taakse. Myöhemmin huomasin, että ihmisiä he ovat vain tämä Kankarinkin väki omine luonteenpiirteineen ja oikkuineen. Silti muistelen heitä vieläkin erityisinä.

Lähitaloista muistan Kankarisalot, isä-Atte ja äiti-Tyyne, sekä jo aikuiset lapset, autoileva Pentti ja toime-las Ilmi, tuleva Ala-Salomäen miniä, Ala-Salomäessä vanhaisäntä ja -emäntä, nuori-isäntä Tenho ja hänen tätinsä, Riskun talon pariskunta ja Yli-Salomäen perhe, jossa oli myös ikäisiäni lapsia. Väikkilä, Tammiranta, Heliölä ja Asumaniemi muistuvat sukuniminä.

Ala-Salomäen pihapiiri tuli tutuksi, koska sen kautta kuljettiin monen portin avaamisen ja sulkemisen jälkeen Kankarijärven rantaan. Siellä rivi tervaveneitä mieli kossassa liplattaville laineille ja kahahtamaan Kalliosaaren rantakaislikkoon. Siinäpä paratiisi! Kalaisa järvi antoi

Paulalle ja minulle saaliita, jotka tuntuivat joskus emävaleilta. Isä-Yrjön kanssa koimme runsaat saaliit. Ylimääräiset kalat säilöttiin isoon suolavesitiiniin.

Riskun pihasta muistan tapauksen. Olin hakemassa tinkimaitoa, kun talon vanha, kiukkuinen kolli lennähti puskan takaa, iski kaikki neulanterävät kyntensä paljaaseen jalkapöytäni. Vaistonmaisesti potkaisin jalallani, ja kolli lensi nahanriekaleet kynsissään keskelle valtavaa ruusupensasta. En nähnyt sitä enää sinä päivänä.

Paulan serkut, Lepän Ritva ja Ulla, asuivat pari kilometriä Linnankylän suuntaan Kankarijärven rajoittuvalla tilalla isänsä Artturin ja Laura-äitinsä hoivassa ja komennossa. He tulivat minullekin läheisiksi, vaikka Ritva ja Ullakin jo touhusivatkin talon töissä. Me kävimme silloin tällöin uimassa Kankarijärven hiekkarannalla. Lepän talosta ja väestä muistan senkin, että kaikki tekivät aina töitä, navetassa ja pelloilla, ja kaikki työ tuntui luonnistuvan. Työn rasitus ei lannistanut Laura-äitiä, koskapa hän eli 107-vuotiaaksi.

Laitilan kauppa oli sekä kauppa että posti. Lehdet, kirjeet ja kortit tuotiin postiautolla puiseen laatikkoon, josta sitten kylän väki haki omansa. Kaupassa ei käyty pelkästään vain ostoksilla, se oli kohtaamispaikka. Nuoret miehet kampeutuivat kämmentensä varassa tiskille takamuksilleen, ostivat palan juustoa tai makkaraa, palan painikkeeksi pilsneriä. Naisväki taaperteli tietenkin lattialla, yleensä vain käväisi ja jatkoi askareilleen. Kaikkea oli tarjolla: ensin oli vaatetavaraa, mm. leninkejä ja ajan hengen mukaisia alusvaatteita, sitten tiskin ulko-oven vastaisella osalla jauhot laareissaan, sokerit, kahvit ja karamellit ja muut suuhunpantavat. Kolmannella sivustalla muistan olleen rautatavaraa, esimerkiksi hevosenkenkiä, kirveitä ja vasaroita ja muita maataloille tarpeellisia tavaroita. Myymälän takavarastossa oli isommat erät samoja tarvikkeita ja ulkona myytiin polttoaineita käsin pumpattavista säiliöistä. Vähän isompina Paula ja minä olimme puotipukuja, myimme ja panimme rahat kassaan. Meille se oli kuin leikkiä, mutta kyllä sitä tosissaan tehtiin, saattoipa siitä olla apuakin Paulan isälle.

Kun kaupalta lähdettiin kohti kirkonkylää, tie laskeutui alas joelle, jonka sillan jälkeen oli heti oikealla Kankarisalon talo, sitten - olisiko parinsadan metrin päässä - risteyksessä pieni kioski. Siellä eivät pikkupojat ja tytöt asioineet. Jonkin matkaa risteyksestä oikealle, ja tien läheisyydessä näkyi punainen Kankarin koulu, jossa oli silloin 50-luvulla runsaasti oppilaita, joita mm. tätini opetti. Koulu oli meidän pienten retkeilyille hiukan liian kaukana. Yleisesti olimme huutomatkan päässä pihasta.

Lasten huoleton maailma Laitilan pihan ympärillä tarjosi jännittäviä retkiä ja seikkailuja, tutustumista lintuihin ja kasveihin, joskus säikäytti jokin iso kanalintu lentoonlähdön räpistelyllä. Päivät vierivät lähes aamusta

iltaan ulkoleikeissä, aurinko paahtoi lapsensa kullanruskeiksi.

Vaiherikkaiden ja seikkailuhenkisten päivien jälkeen istuimme Laitilan suuressa keittiössä. Hämärä laskeutui ja me kuuntelimme pienestä radiosta musiikkia ja lastenohjelmia, "Suomisen perhettä", mutta vähän myöhemmin myös jännityssarjoja, niin kuin esimerkiksi "Nimeni On Cox". Kyllä jännitti!

Kesä kesältä meidän reviiримme laajeni. Pyöräilimme Paulan kanssa kirkonkylään ja joskus jopa Parkanoon asti. Kumma juttu, mutta mitä isommaksi kasvoin, sitä vähemmän muistan niistä kesistä Kankarilla. Pikkupoika-kesät ovat kuin valokuvina mielessäni.

Joulusatu

Hannu Tiainen

Kysyin aikoinaan nyt jo edesmenneeltä Juri-koiralta lenkillä, mitä hän tykkää joulusta? Tuumasi muristen joulun olevan enempi ihmisten juhla.

Ei oikein sytytä, kun syötte kaikki parhaat herkut päältä ja jätätte vain luun kaluttavaksi. Eipä silti, etteikö sekin maistuisi hyvälle, mutta kyllä se kinkku luun vierestä maistuisi koirankin suussa hyvältä.

Jalkaa nostaessaan tolpan juurella pohdiskeli vielä sitä ihmeellistä punanuttua, jota monena jouluna on haukkua räkyttänyt. Sanovat ihmiset sitä joulupukiksi, joka muka tuo kilteille lapsille ja aikuisille lahjoja. Vähän halveksien haukahti ja totesi sitten pitävän sitä pukkia aika höperönä. Vaikka kuinka kilttinä olen ollut isännälle ja emännälle ja vartioinut uupumatta 24 tuntia vuorokaudessa tonttia, niin koiran viikset, aina se pukka tuo sen kinkun nahkan lahjaksi.

Omituinen se pukka kun kuvittelee, että erilaiseen joulupaperiin käärityllä lahjalla saisi pystykorvaa huijattua. Jos ei vanha koira opi uusia temppuja – ei näytä oppivan se teidän joulupukkikaan, mietti Juri ja jatkoi nuuskimistaan, kun huomasi jonkun tyttökoiran käyneen jättämässä merkin. No, viettäkää te vain sitä jouluanne, en minä sillä jos siitä ihmisille kerran hyvä mieli tulee. Ja saanhan minäkin sitten ylimääräisiä rapsutuksia ja silytyksiä.

Kotona vähän hämilläni Juri-koiran välinpitämättömyydestä suhtautumisesta jouluun päätin kysyä asiaa myös Pöpi-kissalta. Naukaisun ja pitkän haukotuksen myötä sanoi, ettei voisi vähempää kiinnostaa. Toki ärsyttää, kun kynttilöitä palaa joka puolella, ja arvaa vaan kuinka monta kertaa olen meinannut polttaa niissä hännänpään? Ja kerran kun puskin pöydällä olevaa kynttilää, niin viikset pahalaiset kärähtivät.

Eipä silti, sitä Nisse-polkkaa tykkään kyllä kuunnella ja heti pomppaan sängyltä radion ääreen, kun se alkaa soida. Se on niin mukava, kun siinä lauletaan, että oli hiirellä lapsia mukanansa 26 – heti herah-taa vesi kielelle. Ja eikö siinä myös lauleta,

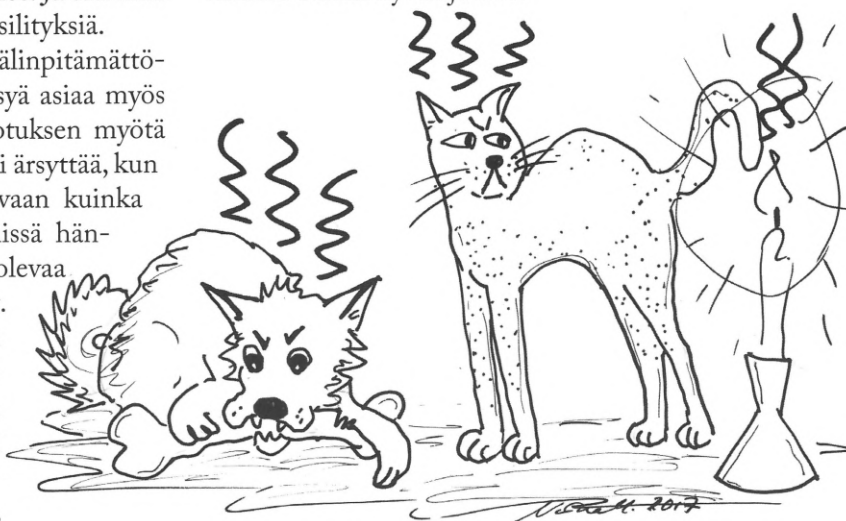
Sen verran vielä, että kun kävin nyt loppukesällä Kankarilla Markkolan Ritvaa ja hänen jälkikasvuun tapaa-massa, eksyin monta kertaa. Nykyinen tie aivan kuin kehottaa hurauttamaan läpi kylän, ennen se kulki melkein ovelta ovelle. Kylän läheisyydessä kirkonkylältä tullessa puuttuivat "Kankari"-opasteet. Eksyin myös lopulta tutun maiseman keskelle, kaikki entinen oli siinä, mutta kuitenkin poissa, ei kauppaa, ei kukoistavaa puutarhaa, ihmisiä ei missään, ei lehmikarjaa, ei hevosia ja lampaita, ei pääskysiä. Nykyaika on kadottanut oleellisia onnen elementtejä.

kuinka hiiri se kissalle takkia ompeli? Jos talossa olisi tytökissa, niin ihan polkalle veisin.

Muuten olen Jurin kanssa joulusta samoilla linjoilla. Entäs ne lahjat, eivätkö ne säväytä, kysyin minä ja kysyin vielä mitä hän toivoo pukin konttiin. Ihan sama, tuhahti Pöpi – Juri sen jo puki sanoiksi, samaa tavaraa eri paperissa. Lazia sieltä kuitenkin tulee rakuina tai purkkiruokina. Ja niin kuin olen tontuille viestittänyt, että muikut ja sian maksa olisivat poikaa, mutta pukin kuuroille korville toiveet ovat kaikuneet.

Pöpi kuitenkin paljasti salaisuuden. Heillä on Jurin kanssa ihan ikioma eläinten joulu, ja siihen ei teillä ole asiaa. Sitten kun menette nukkumaan, pistämme Jurin kanssa juhlat pystyyn. Olen jo hommannut upean lahjan, ja Jurillakin on kuulemma joku mukava yllätys, mutta en kerro mitä. Sen verran voin kertoa, että naapurin susi-koira Nalle tuuraa oikeaa joulupukkia, että alkää ihmetelkö, jos pihassa on ison koiran tassun jälkiä.

Kuin yhdestä suusta Juri ja Pöpi totesivat, että olkaahan jouluna ihmisiksi – mekin ollaan elämiksi – kissoiksi ja koiriksi. Huutelivat vielä, kun huomasivat minun olevan netissä, että kaikille kavereille ja heidän kissoille ja koirille oikein hyvää joulua.

Esko Sirola, Vuosisadan yrittäjä

Maarit Lehto

Parkanon Vuosisadan yrittäjäksi valittiin juhla-vuoden kunniaksi 82-vuotias Esko Sirola. Hän on kovin otettu Parkanon Yrittäjien huomion-osoituksesta.

Sirolan yritys Parkanon Kehräämö vietti ke-sällä 70-vuotisjuhlaa. Esko Sirola aloitti isänsä Viljo Sirolan perustamassa yrityksessä toisena osakkaana palattuaan armeijasta 19-vuotiaana.

Yrityksen perustivat aikanaan Viljo Sirolan kanssa Eero Koivisto ja Eino Ventelä. Parka-non Villakarstaamona aloittanut yritys muutti nimensä nykymuotoon vuonna 1952. Iso mul-listus oli, kun kehuutoiminta loppui vuonna 1965.

Liiketoiminta nykyisin lähinnä harrastus

Sirola jaksaa yhä jatkaa yritystoimintaansa. To-sin nykyisin kyse on enemmänkin harrastuk-sesta.

Parkanon Kehräämössä asioiville liikkeessä poikkeaminen on elämys. Liike sijaitsee van-hassa puutalossa Kuttikallionkujalla. Kaupassa on valtava määrä lankoja ja muita käsityötar-vikkeita. Kyseessä on oikea vanhanajan läm-minhenkinen puoti.

Esko Sirola palvelee asiakkaita Kuttikallion liikkeessään. Kuva vuodelta 2012.

Parkanon Kehräämön yrittäjä, 82-vuotias Esko Sirola on Vuosisadan yrittäjä Parkanossa.

Verkkokauppa on vienyt ison osan asiakkaista, ja onpa lo-pettaminenkin juolahtanut Sirolan mielessä.

– Olen kuitenkin tyytyväinen, ettei minulta enää kysel-lä, koska aion lopettaa. Sen sijaan saan asiakkailta kiitosta, että jaksan yhä jatkaa, Esko Sirola sanoo. Asiakkailta tuleva myönteinen palaute on tärkeä syy jaksamiseeni ja jatkami-seeni.

Aikaisemmin Esko Sirola kiersi maakunnissa myymässä käsityötuotteita ovelta ovelle. Kiertäminen oli taloudellinen pakko, sillä

kivijalkakaupan tuotolla ei pärjännyt. Hän kiersi viikoit-tain ulkopaikkakunnilla 1–2 kertaa viikossa.

Nykyisinkin hän käy kerran viikossa Tampereella tietyissä kohteissa. Matkan varrella hän käy kauppaa myös Ikaalisissa ja Hämeenkyrössä sekä toisinaan myös Ylöjärvellä.

– Vien mummuille lankoja, ja kovin odotettu vierailija aina olen, Sirola sanoo.

Alkuaikojia muistellessaan Sirola toteaa, että 1950-luvun puolivälissä hän oli 19-vuotiaana vielä alaikäinen. Täysi-ikäisyyden rajapyykki oli 21 vuotta. Osakkaaksi ryhtyessään hän sai holhoojaksi Frans Kuusisaloon valvomaan etujaan.

Esko Sirola teki yrityksessä 16-tuntisia päiviä. Viikonlo-put nuori mies sai vapaaksi, koska hän soitti tanssiorkeste-rissa. Soittimina olivat saksofoni ja trumpetti, ja kokoonpa-noja oli eri nimisiä. Näihin lukeutuvat Primo ja Tarantella.

Alpo Mäki viinikka tyttärensä Anitan kanssa Parkanossa kesällä 2017. Kuva: Maarit Lehto.

Australiasta tuli kotimaa Mäki viinikan Alpolle

Marita Koskinen

Alpo Mäki viinikka syntyi Parkanossa Raitamäen tilalla. Sisaruksia olivat Markku, Olavi, Matti, Vappu ja Marjatta. Sisarusarjasta Matti kuoli jo 5 kuukauden ikäisenä, ja myöhemmin Olavi menehtyi nuorena puukotuksen uhrina.

Veljekset olivat kesätoissa Haapasen sahalla. Alpo-kin aloitti työelämän jo 11-vuotiaana. Tulevan vaimon-
sa nuori mies tapasi lavatansseissa Jalasjärvellä. Rauni oli kotoisin Itä-Aureesta Kurun puolelta, Viljo ja Lyyli Haaviston tytär. Rauni tuli Parkanoon Kalle ja Tyyne Jo-
kisen perheeseen lapsen katsojaksi. Alpon käytyä armei-
jan pariskunta muutti Tampereelle, jossa he asuivat noin 3 vuotta. Tänä aikana Alpo oli töissä Starin lääketeh-
taassa ja Hämeenkadun varrella olevassa Tuulensuunnan talossa kirvesmiehen apulaisena. Rauni oli töissä kumi-
teollisuudessa.

Esikoinen Eija Maarit syntyi 1956. Hän sairasti pal-
jon, ja häntä hoidettiin Helsingissäkin professori Arvo Ylpön lastensairaaloissa. Asiantuntevasta hoidosta huo-
limatta tytär kuoli kymmenen kuukauden ikäisenä Ha-
tanpään sairaalassa.

Työn puute laukaisi Alpo ja Rauni Mäki viinikalla aja-
tuksen Australiaan muuttamisesta. Aamulehdessä oli il-
moitus siirtolaisuusmahdollisuudesta. He tilasivat tarvit-

tavat anomus- ja hakemuskavakkeet Kööpenhaminasta. Tiedoissa tuli käydä ilmi rikosrekisteritiedot, poliittinen suuntaus, (hakija ei saanut olla kommunisti) sekä uskon-
to- ja terveystiedot.

Jonkin ajan kuluttua pariskunta matkasi kuulusteluti-
laisuuteen Helsinkiin. Vastausta he saivat odottaa useita
kuukausia.

Myönteisen vastauksen saatuaan he aloittivat matka-
järjestelyt. Omaisuus myytiin, ja matkalle lähdettiin yksi
laukku mukana.

Matka alkoi 6.11.1958 Turusta Tukholmaan Aallotar-
laivalla, jatkui seuraavana iltana junalla Kööpenhami-
naan. Tanskasta taival taittui laivalla Englantiin, jossa he
matkasivat junalla Lontoon kautta Tilburyn satamaan.

Laivamatka Australiaan alkoi viimein. Matka kesti
kuukauden ja päivän. Perillä Melbournessa Mäki viini-
kat olivat 11.12.1958, seuraavana päivänä he matkustivat
junalla muutaman sadan kilometrin päähän siirtolaislei-
rille.

Leirillä he olivat 5–6 viikkoa. Tuona aikana aurinko
poltti Raunin ihon, ja joulupäivänä hänellä oli kova kuu-
me. Alpo katsoi sanakirjasta sanan "hot", jota hän näytti
leiripäällikölle. Tämä järjesti Raunin sairaalaan, ja kuo-
riutunut iho parani aikanaan.

Leiriltä päästyään lapseton pariskunta pääsi helposti asumaan hostelliin. Täysi yöspito sisälsi myös töihin eväät. Alpo teki ojiin suojalaudoituksia 6 kuukautta rautatehtaalla betoniraudoittajana. Rauni työskenteli ravintolassa pojan syntymään asti.

Alpon Suomessa hankkima kuorma-autonkuljettajan kortti kävi myös Australiassa ja Alpo pääsi kraanavau-
nun kuljettajaksi.

Hostellissa järjestettiin joka torstai 2 tuntia englannin-
kielen opetusta johon Mäkiiviinikat osallistuivat.

Perhe muutti hostellista viideksi kuukaudeksi Puolasta
kotoisin olevan vuokranantajan autotallin perään. Mu-
kavuuksia ei ollut kuin sähkölevy ja juokseva vesi. Kielen
opiskelua he jatkoivat 30 vihkon sarjalla. Vihkoja pa-
lautettiin opettajalle kahden viikon välein. Alpo suoritti
opintoja nopeasti, jonka seurauksena opettaja kirjoitti:
"opit paremmin, jos teet hitaammin".

Lane Coven -talon Mäkiiviinikat hankkivat 1962
pankkilainalla ja kaverilta saadulla lainalla. Myöhem-
min talo purettiin ja samalle paikalle Alpo rakensi uu-
den 1968. Rauni hoisi kodin, taitavana käsityön tekijänä
myös kaikki lasten vaatteet.

Yritystoiminta alkoi 1965 Sydneyssä Simo Majan-
maan kanssa. Simo oli kotoisin Lamminkoskelta ja hä-

nen vaimonsa Aira Kuoppasalmi Vahojärveltä. Alpo ja
Rauni ovat heidän tyttärensä kummeja.

Yhteistyö Simon kanssa oli alkanut jo 1962 ja kes-
ti vuoteen 1984. Yrityksen nimi Makama muodostui
kumppaneista Majanmaa, Kaltiainen ja Mäkiiviinikka.
Osakkaita oli 3 kymmenen vuotta, myöhemmin heitä oli
5 vuoteen 1984, ja sen jälkeen 3 osakasta vuosina 1984-
88.

Firman laskutuksen ja kirjanpidon teki Alpo. Työnte-
kijöitä oli parhaimmillaan 200. Työmaiden pomot olivat
aina Suomesta lähtöisin.

Uusi koti nousi 1976 Davidsoniin, joka sijaitsee 24 ki-
lometriä Sydneystä. Pariskunta asui tätä kotia yhdessä 41
vuotta, kunnes Rauni nukkui pois vuonna 2015.

Suomessa he lomailivat ensimmäisen kerran vuon-
na 1971. Tämänvuotinen matka oli Alpolle kymmenes
Suomi-loma.

Rauni ja Alpo Mäkiiviinikan lapsista Ari asuu Vi-
rossa Külli-vaimon ja kolmen poikansa kanssa. Tytär
Anita asuu miehensä ja kolmen lapsensa kanssa Terrey
Hillssissä Sydneyssä.

Alpo oli Sydney Finnish Klubin puheenjohtajana usei-
ta vuosia 1970-luvulla.

Elämänsä Australiassa Alpo Mäkiiviinikka on ollut
erittäin tyytyväinen näinä 59 asuinvuonna.

Kesäkeitto

Pentti Kallio

Huomenna mennään tuolta Hiedan takaa hakemaan ke-
säkeittoon aineita, oli mummu pojalle elokuisena iltana
sanonut.

–Puuttuu vain muutama aines, joita sieltä saisin, jatkoi
mummu.

Mikähän se kesäkeitto sitten oikein on, kun meidän pi-
tää hakea niitä aineksia kaukaa, mietti poika nukkumaan
mennessään.

Aurinko paistoi, kun mummu ja poika käsikädes-
sä matkasivat aamuvarhaisella alas Savelanahdetta yli
Koskelan sillan kohti Rautasta. Sen pihasta syöksyi tiel-

le kovaa haukkuva koira ja puri
mummu sääreen. Mummu hä-
tisti koiran kimpustaan risulla,
matkaa jatkettiin.

Vieressä oli ruisvainio, josta
poika muisti, miten serkku-

pojan kanssa he olivat uineet vainiossa, kunnes Lehtikos-
ken isäntä tuli ajamaan uijat, vainion polkijat tiehensä.

Mummun otsasta näkyi tippuvan hikipisaroita kun
asteltiin eteenpäin ohi Hiedan. Lopulta päästiin pihaan,
josta mummu sai astiaansa herneitä ja jotain muutakin.

Mummu sitaisi huivinsa tiukempaan, kun aloimme
palata kohti kotia. Pussissa oli niitä kesäkeiton tarpeita,
joita olimme hakemassa. Mitä kaikkea sitten siellä niitä
oli, ei poika tiennyt. Jotain hyvää kuitenkin ja varmaan
hyvin tarpeellisia, ajatteli poika. Väsyttikin jo kävellessä.
Mutta se mummun lupaama kesäkeitto.

Kotiin päästyään mummu laittoi kattilan hellalle ja
laittoi sinne ensin palasteltuja uusia perunoita, porkka-
nan, punajuuren ja räätikän palasia, sipulia ja herneitä
sekä kaikkea sitä, mitä mummu oli hakumatkalla pus-
sinsa löytänyt.

Maidossa keitetty kesäkeitto valmistui. En muista, oli-
ko eno silloin ollut tulossa sieltä sodasta käymään, josta
syystä kesäkeittoa olisi vartavasten keitetty.

Söin sitä mummun kesäkeittoa, vaikka kuumaahan se
ensin oli, mutta mummun kehoituksesta puhalsin keit-
tooni nenäni alta pohjatuulta, johon se jäähtyiikin.

Koskaan en ole ennen enkä jälkeen syönyt niin hyvää
kesäkeittoa kuin silloin, muistelen lähes 80 vuoden ta-
kaista.

Kiitoskirje

F.E. Sillanpään kirje Emma Saariselle

Parkanolainen Martta Saarinen työskenteli reilun 10 vuoden ajan talousapulaisena F.E. Sillanpään kodissa. Työpaikka sijaitsi sekä Nobel-kirjailijan Helsingin kodissa että Hämeenkyrön kesäpaikassa Saavutuksessa.

Saarinen työskenteli kirjailijan taloudessa 1930–40-luvulla. Tarkat vuosimäärät eivät ole tiedossa.

Oheisesta kirjeestä selviää, että Sillanpää oli talousapulaiseensa varsin tyytyväinen. Kirjailija lähetti kiitoskirjeen Martan äidille Emma Saariselle.

Saarisin perhe asui Järvenlahden tilalla Karttiperälä Jaakkolankylässä. Kirjeen antoi julkaistavaksi Emma Saarisin tyttärentytär Airi Liesjärvi.

– Sillanpään nuorin tytär, vuonna 1938 syntynyt Kristiina oli mummuni hoidossa. Varmaankin myös äitini Anni on hoitanut tyttöä, kun hän on asunut samassa talossa Emmen kanssa.

Lopettaessaan työnsä perheessä Martta Saarinen sai lahjaksi kultakellon. Myöhemmin Sillanpää on vierailut Martta Saarisin perheen kodissa, ehkä myös Emma Saarisin kodissa.

Emäntä Emma Saarinen, Parkano.

Teille kirjoittaa tässä muuan mies, jo vanha mies, jonka nimen näette tuolla alemmaa ja jolla on Teille kiitollisuuden velkaa. Ei niin, että kuvittelisin olevani sen velan tämmöisellä kriivarintempulla kuitata, mutta toivoen kuitenkin, että kun Te ja Teidän lapsenne tätä joskus silmäilette, Te tämän kirjoituksen lauseista voisitte minulle ja minun lapsilleni jotakin eduksi merkitä.

Tämän minun kiitollisuuteni Te olette ansainnut ensinnäkin sillä, että olette minun perheelleni, lähinnä lapsilleni kantanut, synnyttänyt ja kasvattanut hyvän ja kunnollisen – ja kunniallisen – apulaisen, joka niin hyvinä kuin kovinakin päivinä järkkymättömällä uskollisuudella on täyttänyt paikkansa Sillanpään perheen talousapulaisena ja – minä rohkenen sen tässä sanoa – sen perheen oikeana jäsenenä.

Martan luonteessa on aina ilmennyt se luja aateluus, jonka Parkanon korprien kova kamara hänen vanhempiansa välityksellä on häneen kasvattanut. Minä tiedän, että hän kovan tullen kykenee pettua ei vain syömään vaan kuorimaankin ja että hänen luonteessaan, hänen sielussaan,

lujuina säilyvät ne piirteet ja juonteet, joiden varassa tämä köyhä ja vähäinen kansa kykenee elämään ja omalla kovalla sarallaan karusti kukoistamaan.

Sitten minulla on Teille vielä sellaista äskeisempääkin kiitollisuudenvelkaa – sen johdosta, että Te eräässä kriittisessä vaiheessa olette hoitanut ja luonanne pitänyt minun nuorinta jälkeläistäni Kristiinaa, joka

Noin vuonna 1948 otetussa kuvassa Arvo Järvenpää, Anni (Arvon sisar), Hilma Järvenpää, Martta Järvenpää sylissäään Tapio, Tarja Riikonen (edessä vas.). F.E. Sillanpään sylissä Hilka Järvenpää, vieressä Kristiina Sillanpää ja Emma Saarinen.

varhain äitinsä ja sitten jollain tavoin isänsäkin menettäneenä on varmaan vaistollansa osannut siitä itsekin nauttia.

Minua lämpimästi liikuttaa, kun täällä joka päivä pikku hiljaa saan havaita, kuinka lujasti pikku Kristiina luottaa ja turvautuu Marttaan ja siinä yhteydessä minä aina miellyttävällä tavalla muistan Teidänkin osuuttanne tuossa hänen valoisassa kohtalossaan.

Kiitos siis Teille, hyvä emäntä Saarinen, kaikesta siitä Teidän hyvyydestänne, joka omia juonteitaan pitkin on minunkin kotini ja perheeni iloksi ja hyväksi tullut. Mehän vähitellen, niin Te kuin minäkin, alamme siirtyä sille puolelle pirttiä, josta lopullinen ovi meille kerran aukenee.

Minä toivon ja uskon, että kun me sille ovelle kolku-tamme, niin äijä Pietari ainakin Teidät nähdessään sipaisee pitkää partaansa ja viittaa enkelikuorosta pari siipiniekkää johtamaan Teidät sinne korkeimpaan kuoriin.

Tuo nyt oli semmoista juhlapuhetta, mutta minä hartaasti toivon, että minulla vielä joskus on tilaisuus tavata Teitä itse ihmistäkin. Nyt minä vain täällä näkymättömästi kumarran ja vielä kerran vakuutan kaikkea sitä, mitä ylempänä olen merkinnyt.

Ja lopuksi piirrän tähän alle kunnioittavimmin F.E. Sillanpää Hämeenkyrön Saavutuksessa huhtikuun 2.p:nä 1944.

Suomi on Isänmaa, Kanada kotimaa

kanadansuomalaisen elämää kantasuomalaisin silmin

Teksti ja kuvat Arvi ja Merja Haapaniemi

Meille tarjoutui tilaisuus viettää muutama kuukausi Kanadassa yhdeksänkymmentä-luvun puolivälin jälkeen. Asuimme Saija-serkun luona Manitobassa, mutta viihdyimme myös Ari-serkulla sekä Aarne-enolla. Thunder Bay Ontariossa oli tuolloin Aarnen ja Arinkin koti. Kaupunki, jonka viihdytyksen Suomesta muuttaneiden keskuudessa on helppo ymmärtää, sillä se on kovin Suomen kaltainen sekä maastollisesti että ilmastollisesti. Tosin lämpötilaerot ovat suurempia: kesällä voi olla yli 40 astetta varjossa, talvella miinusta voi olla saman verran. Me pääsimme kokemaan miinus 49 astetta. Luntakin satoi tuona talvena reilusti, Kanadan läpi kulkeva Trans Canada Highway suljettiin liikenteeltä useiksi päiviksi. Seuraava talvi oli sitten leuto, Manitobassa golfattiin virheillä kentillä jouluaattona.

Thunder Bayn paikannimissäkin kuuluu suomen kieli (Lappe, jossa ei lausutaan i:ksi, on kuin Lapissa olisi). Kaupungissa ei tarvitse välttämättä osata englantiaakaan, sillä jokapäiväiset kauppa-asiat voi hoitaa suomea osaavien toisten, vieläpä kolmannenkin polven kanadansuomalaisten kanssa. Syömässä voi käydä Hoito-ravintolassa, sielläkin palvellaan suomeksi. Tosin näin kantasuomalaisten korvissa osa puheesta kuulostaa vähän jopa töksähtävältä. Annosta tuodessaan nuori tarjoilija sanoi: "Siin' on." "There you are" eli englannin "ole hyvä" suoraan käännettynä muotoutuu vähän hassuksi.

Thunder Bayssä muistellaan Suomea oikein kansallispäivän merkeissä. Kyllä itsenäisyyspäiväämmekin muistetaan, mutta varsinainen sankari heille on Pyhä Urho, jota juhliitaan maaliskuun 16. päivä (Saint Urho's day). Silloin koko suku kerääntyy muistelemaan kuluneen vuoden tapahtumia, kaukaista Suomea ja Pyhää Urhoa. Ei, ei Urho Kekkosta, vaan mystistä hahmoa, joka häätii suomalaisilta viinitiloilta niitä uhanneet sankat heinäsiirkkalaumat. Päivän ruokana on mojakka, eräänlainen kalakeitto.

Jotain Isänmaasta, jotain uudesta kotimaasta

Kalastus on tärkeätä paitsi suomalaisille myös kanadalaisille. Pääsimme kesällä onkireissulle veneellä, mutta talvinen pilkkiminen sai uudenlaisen sävyn, kun näimme kanadalaisen tavan pilkkiä pienessä mökissä, joka vietiin jäälle. Mökissä oli kamiina, joka antoi lämpöä ja mahdollisesti vaikka kahvinkeiton. Lattiassa oli luukku, jonka alla pilkkireiät.

Kanadalainen pilkkimökki.

Juhlat olivat tärkeä osa vuoden kulkua. Joulumenee suomalaisella kaavalla: kokoonnutaan yhteen, syödään hyvin ja jaetaan lahjat aattona. Joulukoristeluissa ei kuusi ole välttämättä tärkein vaan jouluvalot, niitä pitää olla runsaasti.

Juhannusta ja nimipäiviä ei juhlita, syntymäpäivät ja tupaantuliaiset olivat isoja tapahtumia, lahjaksi vietiin usein jotain syötävää. Kiitospäivän illallinen ja Halloweenin kurpitsankaiverrus tuntuivat sopivan suomensuokuisille mainiosti.

Pitkien välimatkojen maa

Välimatkat Kanadassa ovat todella pitkiä, onhan se maailman toiseksi suurin maa. Opimme uuden tavan ilmaista välimatkoja. Ei puhuta kilometrimääristä, vaan sanotaan "kauanko se ottaa mennä sinne". Kun lähdimme kylään Aarne-enolle, varauduimme ajamaan yhdeksän tuntia. Ja menimme vain viereiseen maakuntaan. Kävimme myös Vancouverin saarella Brittiläisessä Columbiassa, jonne

Kuusen voi rakentaa vaikka joulukorteista.

Kalliovuoret.

Manitobasta tuli ajomatkaa kaksi ja puoli vuorokautta (2 550km). Matkalla suomalaiset silmät näkivät erikoisia näkymiä: preerian, jossa on pelkkää tasaista ja tyhjää avaruutta; Kalliovuoret (kuva), joiden ylitys kesti puolitoista vuorokautta ja bad lands, jossa ei kasva mitään. Vuoris-
tossa tähyilimme puumia (emme nähneet), mutta kiveä ja kalliota näimme silmänkantamattomiin.

Fingliska

Englantia taitamattomina lähtivät sukulaisemme viisikymmentäluvulla Suomesta. Elämä opettaa ja maailma kouluttaa, ehkä liiankin hyvin, sillä suomenkieli oli saanut paikallista väriä.

Miehet lähtivät huntaamaan tiiroja, nukuttiin petiruomassa, pussattiin ovi auki, tavaroita varastoitettiin peismentissä, rokilla ajeltiin ja aamupalalla syötiin peikkeniä.

Martta Knuuttila muistelee lapsuuttaan

Katherine Hannukainen

Martta Knuuttila syntyi sata vuotta sitten 23.2.2017 Kihniön Myllykylässä Tuomas ja Rosa Suojasen 10-lapsisen perheen nuorimmaiseksi. Martta jäi 5-vuotiaana orvoksi ja hänen tiensä vei kasvatiksi suureen Puumilan taloon. Lapsen asema ei tuohon aikaan isossa talossa ollut kovinkaan hyvä, kuri oli ankara ja työtä piti tehdä pienestä pitäen. Talossa oli paljon palvelusväkeä ja sijain-
ti keskellä kirkonkylää vaikutti siihen, että sosiaalinen kanssakäyminen oli vireää. Martan muisteluissa työn-
teon lomassa pilkahtelee ilo ja hauskuus, yhdessä oli hauska tehdä työtä.

Pienikokoinen Martta oli mukana kaikissa talon töis-
sä, navetalla, pellolla ja keittiössä. Hän kertoo alustaneensa leipätaikinan jo 7-vuotiaana. Monet töistä olivat eloisalle tytölle mieleisiäkin ja antoivat onnistumisen kokemuksia. Osa töistä oli aivan liian raskaita pienelle

lapselle, esimerkik-
si veden nostaminen vinttikaivosta ja äm-
päreiden kantaminen. Työnteko kuitenkin kasvatti Martan luon-
teeseen sinnikkyyttä ja yritteliäisyyttä, jota hän myöhemmin elämänsä varrella tarvitsi. Martta avioitui, jäi soteleskeksi kahden pienen lapsen ja velaksi tehdyn talon kanssa. Martta hakeu-
tui kampaajan oppiin, avioitui Yrjö Knuutti-

lan kanssa ja palveli sittemmin kihniöläisiä kampaamoyrittäjänä yli 50 vuoden ajan. Yrjö piti samassa talossa valokuvausliikettä.

Kesällä 2017 Puumilassa oli näyttely, joka kertoi Martan elämänvaiheista. Martalla oli kertojan lahja ja hänen kertomuksiaan on tallettanut nauhalle tyttären tytär Jannette Hannukainen ja otteita niistä on tässä kirjoituksessa. Elämä tuon ajan Puumilassa oli vireää ja Martta kertoilee siitä hyvin värikkäästi omaperäisellä Kihniön murteellaan.

Näissä Martan lapsuuden muisteluissa kova työnteke ja sen vastapainona oman itsen sisältä kumpuava ilo ja huumori nousevat vahvasti esille. Lempet aikuiset ovat jääneet erityisen tärkeinä lapsen mieleen. Martta muistelee lämpimästi Lehtosen mummu, Amalia Lehtosta, joka usein oli Puumilassa työssä mukanaan tyttären tytär Kaarina, saman ikäinen kuin Martta. Kaarinan kanssa tehtiin töitä ja naurettiin kiperissä tilanteissa.

Martta muistelee kesäistä uintireissua tai uintireissun yritystä:

”Oli semmonen mummu, Lehtosen mummu, joka autteli siellä talon töissä. Mumnulla oli aina mukana Kaarina, samanikänen kuin minä ja niin ku paras sisko mulle ja kauhia nauraan niin kuin minäkin. Olimme välillä siellä kedossa oikosena, kun niin piti nauraa. Mutta meidän piti olla aina työ Amaliian mukana, turnipsivai niollakin. Mitä siitä, Amaliia oli kauheen hyvä ja mukava lapsille. Mutta sitten oli sellanen tapaus, että kaikki kylän kakarat, tuolta Kataran kulmaltakin oli uimas tässä rannas. Koko päivän siellä oli melskettä, ainakin 20 tenavaa ja me sitä karehdimme ja kaiho mielin kattelimme. Sitten me kerran karkasimme Kaarinan kans rantaan ojaa pitkin toisten joukkoon. Mummu sano, että koittakaa nyt plikat, niin saatte loikkihinne, kun emäntä näkee teidät! Ja niin pian kuin me pääsimme sinne veteen asti, niin siellä savusaunan nurkalla täti jo huutaa, että pääsettekös sieltä ja on vittan kans. Ei muuta kun vaatteet kainaloon ja juostiin sinne turnipsimaalle Amaliian turviin. Mutta Amaliia sano tädille, että tänne ei nyt kyllä tulla. Mitä siitä, jos nyt kävivät vähän puotansa tuikkimassa, kun toiset saavat olla siellä koko päivän. Ja

niin me säästyttiin vittalta.”

Toinen tapaus Kaarinan kanssa liittyy kesäaikaan, kun pitkän pöydän ääressä on paljon työväkeä syömässä ja tytöt haluavat päästä aikuisten pöytään:

”Vellikellolla oli soitettu väkeä pelloilta syömään. Me kerran kuikuilimme Kaarinan kanssa siihen isoon pitkään pöytään Amaliian viereen, kun muuten oli tenaville pikkupöytä erikseen uunin vieressä. Ois ollut niin mukavaa olla siinä isojen joukos. Mutta kun kakarat on semmosia, ettei tarvi olla mitään asiaa, kun alkaa niin kauhiasti naurattaa. Meitä nauratti niin, että oltiin ihan pökerryksissä. Äijä kattoo sieltä toiselta puolen pöytää ja karjasee, että Ulos! Siitä paikasta oli lähdeittävä ja takasin ei ollut tulemistä. Syömiset jäi siehen ja me menimme sinne pihaan ja olimme oikossa kedolla ja matkimme äijää, että Ulos! Ja nauroimme niin kauhiasti. Ei me siitä oltu milläskään, vaikka ruoka jäikin kesken.”

Haastattelun lopuksi Martta nauraa hersyvää nauruaan ja toteaa: ”En sitä lapsuutta kyllä pahalla muistelee. Täytyy sanoa, että huumori on mauste ihmisen elämässä!”

Mäkikylä 250 vuotta

Marjo Heikkilän puhe 27.8.2017

Kylän määritelmä

Kylän voi määritellä monella tavalla. Sanana kylä tarkoittaa toisiaan lähellä olevien talojen muodostamaa yhteisöä. Täällä harvan asutuksen seudulla samaan kylään kuuluviksi lasketaan usein myös monien kilometrien päässä sijaitsevia taloja. Naapurikin saattaa olla parin kilometrin päässä. Paikallishistoriallisesta näkökulmasta kylä on usein maarekisterissä esiintyvä maakirjakylä. Maakirjakylät pysyivät vuosisatoja ennallaan, vaikka asutuksessa olisikin tapahtunut huomattavia muutoksia. Seurakuntien asiakirjoissa olevat kirkonkirjakylät ja kinkeripiirit olivat ketterämpiä muuttumaan, kun asutus laajeni uusille seuduille. Uusimpia maaseudun kyliä ovat kansakoulupiirien myötä 1900-luvulla syntyneet kylät. Aivan oma asiansa on kylän käsite sellaisena kuin se alueen asukkaiden mielissä näyttäytyy. Tällaisten kylien rajat muuttuvat ajan kuluessa ja asutuksen levitessä tai harvetessa.

Määriteltiin kylä sitten millä tahansa tavalla, on johonkin kylään kuuluminen ollut aina erittäin tärkeää asukkaiden identiteetin kannalta. Usein ihmiset ovat ylpeästi oman kylänsä asukkaita: mäkikyläläisiä, niskoslaisia tai kirkonkyläläisiä. Asiaan kuuluu myös kylien välinen leikimielinen naljailu ja kilpailu.

Mikä on Mäkikylä? Nimen syntyä ei tarvitse kauan miettiä, kun katsomme ympärillemme. Huomattavasti vaikeampaa on rajata, mitkä alueet kuuluvat Mäkikylään. Keskustelimme asiasta eräissä tämän juhlan suunnitte-

lupalaverissa. Kävi ilmi, että oli helpompi sanoa, mitkä alueet eivät kuulu Mäkikylään: ei aseman alue, eivätkä junaradan takaiset alueet. Historiallisesta näkökulmasta katsoen Mäkikylä-nimitys lienee melko nuori, 1900-luvun alussa koulupiirin ja yhdistystoiminnan vilkastumisen myötä syntynyt. 1800-luvun puolelta en ole löytänyt mainintoja Mäkikylä-nimestä.

Mäkikylän varhaisvaiheet

Mäkikylän alueelta ei ole löytynyt merkkejä esihistoriallisesta asutuksesta. Asutus keskittyi tuolloin vesistöjen rannoille, eikä Mäkikylässä ole isoja järviä tai jokia. Ei kuitenkaan ole mitenkään mahdotonta, etteikö täällä olisi asuttu ja kuljettu jo silloin. Ehkä asumisen jäljet odottavat vielä löytäjiään maan sisässä.

Kihniö kuului keskiajalla vanhaan Kyrön pitäjään. Alueella oli ikaalislaisten talonpoikien eräsijoja, joilla käytiin kalastamassa, metsästämassä ja kaskeamassa. Nerkoon ympäristössä eräsijoja oli Kallionkielen, Kii-
alan ja Miettisten kylien isännillä. 1500-luvun lähteet ovat perin niukkasanaisia, eikä eräsijojen rajoista ole säilynyt tarkempia tietoja. Joku Nerkoon erämaista saat-
toi hyvinkin ulottua tänne Mäkikylään saakka. Erämaat otettiin Kustaa Vaasan aikana 1500-luvun puolivälissä takaisin kruunun omistukseen, ja ne pyrittiin saamaan mahdollisimman pian pysyvän asutuksen piiriin. Näin Ruotsi yritti saada lisää verotuloja valtion pohjattomaan kassaan.

Kivirakentamisen mestarinäyte, Peltomäen kavinavetan seinää. Kuva Laura Jokisalo.

Kuva: Juhani ja Markku Mäkinen kotiarkisto.

Kihnion alue sai pysyvän asutuksen 1570-luvulla, jolloin savolaiset uudisasukkaat alkoivat vallata ikaalislaisten vanhoja eräsijoja Nerkoolla ja lähikylissä Kurun Aurejärvellä ja Riuttaskorvessa. Mäkikylää lähimpiä asuttuja taloja olivat 1500-luvulla savolaisten perustamat Nerkoon Hietanen ja Rasi eli Kovanen. 1500-luvun lopulla Nerkoon seudulla liikkui muitakin savolaisia kaskenkaatajia, mutta pysyviä taloja ei Rasin ja Hietasen lisäksi syntynyt.

Ensimmäiset talot Mäkikylään

Talojen jakamista rajoitettiin tiukalla lainsäädännöllä 1700-luvun puoliväliin saakka. Vasta 1700-luvun loppupuolella Kihnionkin taloihin perustettiin torppia. 1700-luvulla koko Mäkikylän alue kuului melkoisen suurelle Hietasen talolle.

Vanhin merkintä Peltomäestä löytyy vuodelta 1764, siis jo 253 vuoden takaa. Peltomäki oli tuolloin merkitty rippikirjaan Linnan talon kanssa samalle sivulle. Peltomäen ensimmäinen isäntäpari oli vuonna 1734 Hämeenkyrön Kalkunmäen Junella syntynyt Heikki Juhonpoika ja hänen vaimonsa Susanna Juhontytär Kuivanen. Vanhan perimätiedon mukaan Heikki Juhonpoika olisi kantanut hirsin kerrallaan tuon pikkuaivan Linnasta Peltomäkeen. Aitan oven päällä on kaksi vuosilukua: 1768 ja 1776. Ensimmäinen lienee aitan tekovuosi ja toinen siirtämisvuosi. Heikin kuoleman jälkeen isännöyden otti Heikin lesken Valpurin puoliso Juho Jaakonpoika, joka oli kotoisin Aureen Saksalta. Tämän jälkeen talo onkin pysynyt Juhon ja Valpurin jälkeläisillä.

Peltomäki pysyi Mäkikylän ainoana talona kolmisenkymmentä vuotta. Hautamäki, Vähäpeltomäki ja Hirvi-

koski perustettiin 1790-luvulla. Ne kaikki olivat Peltomäen tavoin Hietasen torppia. Isonjaon myötä talojen, myös Hietasen liikamaat otettiin valtion haltuun. Näin Mäkikylänkin torpista tuli kruunun uudistiloja 1800-luvun alussa.

Mielenkiintoinen vaihe Parkanon, Kihnion ja Kurun historiassa on verojääkäritilojen perustaminen 1800-luvun alussa. Ajatuksena oli tehostaa Ruotsin valtakunnan armeijan toimintaa ja toisaalta saada tiloja perustettua harvaan asutuille valtion maille. Verojääkärit saivat vapautuksen valtion veroista 20 vuodeksi ja sitoutuivat vastineeksi sodan syttyessä lähtemään itse sotilaaksi tai hankkimaan tilalleen asekuntoisen miehen armeijaan. Verojääkärien oli tarkoitus käydä rauhan aikana vuosittaisissa sotaharjoituksissa, mutta Kihnion verojääkärit eivät ehtineet osallistua yksinkään harjoituksiin ennen Venäjän vallan alle siirtymistä. Verovapaus houkutteli monia Kihnion isäntiä hakemaan verojääkäriksi. Mäkikylän taloista Peltomäki, Hautamäki ja Hirvikoski olivat verojääkäritiloja. Ruotsin hävittyä Suomen sodan ja menetettyä Suomen alueen Venäjälle vuonna 1809 myös verojääkärijärjestelmä romutettiin. Sotapalveluksen sijaan verojääkärit veloitettiin osallistumaan vuosittain kolmeksi viikoksi jokien perkaukseen, soiden kuivatukseen ja maanteiden rakentamiseen.

Uudistilat Hautamäki ja Peltomäki muuttuivat kruununtaloiksi vuonna 1836, samalla kertaa monien muiden Kihnion talojen kanssa. Sen sijaan Vähäpeltomäki pysyi torppana pitkään. Se halottiin Hietasesta itsenäiseksi taloksi vasta 1845.

1800-luvun mittaan Mäkikylään syntyi uusia taloja. Neljä vanhinta taloa perustivat kukin mailleen useita

Kylläinen juhla- ja odottelee ohjelman alkamista. Kyläjuhlan järjestivät Kihniön Martat yhteistyökumppaneineen 27.8.2017. Kuva Paula Latvajärvi.

torppia. Valtion maille perustettiin liuta kruununmetsätorppia ja asutustiloja. Mäkikylän kulmakunnat Hirvikoskenperä, Korpiperä ja Rantasalonperä, syntyivät.

1800-luku oli koko Suomessa suotuisan kehityksen aikaa. Maassa vallitsi historiallisen pitkä rauhan aika, ja tavallisenkin kansan elintaso kohosi pikkuhiljaa. Myönteisen kehityksen katkaisivat 1860-luvun suuret nälkävuodet. Sääolot olivat poikkeukselliset ja sato menetetttiin lähes täysin useana perättäisenä vuotena. Aitat kumisivat tyhjyyttään, eikä viljaa saanut edes ostettua mistään. Näillä main jouduttiin tavallisinakin keväinä, kun varastot olivat niukimmillaan, sekoittamaan jauhojen sekaan pettua. Maaseudulla kierteli kerjäläisjoukkoja, jotka levittivät kulkutauteja. Taudit tappoivat nälän heikentämiä ihmisiä, joskus jopa kokonaisia perheitä. Mäkikylässä pahiten nälkävuosista kärsi Hautamäen torppa Sandberg tai Samperi. Kahdeksan saman perheen jäsentä kuoli vuosien 1867-1868 aikana. Vuoden 1867 keväällä kuoli isä Matti ja poika Joonas. Seuraavana keväänä kuoli Matin poika Teemu. Heikki-pojan perheen kohtalo oli karu: puolentoista kuukauden aikana keväällä 1868 kuolivat Heikki, hänen vaimonsa ja heidän kolme lastaan. Perheen ainoa hengissä säilynyt lapsi on esi-isäni.

Peltomäen kukoistuksen aika

Kun nyt kerran olemme Peltomäessä, Mäkikylän vanhimman talon pihapiirissä, on ehkä syytä perehtyä hie- man tarkemmin Peltomäen elämään sen kukoistuksen aikana, 1800-luvun lopulla.

Peltomäki oli 1800-luvulla vaikuttava näky: korkean mäen päällä oli kaksi päärakennusta, joista toinen oli kaksikerroksinen, pohjalaistyylinen rakennus, joka rakennettiin tarinan mukaan vain siksi, että Peltomäki oli kinkereiden pitovuorossa. Piti näyttää muille kinkeri- piirin taloille, että Peltomäki oli rikas talo! Pihapiirissä oli myös tuulimylly ja lukuisa joukko muita rakennuk- sia. Peltomäen vauraudesta kertoo sekin, että täällä oli kivinavetta ja kivimakasiini. Kivirakennuksia ei Kihniön alueella montaa ollut. Vielä nytkin kivinavetan rauniot

ja päärakennuksen holvikellari herättävät ihastusta.

Peltomäen elämään 1800- ja 1900-luvun vaihteessa liittyy lukuisia tarinoita. Isäntänä oli 1870-luvun alusta 1890-luvul- le Juho Salomoninpoika, joka tunnettiin myös Peltovaarina. Peltovaarin kerrotaan syylis- tyneen moniin murhiin ja pa- hoinpitelyihin yhdessä renkinsä Mörkö-Hermannin kanssa. Hä- nen sanotaan tappaneen alueella kiertäneitä laukkuryssiä ja ryös- täneen näiden rahat ja tavarat.

Peltovaarin ja Mörkö-Her- mannin syyksi on pantu myös kurulaissa naapuritalossa,

Joutiahossa eli Jouttelassa asuneen metsänvartija Efraim Iisakinpojan katoaminen 1870-luvulla. Perimätiedon mukaan Peltovaari olisi halunnut lähempään tuttavuu- teen metsänvartijan vaimon kanssa, mutta Efraimin kiel- täydyttyä antamasta vaimoan Peltovaarille Peltovaari ja Mörkö-Hermann olisivat mätäneet metsänvartijan rautakangilla kuoliaaksi Jouttelan pihassa. Tästä, kuten muistakaan Peltovaarin tekemiksi väitetyistä rikoksista ei ole tarinoiden lisäksi mitään todisteita. Ainoa rikos, johon Peltovaari todistettavasti syyllistyi, oli juopuneena esiintyminen markkinoilla Tampereella.

Mielenkiintoista on, että monet Peltovaari-tarinat ovat hyvin yksityiskohtaisia. Tiedämme tarkkaan, mis- sä Peltovaari tönäisi vaimonsa rappusia alas ja tiedämme sanat, jotka lausuttiin Kiviperällä erään murhan yhtey- dessä. Jos edes osa Peltovaariin liitetystä tarinoista pitää paikkansa, täytyy ihmetellä, miksei hän koskaan jäänyt kiinni. On puhuttu santarmien lahjomisesta ja kyläläis- ten pelosta Peltovaaria kohtaan. Erään tarinan mukaan kuuluisa linnankyläläinen noita, Maalari-Kustaa, olisi maalannut Peltomäen seinähirsiin taikamerkkejä, jotka olisivat suojelleet Peltovaaria kiinni jäämiseltä. Toisaalta kerrotaan myös, että Peltovaari ei itse peitellyt tekojaan, vaan kertoili niistä kylällä.

Tarinoihin liittyy myös muutamia yliluonnollisia piir- teitä. Kun Peltovaari teki kuolemaa marraskuussa 1921, kerrotaan Peltomäen pihaan ilmestyneen ison kyyn. Käärme hävisi samalla hetkellä kuin Peltovaari veti vii- meisen henkäisynsä.

1900-luku

1900-luvun alku oli Suomessa vireän toiminnan aikaa. Väestö kasvoi ja asutus tiivistyi myös maaseutukylissä. Kyliin perustettiin monenlaisia yhdistyksiä: nuorisoseu- roja, urheiluseuroja, työväenyhdistyksiä, maamiesseuro- ja ja pienviljelijäyhdistyksiä. Myös mäkikyläläiset olivat aktiivisia kihniöläisessä kunnalliselämässä ja yhdistystoi- minnassa. Esimerkiksi Peltomäen lapset olivat mukana nuorisoseuran kulttuuri- ja urheiluriennoissa. Arvi Pel-

tomäki toimi vuosikymmeniä lautamiehenä ja sai herastuomarin arvonimen. Hän vaikutti pitkään kunnallispoliitikassa ja monissa yhdistyksissä sekä auttoi lähiseudun ihmisiä erilaisten asiakirjojen laatimisessa.

Mäkikylän koulupiiri perustettiin 1925, oppivelvollisuuslain säätämisen jälkeen. Oma koulurakennusta saatiin odotella vielä pitkään, ja koulua käytiinkin aluksi Vähäpeltomäessä. Oman kylän koulu oli usein tärkeä yhteishengen luoja. Näin on Mäkikylässäkin. Mäkikylän koulun lakkauttamisesta on jo lähes viisikymmentä vuotta, mutta alueen asukkaat kokevat edelleen kuuluvansa tähän koulupiiriin, Mäkikylään.

Mäkikylän ihmisten elinkeinot olivat maanläheisiä: suurin osa asukkaista työskenteli maa- ja metsätaloudessa. Kihniön laajat suoalueet työllistivät niin miehiä kuin naisia. Mäkikylän – kuten Suomen maaseudun yleensäkin – vähittäinen hiljeneminen alkoi 1960-luvulla. Nuoriso muutti töiden perässä kaupunkeihin tai Ruotsiin.

Taloja autioitui, pelloja laitettiin pakettiin. Yhdistysten toiminta laantui, koulu lakkautettiin. Mäkikylän asuttujen talon määrä lienee nykyisellään lähellä 1800-luvun alkupuolen tilannetta.

Hiljentyneenäkin Mäkikylä on edelleen isolle ihmisjoukolla tärkeä paikka. Mäkikylä on asuinpaikka, mökkipaikka, lapsuudenmuistojen näyttämö tai sukujuurien verkosto. Mäkikylä elää ja voi hyvin!

Lähteet:

Vähäpeltomäen ja Hietasen halkominen: <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=11809896>

Ikaalisten ja Parkanon rippikirjat.

Ikaalisten entisen emäpitäjät historiat

Parkanon ja Kihniön kirja

Pääsiäispäivän jumalanpalvelus televisiossa

Maarit Lehto

Pääsiäispäivän jumalanpalvelus Parkanon kirkossa nähtiin suorana lähetyksenä Yle TV1:ssä. Penkkirivistöillä nähtiin hyvin väkeä, vaikka moni seurasi tilaisuutta kotisohvalta.

Jumalanpalveluksessa saarnasi kirkkoherra Liisa Myyryläinen ja liturgina toimi kappalainen Marianne Kyrönviita. Kantoreina olivat Sami Salomaa, Keijo Vättö ja Kari Kierikka.

Jumalanpalveluksessa lauloivat kirkkokuoro sekä lasten ryhmät Poutapilvet, Pilvenhattarat, Kastepisarot, Musapyhis ja E-Voice.

Viulua soittivat Anna Myyryläinen, Raisa Rasku ja Kira-Netta Reko, huilua Maria Myyryläinen ja Ella Yli-Lankoski sekä saksofonia Nea Tanskanen.

Kirkkokuoro oli keskittynyt harjoituksiinsa pääsiäisjumalanpalveluksen ohjelmaan. Kirkkokuoroon kuuluu parikymmentä laulajaa. Ihan jokainen ei päässyt osallistumaan pääsiäispäivän jumalanpalvelukseen.

Kirkossa nähtiin laulamassa yhtä aikaa noin 80 lasta iältään 2–19-vuotiaita. He olivat harjoitelleet seurakunnan vastaavan lastenohjaajan Eleonora Printzin johdolla tammikuusta lähtien.

Pääsiäispäivän jumalanpalvelus televisioitiin Parkanon kirkossa. Kuva harjoituksista.

Seurakunnan jäseniä auttoi jumalanpalveluksen eri vaiheissa. Televisiolähetyksestä vastasi noin 15-jäseninen tv-ryhmä. Ohjaaja ja osa ryhmästä kävi etukäteen katso-massa harjoituksia.

Ohjaajalle oli ollutkin yllätys, kuinka pieniä olivat nuorimmat esiintyjät. Kameroiden sijoittelua muutettiin, jotta myös parivuotiaat esiintyjät saatiin televisiokuviin.

ITE-taide kukoistaa kesäisin Parkanossa

Maarit Lehto

Alpo Koivumäen komea sarvikuono oli Parkanon ensimmäisessä ITE-näyttelyssä vuonna 2011.

Tämä ITE-taiteilija Tauno Vuorenniemen jänis saapui paikallislehden toimitukseen vuonna 2011. Aikanaan se siirtyi kaiken kansan ihailtavaksi keskustaan.

Vuosi oli 2011, kun Tuomisen Arto tuli lasikuituisen jäniksen kanssa Ylä-Satakunnan toimitukseen. Kysyi jänölle majapaikkaa, toistaiseksi.

ITE-taiteilija Tauno Vuorenniemen tekemä komea-korvainen jänis oli tovin lehtitalossa ihailtavana ennen kuin se siirrettiin keskustaan kaiken kansan nähtäville.

Tuominen toi ensimmäisen ITE-näyttelyn Parkanon Nuorisoseuran 110-vuotisen taipaleen kunniaksi Lukkarinrakkautta-tapahtumaan. Tuominen halusi tapahtumalla muistaa entistä kotipaikkakuntaansa ja nuorisoseuraa, jonka riveissä hän aikanaan löysi kansantanssin.

Ensimmäisessä näyttelyssä oli mukana myös muun muassa parkanolaisen Markku Yli-Lankosken töitä.

Tämän tempauksen jälkeen ITE-taide on tullut kesäisin tutuksi Parkanon keskustassa liikkujille. Väliin on jäänyt vain kesä 2015. Tuomisen tuomisia odotellaan innolla joka kevät.

Ohessa on kokoelma ITE-näyttelyistä vuosien varrelta.

Virtahepo sopi mainiosti Pappilansalmen maisemaan kesällä 2011. Tämänkin ITE-taideteoksen on tehnyt kauhajokelainen Alpo Koivumäki.

Sastamalalaisen Tauno Vuorenniemen emakko porsaineen ihasutti kaupungintalon edustalla kesällä 2011.

Tauno Vuorenniemen Heinäntekijät toivat monelle muistoja menneiltä vuosikymmeniltä kesällä 2012.

Naiset ovat kaikki erilaisia, joten Juoruämmätkin on tehty eri puulajeista: vaahterasta, koivusta ja kuusesta, sanaili ITE-taiteilija Väinö Oja kesällä 2013.

Näin notkea Väinö Ojan kalastaja nähtiin Juhlapuistossa kesällä 2013.

Ylä-Satakunnan musiikkiopiston edustalla viihdytti katsojia Alpo Koivumäen biisoni kesällä 2014.

Kesällä 2014 teemana oli Ite pysäkillä ja pääosassa olivat marittilalaisen Arto Ali-Eskolan jyrkät betoniveistokset.

Kesällä 2016 Arto Tuominen toi Eti ITE -näyttelyyn vaasalaisen Edvin Hevonkosken mahtavan työn "Savotan Sanni ja Lännen lokari", joka on suurin Parkanossa nähty ITE-veistos. Kaksikko ilahdutti kulkijoita Kahvipannun äärellä Parkanontien ja Satakunnankadun risteyksessä.

Alpo ITE -näyttelyn kurjet näyttivät näin upeilta Juhlapuistossa kesällä 2017.

Alpo Koivumäen hirvi palaa takaisin kotikonnuilleen kesän 2017 jälkeen totuttuun tapaan Koskiniemien kuljettamana.

Arto Tuominen sai neuvoteltua Alpo Koivuniemen näyttävät Norsulinnut kaupungintalon edustalle kesäksi 2017.

Eräs koulutie

Sirpa Korttesluoma

Kuusikymmenluvun puolivälin tienoilla kävin Parkanos-
sa kansalaiskoulua. Koulupäivät olivat aika mielenkiin-
toinen matka näin nykymittapuulla mitattuna. Linja-
autoasemalle meidät toi kotikylistämme linja-autot tai
pikkubussit. Siitä lukujärjestyksen mukaan levittäydym-
me kuka minnekin.

Meillä oli nimittäin useampi talo opinpaikkanamme.
Vanha pappila oli Martti ja Helvi Kiviniemen valtakun-
taa. Sieltä siirryimme vanhaan sairaalaan. Anja Huhdan-
pää ja Toini Kosola opettivat siellä. Seuraava talo olikin
naapurissa, Vanha Soimajärven talo, jossa Anna-Leena
Heinonen opetti käsitöitä, keskellä maatalousluokat
Pauli Ryttilän ja Pentti Myllykallion valtakuntaa. Seu-
raavaksi Pirkko Virtasen maailma, kotitalousluokka.

Sitten talsimme kylän läpi nykyiselle lukiolle, jossa
meitä odotti luokanvalvojamme Hannele Ryttilä. Mat-

kan varrella sijaitsevan viljamakasiinin vierellä oli pieni
talo, jonka portailla keväisin ja syksyisin istui kaksi pien-
tää pellavapäätä (tuleva kengäntekijätyökaveri siinä istui
pikkuveljensä kanssa).

Matka soi joskus meille yllätyksiäkin. Vanhan seura-
kuntatalon nurkalta alkoi lyhyt metsämatka, jonka läpi
kulki polku. Joskus siellä polulta vähän syrjässä seiso-
i mies berberi päällään ja saappaat jalassa. Kikattava hö-
lisevä likkalauma sai lisää kikatuksen aihetta, kun herra-
henkilö leväytti berberin auki.

Onkohan siitä kukaan koskaan kertonutkaan kenelle-
kään, liekö kukaan saanut mitään traumoja.

Opinohjelmaamme kuului maataloutta, jonka vuoksi
taas talsimme vanhalle terveystalolle kasvimaalle. Sinne-
kin berberimies löysi tiensä ilahduttamaan tyttölaumaa...

Kuivasjärven koulukuva 30-luvun alkupuolella, op. Olga Laitila

Alarivi, istumassa vasemmalta:

Leo Toivonen, Reino Toivonen, Tuure Arola, Olavi Lehtonen, Kauko Kuivasto, Arvo Hulkkonen, Paavo Laine, Arvo Kuivanen, Hannes
Hirviniemi, Ellen Turja, Aino- Maija Laitila, Sirkka Lehtinen, Maire Hulkkonen, Elmi Viita, Rauni Viita, Salli toivonen ja Anni Viita??

Toinen rivi vasemmalta:

Paavo Hirviniemi, Pentti Viitaniemi, Risto Laine, Heikki Viitaniemi, Kaarlo Jokinen, Paavo Lehtonen, Terttu Viita, Maija Viita, Kerttu
Silomäki, Lea Arola, Ella Hoseus, Alli Hakola, Auli Kuivasto, Maija Laine, Lilja Kokko, Elli Lehtonen.

Seuraava rivi alkaakin Terttu Viidan takaa oikealta

??, Laura Hirviniemi, Eila Liinasaari, Sirkka Korhonen, Irja Hakola, Helmi Nykänen, Kaarina Niemi, Eila Hakola, Mirja Lehtonen, Salli
Moilanen.??

Pojat vasemmalta:

Urho Silomäki, Aarne Siloniemi, Viljo Nieminen, Risto Virtanen, Torsti Joukanen, Alli Siloniemi, ??, Aili Lahti, Valde Liinasaari, Yrjö
Mantila.

takarivi vasemmalta:

Onni Liesilä, Arvo Joukanen, Paavo Nykänen, ??, Kaarlo Arola, Yrjö Silomäki, Martti Joukanen, Vilho Kalli, Vilho Ollila.

Kuvassa pyhäkoululaisia Kuivaston pihamaalla Kuivasjärvellä kesällä 1929.

Alarivi vasemmalta nurmikolla istumassa: Hellä Sirola, Kaarlo Arola, Laura Viita, Eila Silomäki, Ilmari Viita, Matti Lähde, Tuure Arola, Olavi Lehtonen, Kauko Kuivasto, Kalervo Kuivasto, Taisto (Svantenpoika) Viita, Elias Mettälä, Gunnar Kuivasto.

Toinen rivi tytöt istumassa vas: Rauha Kuivasto, Rauni Lähde, Kyllikki Arola, Viola Viita, Helvi Sirola, Kerttu Koste, Laura Lehtonen, Risto Viita, Älpo Sirola, Lauri Viita, Aati Toivonen, Einari Toivonen.

Jälleen vasemmalta seuraavana: Martta Lähde, Hilma Kuivasto, Osmo Helin, Erkki Tapiola, Kanerva Kuivasto, Into Laine, Aaro Viita, Valto Kuivanen, Veikko Lehtonen, Eero Ollila, Tauno Kuivanen, Risto Ahola ja Fjalar Koste. Nimiluettelo on Viola Viidalta.

Kuvassa toisessa rivissä vinoittain istuva Kyllikki Arola täytti toukokuun 14. päivä 101 vuotta. Hän asuu Heinävedellä.

Koiranomistajan harmet

Sirpa Korttesluoma

Perheessämme oli sekarotuinen karvaturre Rekku. Jos aamu meni heräämisen puolesta pitkäksi Rekun mielestä, hän tuli tuijottamaan nappisilmillä sängynviereen ja kun sai raotettua silmiään, näkyi ensimmäiseksi musta kirsu. Tiesi ryökäle kellonajat, jolloin hänen piti päästä viimeistään ulos.

Talven suoja-aikana oli rattoisaa, kun lumi keräytyi koviksi palloiksi tasujen alle hankaloittamaan koiraystävänä kulkua. Vain yhden kerran olen joutunut tekemään varsinaisen piilokameraotollisen tempun. Mikään muu ei enää auttanut, piti mennä pitkäkseen maahan yleiselle tielle koiran viereen ja hampain, HAMPAIN, jouduin rikkomaan lumipallukat. Rekku-kulta luotti emäntäänsä ja rauhassa katseli emäntänsä touhua.

Rekku eli hemmoteltuna perheenjäsenenä 17 vuotta.

Vanhuksen jouluku

Pöydässä joululiina
vaatimaton jouluateria
kinkkua ehkä
rosollia
perunalaatikkoo
joulupuuro mantelin, kiisselin kera
palavat kynttilät
aaton tunnelman sinetöiden

Poissa on hosuminen
siivouksineen
kuusen koristeluineen
lapsena ikuisuudelta tuntunut
pukin odotus
aikuisena ilon hetket
omien lasten riemua seuraten

Vanhuksen on hyvä olla
eletyt joulut syvällä sydämessä
tutut joululaulut
avaten muistojen kätököt
illalla
joulusaunan lauteilla
löylyn löynnin
kiukaan kipakan simahduksen
lomassa
Sylvian joululaulua hyräillen
aattoilta on vaihtumassa
jouluyöhön
rauhaisa
vanhuksen jouluku

Hannu Tiainen

Sinivalkoista keppijumppaa

Maarit Lehto

Sinivalkoinen keppijumppa keräsi toukokuussa torille noin 60 liikkujaa.

Suomen 100-vuotisjuhlavuosi on sisältänyt erilaisia tempauksia. Yksi näistä oli liikunnallinen sinivalkoinen keppijumppa, joka pidettiin toukokuussa Parkanon torilla.

Liikuntatuokio kokosi torille kuutisenkymmentä reippailijaa. Moni osallistuja oli pukeutunut sinivalkoisiin asuihin.

Kropat lämmitettiin vapaa-aikatoimenohjaaja Aino Malisen johdolla musiikin tahdissa erilaisin keppitaivutuksin. Lämmittelyn jälkeen diakoni Tuija Haukkaluo- ma ohjasi ryhmälle liikunnallisen Isä meidän rukouksen.

Torilla liikunnallinen osuus päättyi fysioterapeutti Sanna Perälän vetämään lavatanssijumppaan.

Keppijumpan jälkeen liikunta jatkui kävelylenkillä. Liikuntapäivä päättyi Parkanopirtillä pidettyyn kahvitilaisuuteen.

Tempaus oli osa valtakunnallista Unelmien liikuntapäivää. Järjestäjinä olivat kaupunki, paikallinen hengitysyhdistys ja setlementtiyhdistys sekä seurakunta yhteistyökumppaneineen.

HYUNDAI

- ☐ MYYNTI
- ☐ VARAOSAT
- ☐ HUOLTO

AUTOMYYNTI R. LAIHONEN OY

Teollisuustie 29
39700 Parkano puh. (03) 448 1377

*Jouluihoa
ja siunausta
vuodelle 2018*

*Parkanon
seurakunta*

PARKANO

Chez S'Elina

toivottaa

*Rauhallista Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta 2018!*

Elina Seilo
elina@seilo.fi

Aureentie 180 Parkano
Puh. 0400 783 137

www.chelina.fi

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta 2018!
www.syvilla.fi

PARKANONTIE 51

Studio Royal

045 2733300

**Aidosti parkanolainen
ruokakauppa!**

DIPLOMI

Pikkamäen, Hämäläisen paras
K-Supermarket 2016
K-Supermarket
Parkano

Valtuutus 21.2.2017
K-Supermarket
Parkano

K-Supermarket
PARKANO

**Parkanon
Listatehdas Oy**

Teollisuustie 11, 39700 Parkano
etunimi.sukunimi@parkanonlista.fi
www.parkanonlista.fi

**Hyvää joulua ja Onnellista
Uutta Vuotta asiakkaillemme!**

**Kauneus- ja
jalkahoitola**

RIITTA KESKINEN

PARTURI-KAMPAAMO

Tipi-Tii

Petäjä-opisto

*Petäjä-opisto toivottaa
Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta 2018*

*Ilmoitamme kevään uusista
kursseista netissä ja Ylä-
Satakunta -lehdessä to 28.12.*

**HINAUSPALVELU
P. SYVÄNEN
PARKANO**

**(03) 448 2726
0400 232 270**

PÄIVYSTYS 24 h

VUODESTA 1969

Heittolan Monitoimi Oy

PARKANO-SEURAN LAHJAVIHJEET:

Parkanon ja Kihniön joulu 2017 -kotiseutulehti
Parkanon seurakunnan kirkonkellojen sanomaa -CD

Kirjat:

1. Semmoista se oli ennen - Parkanolaisia elämäntarinoita.
2. Parkanon Parooni.
3. Sanontakilpailun voittoteksti T-paitoja.

Saatavilla Parkanon kirjastosta, Parkanopirtiltä,
urheilutalon kädentaidon messuilta, seurakuntatalon
jouluviikkejä, Raamikko, INFO-kioski 16.12 klo 12-17
ja www.parkanoseura.fi

PARKANON ISÄNNÖINTI

Isännöinti

parkanon.isannointi@ippnet.fi

**Käyntiosoite:
Keskuskatu 4, huon. 2,
39700 Parkano
0400 457 524, 03 448 4579**

Kehystämö - Galleria

Raamikko

Tervetuloa

Parkanontie 41 Parkano p. 03 448 2749, 040 865 0125
www.raamikko.fi avoinna ma-pe 9.00-17.00 la 9.00-13.00

**Paikan päällä leivottua suolaista ja makeaa.
Myös mukaan ja tilauksesta.**

klo 10.30-14
**Maittava lounas,
salaatti, kahvi
& jälkiruoka
8,50 €**

**Avoimna
ma-pe 8-17**

**Aamupala ma-pe
4,90 €**

pullat - kakut - leivokset - vohvelit - tortillat - erikoiskahvit

www.kahvilakaenkulma.fi

Parkanontie 64

0456690955

**Joulutervehdys
Parkanon Seudun Mobilisteilta!**

Rakennustarvike Seppälä Oy

Tilausliikenne Marttila Tours Ky

Bussit 19-61 p.
☎ 0400 464 444

TAKSI Kihniö

☎ 0500 323 222

TAKSI Kuivasjärvi

☎ 040 164 5555

**PARKANON
AUTOK** **ULU**
Roihanraitti 2
(03) 448 2142

Tervetuloa Jouluisille ostoksille
uudistuneeseen myymälään

KMarket

MAURINTORI

Kihniöntie 12 39820 Kihniö puh. 03 4484232

sari.likolammi@k-market.com

KIHNIÖN

Osuuspankki

**Saarelan
Teräsrakenne Oy**
Metallialan alihankintapalvelut
Hitsausinsinööripalvelut

Mäkiiviinikankatu 30, 39700 PARKANO

Heikki Saarela 0500 636 190

• saarelanmetalli@ippnet.fi

Samuli Saarela 040 196 1629

• samuli.saarela@ssaweld-eng.fi

Hiusstudio Qtar

Avoinna

ma-la sopimuksen mukaan

Ajanvaraus puh. 045 260 5818

Kihniöntie 55, Kihniö

-Jenni Laine, Elise Rautalahti ja Susanna Jämiä-

KANKARI STEEL OY

Alavantie 7, 39820 KIHNIÖ

GSM 0400 952 550

Fax (03) 448 5667

pauli.torma@pp.inet.fi

Kiitos asiakkaillemme kuluneesta vuodesta!
Hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta 2018!

LEPPÄKOSKEN SÄHKÖ
KONSERNI

www.leppakoski.fi
puh. 03 4503 400

PIHVILIHAA

Suoraan tuottajalta

Pertti Runsas 0400 441288

Irene 040 8376 708

LVI-TALO KANNOSTO

Jalasjärvi • Parkano

Hanakat
ASIAANTUNTIJALIIKE

0400 621 625

0400 737 344

PIHVILIHAA

Talosen tila

Parkano

0400 627 975 / Marianne

0400 335 889 / Arto

HAMMASLÄÄKÄRI
RIITTA KOIVUNEN

Satakunnankatu 2 A
Puh. (03) 448 2616

Hyvää Joulunaikaa

Aurinkopalvelut Margit Hellgrén Oy

Metsänomistajat
KIHNIÖ-PARKANO

Keskuskatu 5, 39700 Parkano
www.mhy.fi/kihnioparkano

Siunausrikasta Joulun aikaa ja
Hyvää Uutta Vuotta 2018!

Lähetysparkki ry

Tervetuloa poikkeamaan toivottaa parkin väki!

Ylä-Satakunta

*Nurkkakuntaisuutta
jo vuodesta 1933.*

**KUUSISAAREN
KAIVIN OY**
044 200 5522

PARKANONTIE 84 39700 PARKANO Y-TUNNUS 0600565-4

Puh 03 448 1373 GSM 040 540 8582, 050 592 7595

**HYVÄN OLON
KESKUS**

Puh. 03 448 3035
Parkano, Kirkkokatu 5
luontaistuotteet ja -hoidot

Kolmostien Terveys
Pihlajalinna

Parkanontie 53
39700 Parkano
P. 040 662 0257
www.silverhyena.com
www.facebook.com/silverhyena

LAURINAHO YHTIÖT

Laurinaho-Yhtiöt Oy
Teollisuustie 14
39700 Parkano

050 65 102 Aimo
050 345 1287 Tommi
www.laurinaho.fi
posti@laurinaho.fi

Tietokonemyynti ja Huolto
TOPSHOP
Parkanontie 51 PARKANO
p.0405457113

Ahertajankatu 3
39700 PARKANO
info@lamminmaki.fi
www.lamminmaki.fi

Puh. (03) 440 190
Fax (03) 440 1919
Päivystyspuh.
0500 621 241 / 050 502 0520

Paroonin

- varaosat • 4-pyöräsuuntaukset
- pakokaasumittaukset (bensa, diesel, OBD)
- määräaikaishuollot • vikakoodit

Puh. 043 217 0666

Teollisuustie 20, Parkano • ma-pe 8-17, la 9-13

EUROMASTER

RENGASPAROONI Puh. 03 448 2149

- renkaat, vanteet • asennukset
- moottoripyörien, moottorikelkkojen ja mönkijöiden varaosat

*Rauhallista Vapahtajan syntymäjuhlaa
ja siunattua vuotta 2018!*

Kihniön vapaaseurakunta

www.kihnionvapaaseurakunta.net

Lounas • Kahvila • Ravintola • Kokoukset • Juhlat • Muistotilaisuudet

Raijanholvi

Parkanontie 53, Parkano
040 727 0365

www.raijanholvi.fi

Avooinna ma-pe klo 10.00-16.00, muina aikoina sopimuksen mukaan.
Lounas klo 10.45-14.00

*Rauhaisaa Joulua ja
Onnea vuodelle 2018!*

KORJAAMO
Juhani Korpela
puh. 0500 225609

KIHNIÖN SEURAKUNTA

*Rauhallista Vapahtajan syntymäjuhlaa ja
siunattua vuotta 2018*

**Joka kodin edullinen
ostospysäkki!**

**EURO
HAMSTERI**

KANKAANPÄÄ • PARKANO • KURIKKA

**HIUSHOITOLA
PARTURI-KAMPAAMO
IRMA JÄRVENSIVU**

Myllyjoentie 19, Kihniö p.044 048 4409

❖ Myös hajusteettomat ja terapeuttiset hiustenhoitotuotteet
❖ Lahjakortit ja kotikäynnit

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista
Uutta Vuotta 2018*

PARKANON APTEEKKI

Parkanontie 60
03 448 2022

Traktori- ja kaivurityöt Esko puh. 040 544 4720

Ratsastustunnit ja heppakerho Minna puh. 040 526 5328

www.kujalantila.com

**Hyvää joulua
ja onnellista
uutta vuotta!**

Joulumuistamisen sijaan olemme
tukeneet kotimaisia yliopistoja ja
tehneet vapaaehtoistyötä 100-
vuotiaan Suomen hyväksi.

*Suomi
Finland*
100

OP Satapirkka

 Kolmostien Terveys
Pihlajalinna

**Rauhallista Joulua &
Onnekasta Uutta Vuotta 2018**

Kankarin Kaluste Oy · Kankarintie 641
39820 Kihniö
Puh. 03 440 170 · Fax. 03 440 1720
kankari@kankari.fi · www.kankari.fi

**FIN-, EUR- JA KERTAKÄYTTÖLAVAT SEKÄ
LAVAKAULUKSET**

PARLAVA OY

Kankarintie 35-19

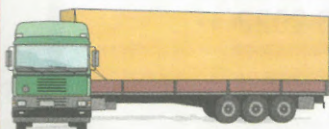
39750 Kuivasjärvi

Puh. 0400 383860

www.parlava.fi

**Kotimainen
palveleva
katsastusasema
Parkanossa**

Paketti- ja henkilöautot sekä kevyet
perävaunut
ilman ajanvarausta.
Raskaskalusto ajanvarauksella.

Asema avoinna Ma 9.00 - 17.00

Ti-Pe 8.00 - 16.00

Tervetuloa!

Kahvitarjoilu

Parkanon Lähikatsastus Oy
Teollisuustie 31
39700 Parkano

puh. 03 448 0700, 040 582 7543

Työkalut

Varaosat

SORVAAMO E. AALTO

TARVIKEMYynti

- LAAKERIT
- HYDRAULIIKKA
- VOITELUAINEET

kiilahihnat - rullaketjut - nivelakselit
voimansiirtotuotteet - akut - ruuvit

Puh. 03 448 1580

Eira's Shop

OSTO- JA MYYNTILIIKE

- LAHJATAVARAT
- TALOUSTAVARAT
- TYÖASUT

Varta paristot - työkäsiineet
talous- ja wc-paperit - koristeet

KAHVIO

PESULA

Pesemme miltei kaikkea!

Varmasti EMME PESE NAHKAA

Puh. 040 538 1339

Parkanontie 90, Parkano

Tilausajot Koivukoskelta 17-50 p. autoilla
0400-710864 koivukoski.liikenne@gmail.com

*Hyvää joulua ja
onnellista uutta
vuotta 2018!*

 IKITAITO OY

Toivottaa Raukaisaa Joulunaikaa

www.fennosteel.com

HYVÄÄ JOULUA JA
ONNEA VUODELLE 2018

Nerkoon Höyläämö

39810 Linnankylä
(03) 440 100

*Supersteel Oy toivottaa kaikille lukijoille
Rauhallista Joulua ja Menestystä vuodelle 2018!*

TOIVOTAMME
RAUHALLISTA JOULUA
JA MENESTYKSEKÄSTÄ
VUOTTA 2018!

omas
Lähellä ja läsnä

Oma Säästöpankki
Parkanontie 45, 39700 Parkano
Kihniöntie 16, 39820 Kihniö
www.omas.fi

*Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta 2018
toivottavat myös seuraavat lehtemme tukijat*

Tmi SAMIN SYÖTTI

Myllyjoentie 141, 39820 KIHNIÖ
040 7572 200

Parturi-kampaamo SIRU, om. Elisa Kivineva

Kihniöntie 70, 39820 KIHNIÖ
03-448 4435

SunMuovi RR

Kuruntie 17, 39820 KIHNIÖ
040 419 5818

MATTOPESULA SIMONEN Ay

Järvisuomentie 80/2, 39810 LINNANKYLÄ
03-4424 170 ja 040 533 7141

SIROLA CENTER Ky

Kihniöntie 20, 39820 KIHNIÖ
03-448 4493
www.facebook.com/sirolacenter/

T.J. PUSA

Saarijärventie 11, 39820 Kihniö
040 546 2490

TAKSIASEMA KIHNIÖ

03-4484000

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta
Parkanon ja Kihniön joulun sukijoille.*

Parkanon kaupunki

*Toivotamme kaikille kihniöläisille sekä
yhteistyökumppaneillemme
Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!*

Kihniön kunta

Käskyvuoren taukotupa